

Kadernota

2017 - 2020

GEMEENTE

OSS

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Leeswijzer	4
Thema's	5
Kracht van de samenleving	6
(Regionale) samenwerking en netwerken	9
Programma's	13
Programma 1. Zorg en welzijn	14
Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs	19
Programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten	24
Programma 4. Veiligheid	30
Programma 5. Mobiliteit en openbare ruimte	34
Programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied	39
Programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen	44
Programma 8. Economie en vrije tijd	49
Programma 9. Bestuur, organisatie en dienstverlening	55
Programma 10. Financiën en belastingen	61
Financiële positie	65
Financiële vertaling op weg naar de programmabegroting	74
Bijlagen	83
Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2016	84
Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve	88
Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves	89

Aanbiedingsbrief

Geachte leden van de gemeenteraad,

Oss is een robuuste gemeente, waar het goed wonen en werken is. Een gemeente van ondernemerschap, samen de schouders eronder, waarin iedereen mee moet kunnen doen. Dat Oss willen we behouden voor komende generaties. Onze keuzes moeten toekomstbestendig zijn. Dat betekent koers houden op het ingezette beleid met extra aandacht voor verduurzaming. Tegelijkertijd willen we inspelen op verandering, kansen benutten, goede initiatieven ondersteunen en onderzoeken wat nog beter werkt. We maken dus ruimte voor experiment en vernieuwing. We willen onze inwoners daar zo goed mogelijk bij betrekken.

We maken de transformatie in zorg en welzijn mogelijk. Mensen die ondersteuning nodig hebben krijgen dit in een vorm die aansluit op de eigen mogelijkheden en behoefte. Maatwerk is daarbij de norm. We zoeken actief naar nieuwe innovatieve vormen van zorg en welzijn, door de grenzen van regelingen heen. We blijven inzetten op het voorkomen van zorgvragen, met name voor de doelgroep jeugdigen.

Voldoende werkgelegenheid is een belangrijke basis voor een bloeiende gemeenschap waarin inwoners actief hun leven kunnen vormgeven. Iedereen doet mee naar vermogen. We ondersteunen kwetsbare mensen daarbij. Ook hier is maatwerk de norm. We investeren in vernieuwing en verbetering in het onderwijs en in een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

We zetten structureel in op een sterke en innoverende Osse economie waar nieuw ondernemerschap tot bloei komt. We koesteren en stimuleren de samenwerking tussen het Osse bedrijfsleven, het onderwijs en de overheid. Vooral waar die gericht is op werkgelegenheid en innovatie in onze speerpuntsectoren als de maakindustrie, de logistiek en de life sciences. Dat doen we niet alleen lokaal, maar vooral ook in regionaal verband.

Oss is een mooie, aantrekkelijke gemeente. Dat moet zo blijven. We blijven inzetten op de versterking van het stadshart van Oss, met een breed programma dat gaat over evenementen, een aantrekkelijke openbare ruimte, goede bereikbaarheid en bovenal door nieuwe functies en innovatieve concepten in het stadshart te brengen. We sluiten bij voorkeur aan op initiatieven die partijen in en rond het centrum zelf nemen, onder meer met investeringsmiddelen.

We zijn trots op onze mooie en levendige wijken en dorpen. En op hun inwoners, tussen wie we ontmoeting blijven stimuleren en faciliteren. We gaan aan de slag met een robuust investeringsprogramma in laagdrempelige voorzieningen op het gebied van ontmoeten, cultuur en sport. Via gebiedsbudgetten zijn we beter in staat om op basis van co-creatie samen met de inwoners door te pakken op de uitkomsten uit de Voorzieningenkaarten.

Een toekomstbestendige gemeente is een duurzame gemeente. We willen concrete stappen zetten om onze leefomgeving te verduurzamen. Het energievraagstuk en het klimaat, de grote veranderingen in de agrarische sector en het omgaan met afval vragen om duurzame oplossingen. Meer biodiversiteit, meer duurzame energie opwekken, energie besparen en werken aan een hogere waterveiligheid zijn voorbeelden.

Daarom kiezen we in deze kadernota voor continuïteit van onze inzet voor de belangrijkste speerpunten, voor pragmatische oplossingen als kansen zich aandienen, voor een stevige samenwerking tussen bedrijven, inwoners en instellingen en voor meer ruimte voor vernieuwing en experiment. Om op die manier de dingen te doen die echt waarde toevoegen voor onze inwoners.

Burgemeester en wethouders van Oss.

De burgemeester,
drs. W.J.L. Buijs-Glaudemans

De secretaris,
drs. M.J.H. van Schaijk

Leeswijzer

De kadernota bestaat uit diverse onderdelen. In deze leeswijzer geven we bij alle onderdelen een korte uitleg.

Aanbiedingsbrief

In de aanbiedingsbrief geeft het college van burgemeester en wethouders aan wat de koers voor de komende periode zal zijn.

Thema's

Voorafgaand aan de uitwerking per programma hebben we 2 overkoepelende thema's opgenomen: kracht van de samenleving en (regionale) samenwerking en netwerken. Deze thema's zijn een belangrijke rode draad in het coalitieakkoord. Ze zijn voor alle programma's van grote invloed op onze werkwijze.

Programma's

Per programma geven we aan wat het college de komende periode wil bereiken. Daarna geven we aan wat de komende periode de belangrijkste speerpunten zijn. In de programmabegroting werken we dit verder uit. Tenslotte benoemen we indicatoren die we gebruiken om effecten en prestaties te meten. Een deel daarvan stond al in de programmabegroting 2016-2019. Een deel hebben we nieuw toegevoegd naar aanleiding van een wijziging in het Besluit Begroting en Verantwoording, de administratieve regels voor gemeenten. Alle gemeenten moeten voortaan een aantal verplichte indicatoren in hun begroting en jaarverslag opnemen. We hebben niet overal een streefwaarde ingevuld. Richting de programmabegroting kijken we op welke manier we hier invulling aan geven.

Financiële positie

In dit hoofdstuk beschrijven we de financiële positie van de gemeente op hoofdlijnen.

Financiële vertaling ambities

In dit hoofdstuk hebben we een globale financiële vertaling gemaakt van de ambities zoals deze in de kadernota zijn opgenomen. Het gaat hierbij om een vertaling van de extra impulsen die het college binnen de thema's/programma's wil geven.

Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2016

In deze bijlage geven we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire 2016. De samenvatting staat in het hoofdstuk over de financiële positie.

Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve

In deze bijlage geven we een overzicht van het verloop van de algemene vrije reserve.

Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage lichten we de belangrijkste vrije bestemmingsreserves toe.

Thema's

Kracht van de samenleving

1. Wat willen we bereiken?

We bevorderen een sterke en leefbare samenleving in een nieuwe rolverdeling. Oss, we maken het samen, voor elkaar. We zijn een gemeente die de kracht van mensen en hun netwerken centraal stelt, hun professionaliteit en expertise erkent en waardeert. We zijn een gemeente die deze krachten in de samenleving herkent, zijn gang laat gaan, viert, ondersteunt, mobiliseert, versterkt, verbindt en zo nodig afdwingt.

We zijn een gemeente die maatschappelijk effect en zelforganisatie voorop stelt. We helpen mensen actief waar deze oriëntatie of dit vermogen tekort schiet. Uitval en uitsluiting zijn onderwerpen waar we als gemeente bij betrokken blijven.

Overheidsparticipatie vergt een andere manier van werken: om actief burgerschap tot zijn recht te laten komen moeten we als gemeente meer ruimte bieden en open staan voor een andere aanpak en invulling. We bouwen aan vertrouwen en loslaten, we geven ruimte aan innovatie en ondernemerschap. Dit vertalen we in de volgende 3 principes voor sociale innovatie (Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling):

- Niet teveel sturing geven aan maatschappelijke initiatieven, initiatieven waarderen en erkennen, waar nodig belemmeringen wegnemen.
- Sturen op ruimte geven, inhoud en innovatie voorop stellen, verschillen toestaan en stimuleren. Financiële kaders en monitoring hierop aanpassen: meer op hoofdlijnen en op maatschappelijke doelstellingen.
- Tijd maken en een omgeving creëren om te leren innoveren, veranderingen ervaren, zorgen voor experimenteeruimte en feedback/reflectie.

We staan voor de uitdaging om onze nieuwe rol als faciliterende en bemiddelende partij in de netwerksamenleving verder vorm te geven. Thema's als burgerparticipatie, burgerinitiatief en de veranderende relatie tussen de overheid en de samenleving staan hoog op de agenda.

Daarnaast zien we in dit thema 2 sporen waar we op inzetten. Het ene spoor is het vertrouwde spoor van de wijk- en dorpsraden. Hier zetten we in op doorontwikkeling. Daarnaast is er een nieuw spoor waarin we experimenteren met nieuwe vormen van democratie.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Inwoners en initiatiefnemers ervaren een meedenkende overheid
2. Meer invloed, meer betrokkenheid en meer eigenaarschap voor inwoners
3. Sterke wijk- en dorpsraden

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Verordening binnengemeentelijke democratie
2. Profiel van de wijk- en dorpsraden

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Doorontwikkeling wijk- en dorpsraden

De rol van wijk- en dorpsraden is in ontwikkeling. Per wijk of dorp verschilt deze rol en wordt er iets anders van ze verwacht. Dit komt onder andere doordat er overal andere thema's spelen. We merken dat de raden zoekend zijn in hun rol. Daar willen we ze goed bij ondersteunen. Daarom gaan we de komende tijd met ze in gesprek en houden we een tussenevaluatie. Dat doen we samen met de wethouder en de wijkcoördinator. Richting de programmabegroting 2017-2020 werken we hier een plan voor uit.

Ontwikkeling van nieuwe vormen van democratie

De afgelopen jaren is er al veel gebeurd rondom de ontwikkeling van nieuwe vormen van democratie. We zijn onder andere aan de slag gegaan met de burgerbegroting Geffen en we stimuleren Right to Challenge. Deze ontwikkeling blijven we doorzetten. Omdat er geen pasklaar antwoord is gaan we per situatie steeds op zoek naar wat werkt. Ook blijven we op zoek naar verschillende vormen van democratie. Daar experimenteren we mee. We vinden het daarbij belangrijk om met de deelnemers te evalueren en kritisch naar het proces te kijken.

Doe-democratie in complexe vraagstukken

In verschillende programma's zien we duidelijk de kracht van de doe-democratie. De voorzieningenkaart, de samenwerking tussen voetbalverenigingen, bewoners beheren de buurt, zorg- en energiecoöperaties en het wijkgericht werken zijn enkele aansprekende voorbeelden van projecten waarin mensen actief meedoen. Tegenstellingen worden overbrugd en samen komen inwoners, al dan niet met onze hulp, tot oplossingen. Als gemeente kiezen we zoveel mogelijk voor een ondersteunende, faciliterende rol. Waar nodig sturen we meer op het proces en de oplossing.

Daarbij zien we een trend die aandacht vraagt. Een uitnodiging om op plannen te reageren maakt vooral reacties bij tegenstanders los, die zich ook steeds vaker sterk organiseren. Mensen die het wel eens zijn met de voorstellen, of nog geen uitgesproken mening hebben, laten vaak minder van zich horen. Als we alleen naar de tegensprekers luisteren ontstaat een vertekend beeld. Het is belangrijk om daar rekening mee te houden, zeker ook bij complexe vraagstukken. Kan doe-democratie daarbij helpen? Kunnen we ervoor zorgen dat brede groepen inwoners meedenken en op die manier tot gedragen oplossingen komen? De komende periode gaan we dit onderzoeken. Dat doen we door in de praktijk samen uit te proberen en door met elkaar in gesprek te gaan en te blijven.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Waardering wijze waarop gemeente samenwerking met inwoners zoekt	Waarstaatjegemeente.nl	6,1	2014	Boven landelijk gemiddelde (6,0)
Waardering inspanning om te laten deelnemen	Waarstaatjegemeente.nl	6,5	2014	Boven landelijk gemiddelde (6,4)
Ruimte om ideeën en initiatieven te realiseren	Waarstaatjegemeente.nl	35%	2014	Boven landelijk gemiddelde (34%)

(Regionale) samenwerking en netwerken

1. Wat willen we bereiken?

We zien Oss als een zelfbewuste centrumgemeente, die bestaat uit een middelgrote stad en een groot buitengebied. We hebben niet de pasklare antwoorden op een verander(en)de samenleving. We hebben het lef om het anders te doen. Daarnaast zoeken we naar oplossingen die echt werken en pakken we niet alles tegelijk aan. We maken keuzes en leren van het proces.

We willen in de regionale samenwerking een duidelijke positie en strategie bepalen en uitdragen. We zetten in op meer focus in samenwerking, een goed doordachte strategie en passen deze aan als de ontwikkelingen dit vragen. Dat helpt bij het prioriteren, maakt ons doelgericht en biedt meer kans op goede resultaten. De focus verschilt per domein of programma.

Dit betekent:

- We kiezen steeds voor een omvang die past bij onze taken en maatschappelijke opgaven. We gaan regelmatig na of onze organisatie voldoende bestuurlijke veerkracht heeft en we zorgen dat we anticiperen op relevante wijzigingen in het krachtenveld om ons heen.
- We werken regionaal in vele samenwerkingsverbanden samen met andere gemeenten en partners. Deze samenwerking moet steeds passend zijn bij de maatschappelijke opgave en is cruciaal voor maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen.
- We nemen deel aan relevante nationale en internationale netwerken, zoals het G32 stedennetwerk, de VNG, INTERREG samenwerking met Vlaanderen en Duitsland en de samenwerking met Vietnam. Deze samenwerking is noodzakelijk om de maatschappelijke opgaven in verschillende domeinen goed aan te gaan.

We werken samen met vitale coalities. We willen samen met hen experimenteren, proeftuinen creëren en innovatief zijn. Voor Oss is talentontwikkeling een drijvende kracht voor innovatie.

We willen ook een goede relatie met de buitenwereld en innovatie binnenbrengen. Daarbij realiseren we ons dat we als gemeente niet overal verantwoordelijk voor zijn, maar dat er in de Osse samenleving vele autonome en rijke initiatieven en activiteiten zijn.

In samenwerking zijn we mede afhankelijk van andere partijen en ontwikkelingen. Dit maakt het formuleren van indicatoren en concrete doelstellingen ingewikkeld. In samenwerking leveren doelstellingen op de lange termijn vaker succes op. Het is ook steeds duidelijker dat concrete resultaten uit samenwerking, zoals bedrijven die subsidie binnenhalen voor een project in Oss, niet op de gemeentebegroting terechtkomen. De overheid komt voor minder subsidies in aanmerking en speelt een faciliterende rol. Daarom beschrijven we de doelstellingen en activiteiten zo goed mogelijk, maar stellen we geen prestatie-indicatoren op.

Oss is groot genoeg om een stem te hebben in netwerken als Agrifood Capital, Midsize Brabant en het G32-stedennetwerk. We kunnen de regio en onze gemeente ook internationaal profileren. Deze netwerken dragen bij aan Oss als krachtige gemeente in een vitale regio.

We blijven het Maasland als ons natuurlijk verzorgingsgebied zien. De inwoners van het Maasland zijn voor onderwijs, werk en winkelen op Oss georiënteerd. Het belang van de inwoners, bedrijven en instellingen is voor ons het uitgangspunt bij discussies over vormen van samenwerking.

De samenwerking in de As-50 met Landerd, Bernheze, Uden en Veghel vinden we erg belangrijk. Voor inwoners is dit immers de streek waar zij binding mee hebben. Samen werken we aan de economische en sociale vitaliteit van deze streek.

De rol van de overheid verandert steeds. Maatschappelijke opgaven kunnen het best worden opgepakt samen met inwoners, bedrijfsleven en maatschappelijke partners. We werken in de regio het liefst in triple helixverband. Dit betekent samenwerken met bedrijfsleven en maatschappelijke partners.

Voor alle speerpunten binnen dit thema geldt dat we werken vanuit de sustainable development goals van de Verenigde Naties. Belangrijke onderwerpen voor ons zijn zorg en welzijn, onderwijs en duurzaamheid.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een duidelijke positionering en strategie in (regionale) samenwerking
2. Meer focus in (regionale) samenwerking
3. Meer resultaten uit samenwerking
4. Inbreng en sturing van de gemeenteraad in (regionale) samenwerking voortzetten
5. Actieve internationale samenwerking

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Invloed gemeenteraad op regionale samenwerking, raadstraject
2. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020'
3. Publicaties vanuit Krachtig bestuur in Brabant: 'Leiderschap en dienstbaarheid: Samen op weg naar een (Veer)krachtig Bestuur voor Brabant', 'Naar indicatoren voor regionale samenhang, de bijdrage van landschaps- en cultuurgeschiedenis', 'Brabantse Netwerken' en 'De veranderende geografie van Nederland'.
4. Agrifood Capital: Agenda richting 2020
5. Brainport 2020 agenda
6. Economische ambities 2014-2020

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

As-50 Whitepaper onderzoek

De As-50 doet actief mee in Agrifood Capital. Acties op het gebied van arbeidsmarkt zijn aanvullend en verdiepend op de bestaande Agrifood Capital werkt! agenda.

In As-50 verband is afgesproken dat we ons gezamenlijk richten op een thema en dit samen uitwerken. We richten ons op een onderzoek naar voldoende en goed gekwalificeerd personeel en het behoud en aantrekken van jongvolwassenen naar de As-50 gemeenten. Het onderzoek voeren we samen met de As-50 gemeenten uit. Daar betrekken we het onderwijs en bedrijfsleven bij. Het onderzoek loopt van medio april-september/oktober 2016. De resultaten willen we bespreken in een gezamenlijke bijeenkomst van de gemeenteraden van Landerd, Oss, Uden, Veghel en Bernheze. Vervolgens willen we in het najaar samen met alle deelnemers actief aan de slag om concrete stappen te zetten.

Democratische legitimiteit en gemeenschappelijke regelingen in de raad

Onze rekenkamercommissie gaat in 2016 onderzoek doen naar 'partners op afstand'. We gaan met de aanbevelingen uit het onderzoek aan de slag om de betrokkenheid van de raad bij samenwerking goed vorm te blijven geven.

Dossiers in regionale samenwerking waar we extra aandacht aan besteden

Voor een aantal dossiers hebben we andere bestuurslagen (zoals provincies, het Rijk of Europa) nodig om ons belang duidelijk te maken of ons te profileren. In de komende periode gaan we deze dossiers nader uitwerken en onze strategie bepalen.

In het fysiek-ruimtelijke domein denken we aan de dossiers 'Ruimte voor de rivier (Maas)', het knooppunt Paalgraven en Ravenstein, de spoorbrug bij Ravenstein, maar ook rond veranderingen binnen Agrifood. Binnen het sociaal domein gaat het om dossiers als de integratie en opvang van vluchtelingen. In het economisch domein is het Pivot Park een goed voorbeeld.

Actieve internationale samenwerking

Binnen Agrifood Capital zetten we ons in voor het internationale netwerk European Region of Gastronomy, waarin Noordoost-Brabant in 2018 centraal staat. Ook werken we vanuit Agrifood Capital aan de erkenning van Noordoost-Brabant als Europese agrifoodregio. Vanuit het G32 stedennetwerk zetten we ons met 's-Hertogenbosch, Agrifood Capital en andere steden in om een citydeal voedselbeleid met het Rijk te realiseren die de hele (agri)food keten omvat. Dit is ook een kans om onze regio en ons bedrijfsleven te profileren.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Bestuurlijke veerkracht	Provinciaal kader 2013	Voldoende	2015	Voldoende
Goedkeuring herijkt position paper	Gemeente	Goedgekeurd	2016	Goedgekeurd

Programma's

Programma 1. Zorg en welzijn

1. Wat willen we bereiken?

Oss is een sociale gemeente waarin iedereen mee kan doen. We gaan uit van de talenten en mogelijkheden van de inwoner. De meeste inwoners zijn prima in staat problemen zelf het hoofd te bieden. Inwoners die ondersteuning nodig hebben krijgen die zo licht mogelijk of zo zwaar als nodig, zo snel mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Om vragen van (kwetsbare) inwoners dichtbij te signaleren en samen op te lossen zijn teams van professionals in de wijk actief. Inwoners die op gespecialiseerde ondersteuning zijn aangewezen verwijzen we snel en effectief door. Voor de groep mensen die tijdelijk of chronisch (ook zwaardere) ondersteuning nodig hebben is die beschikbaar. De ondersteuning sluit aan op de eigen mogelijkheden en behoeften. Maatwerk is het uitgangspunt.

We hebben vorig jaar 5 leidende principes benoemd, die ook in 2017 onveranderd geldig blijven:

- Ieder mens is verantwoordelijk voor de vormgeving van zijn leven.
- Iedere inwoner heeft recht op een perspectief, dat we samen zoeken.
- Risico's zijn onvermijdelijk en horen bij het leven. We leren van ervaringen en zoeken oplossingen niet in nieuwe regels.
- Uitgangspunt is een integrale benadering.
- Maatwerk staat centraal.

Het jaar 2015 stond in het teken van de invoering van de decentralisaties Wmo en jeugdhulp. Het jaar 2016 staat in het teken van borging van de nieuwe taken (bijvoorbeeld door het invullen van onze toezichthoudende rol, doorontwikkeling van de sociale teams en basisteams, start van de nieuwe welzijnsorganisatie, evaluatie en het verbeteren van de inkoopsystematiek). In 2017 besteden we vooral aandacht aan verbreden en verbinden. Verbreden betekent: oplossingen zoeken voor de witte vlekken in de ondersteuning en aandacht voor het voorkomen van problemen (preventie). Verbinden betekent: oplossingen zoeken in nieuwe combinaties, ook over de grenzen van de sectoren, wetten, budgetten of regelingen heen.

We gaan door met de ontwikkelingen die nog niet af zijn. Zo zal ook in 2017 de toegang tot zorg aandacht blijven vragen. We werken aan een integratie tussen sociale teams, basisteams en gemeentelijke toegang (de Wmo-consulenten). Eén toegang die op verschillende plekken, dichtbij huis, te vinden is. We gaan door met de ontwikkeling van meer maatwerk (bijvoorbeeld door te leren van het project IPW (Instituut voor Publieke Waarden), waarin we aan de hand van complexe cases kijken hoe hulp en ondersteuning eenvoudiger georganiseerd kunnen worden). Daarbij komen we ook dilemma's tegen. Meer maatwerk betekent meer verschillen. Gelijke behandeling betekent niet meer dat eenzelfde beperking ook tot dezelfde zorg leidt, dat is immers afhankelijk van de individuele omstandigheden en mogelijkheden. We focussen op persoonlijke oplossingen en minder op regels. Dat betekent ook een verschuiving in waarden. Dat proces gaat niet vanzelf. Het vraagt inzet en leren van projecten als het IPW, maar ook van andere situaties die we in de praktijk tegenkomen.

We willen de kwaliteit van de zorg blijven verbeteren. Dat doen we onder andere door hierover in gesprek te blijven met aanbieders, klanttevredenheid te meten en onze toezichthoudende taak uit te werken. In de samenwerking met en tussen aanbieders leggen we meer dan voorheen het accent bij de uitvoering in de praktijk: samenwerking tussen professionals, en tussen professionals en inwoners, in de wijk.

De grotere toestroom van vergunninghouders vraagt aandacht. We kijken opnieuw naar de ondersteuning voor deze groep, zowel bij stichting Vluchtelingenwerk als in de reguliere voorzieningen.

Verder moeten we voor de periode na 2016 een nieuw beleidsplan voor gezondheidsbeleid maken (wettelijke verplichting).

Naast de bestaande speerpunten hebben we ook nieuwe speerpunten: wonen, opvang van vluchtelingen en preventie. We constateren dat hier extra inzet op nodig is. Deze speerpunten worden hierna verder toegelicht.

De Wmo en de Jeugdwet maken het overgrote deel uit van dit programma. Daarmee is het bieden van voldoende ondersteuning een belangrijke doelstelling. Maar we willen vooral dat mensen zoveel mogelijk in staat zijn om zelfstandig te participeren en zelf hun leven vorm te geven. Voorkomen van problemen, of voorkomen van verergering, is daarmee zeker zo belangrijk.

We hebben, net als alle andere gemeenten, de taak vluchtelingen met een verblijfsvergunning (vergunninghouders) een nieuw thuis te geven. Diverse partijen, waaronder woningbouwverenigingen, Vluchtelingenwerk, het welzijnswerk en gemeente doen daarin al jarenlang belangrijk werk en helpen deze mensen op weg. Met een stijging van het aantal vluchtelingen en de te plaatsen vergunninghouders is er meer nodig. De tijdelijke opvang van vluchtelingen en de huisvesting en integratie van vergunninghouders organiseren we met een samenhangende aanpak vanuit meerdere programma's.

In deze tijd blijft het belangrijk om aandacht te houden voor zaken als antidiscriminatie en tolerantie. Daarom blijven we actief met onze status als Regenboogstad, onder andere door aandacht te besteden aan het roze jaar 2017.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Mensen kunnen zichzelf redden, doen mee aan het sociale leven en hebben het gevoel dat ze erbij horen
2. Voor mensen die dat niet zelfstandig kunnen is er ondersteuning in vele variaties want mensen zijn verschillend

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Regionaal beleidsplan 'Transformatie van AWBZ naar Wmo' (eind 2014 vastgesteld)
2. Beleidsplan Wmo (lokaal, eind 2014 vastgesteld)
3. Functioneel ontwerp jeugdhulp (regionaal, in 2014 vastgesteld)
4. Implementatieplan jeugdhulp (regionaal, eind 2014 vastgesteld)
5. Inkoopkaders jeugdhulp en Wmo (regionaal, vastgesteld in juni 2016)
6. Notitie huisvesting en integratie van vergunninghouders (lokaal, vastgesteld 22 maart 2016)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Maatwerk is de norm

Maatwerk wordt de norm, niet de uitzondering. Dit geldt voor de Wmo, jeugd en welzijn. We kijken (nog) meer dan nu naar een individuele oplossing die past bij de behoefte en aansluit bij de talenten van mensen.

Dat betekent: denken in oplossingen en buiten hokjes denken en werken, zowel bij budgetten als voorzieningen. Het betekent ook dat de hulp/ondersteuning zo mogelijk daar plaatsvindt waar het probleem zich voordoet. Dichtbij huis, op school, werk of vereniging. Hierbij past ook dat we over de grenzen van het programma heen kijken en waar nodig verbinding leggen met bijvoorbeeld programma 2. Werk, inkomen en onderwijs in activiteiten en budgetten.

We werken minder vanuit regels. We passen maatwerk toe voor de best passende oplossing. Dit leidt tot verschillende zorgoplossingen. Het vraagt ook andere manieren van verantwoording met meer nadruk op cliëntervaringsonderzoek en kwalitatieve informatie, en minder nadruk op cijfers.

Meer variatie in (combinaties van) voorzieningen

Oplossingen zitten vaak in de combinatie en de variatie van voorzieningen. Juist combineren en variëren maakt het mogelijk om het maatwerk te leveren dat nodig is. Bijvoorbeeld dagbesteding en vrijwilligerswerk, welzijn en zorg, hulp/ondersteuning aan verschillende mensen binnen één gezin. Ook dagen we aanbieders uit om hun activiteiten flexibel in te zetten en aan te passen aan de behoefte van het individu. Samenwerken, uitwisselen en combineren van expertise zijn belangrijk.

Waar nodig bieden we ook ruimte (en financiering) aan nieuwe activiteiten. Zo gaan we meer activiteiten voor mantelzorgondersteuning realiseren door (ook al in 2016) geld beschikbaar te stellen.

Als ontwikkelingen leiden tot het verschuiven van activiteiten betekent dit ook iets voor de financiering. Sociale teams en basisteams nemen delen van de ondersteuning over van gespecialiseerde instellingen. Bij lichtere hulpvragen, maar ook bij complexe situaties kan het sociale team door de nabijheid en lage drempel vaak een deel van de ondersteuning verzorgen. Het geld zal dus ook daar naartoe moeten gaan.

Ook de ontwikkeling van collectieve activiteiten binnen welzijn kan leiden tot een kleiner beroep op zorg en meer gebruik van welzijn. We zien deze trend nu al en zetten het geld dat daarvoor in 2016 is gereserveerd in. Daarnaast zullen we flexibel moeten zijn om verschillende budgetten in te zetten voor een gemeenschappelijk doel.

Samenwerking met de wijk of buurt

We organiseren de samenwerking veel meer in de wijken. Daar kunnen we beter aansluiten op de initiatieven van inwoners.

In de wijken, dorpen en buurten zijn mensen actief. Dat maakt dat mensen elkaar ondersteunen en voor een goed woon- en leefklimaat zorgen. We willen hun kracht benutten en ondersteunen. Dus daar moeten ook ondersteuners en hulpverleners elkaar vinden. Dat doen we door initiatieven in wijk en dorp te ondersteunen, maar ook door de samenwerking tussen professionals, en tussen professionals en inwoners. Zowel in formele als informele netwerken. Daardoor wordt het beter mogelijk om kwesties te bespreken en op te lossen samen met de mensen die het ook daadwerkelijk moeten gaan doen.

We passen maatwerk toe per wijk. Dat betekent dat ondersteuningsactiviteiten per wijk kunnen verschillen.

Goede woonvormen voor iedereen

Iedereen wil wonen. We staan hier voor een opgave. Bijvoorbeeld als het gaat om de huisvesting van vergunninghouders en arbeidsmigranten. Daarvoor zoeken we creatieve oplossingen die de druk op de woningmarkt beperken. Ook voor mensen die een vorm van ondersteuning nodig hebben is niet altijd geschikte huisvesting aanwezig. Bijvoorbeeld als het gaat om groepswonen, om betaalbare woonruimte (in combinatie met zorg) voor jongeren die uitstromen uit jeugdvoorzieningen of om uitstroombmogelijkheden uit beschermd wonen. Ook is er (beperkte) behoefte aan een opvangmogelijkheid voor mensen/gezinnen die in de wijk of buurt niet meer te handhaven zijn.

We bereiden met onze partners voor wat dit betekent en welke mogelijke oplossingen er zijn. Daarbij zoeken we afstemming met programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen. Bij de programmabegroting 2017-2020 komen we met voorstellen.

Voorkomen van zorgvragen (preventie), met name bij jeugd

In de afgelopen jaren ging de aandacht vooral uit naar een goede organisatie van de gedecentraliseerde (zorg)taken. We willen de kwaliteit van de zorg verbeteren en onze focus weer verleggen naar het voorkomen (of het sneller oplossen) van problemen. Dat is een opdracht die gemeenten al van oudsher hebben. Met name voor jeugdigen zijn de problemen in Oss groter dan elders. We hebben meer jeugdigen in de jeugdhulp en meer jeugdcriminaliteit dan gemiddeld in Brabant. Daarom leggen we prioriteit bij de jeugd. Daarvoor maken we eerst een goede analyse van de situatie in Oss en de factoren die daarbij een rol spelen.

Een heldere en goede toegang tot zorg voor inwoners

In 2015 organiseerden we de toegang tot Wmo en jeugdhulp. In 2016 werken we aan een verdere samenwerking en integratie van sociale teams, basisteams en consultants Wmo, schulddienstverlening en werk & inkomen van de gemeente. Dat is eind 2016 niet klaar. Het doel is een integrale toegang in de wijken, waar gemeente en wijkteams samenwerken en er één traject naar ondersteuning en hulp is, zonder onnodige tussenstappen. Een toegang die bekend is bij inwoners en professionals, en waar vanuit 1 gezin, 1 plan en 1 regisseur wordt gewerkt.

Hierbij aansluitend voegen we ook verschillende toegangen voor complexe casuïstiek samen (Samenkracht Oss, maatschappelijke opvang, bemoeizorg, beschermd wonen) en leggen we een goede verbinding met de justitiële keten (het Veiligheidshuis).

Goede opvang voor vluchtelingen en vergunninghouders

Naast de tijdelijke opvang in het voormalige Belastingkantoor hebben we een verzoek gekregen om extra opvang te realiseren. Ook hebben we in 2016 een taakstelling om 244 vergunninghouders te huisvesten. Het Rijk en gemeenten maken afspraken over financiering en uitvoering. Dit is een complex vraagstuk, dat extra investeringen en een goede samenwerking in het netwerk vereist.

We zorgen voor goede opvang voor degenen die tijdelijk in Oss verblijven. We bieden met inzet van veel vrijwilligers ontmoeting en activiteiten.

We werken aan goede begeleiding van de huisvesting en integratie van vergunninghouders. We willen ze een nieuw thuis bieden en ervoor zorgen dat ze actief onderdeel uit kunnen maken van de Osse samenleving.

Daarbij is participatie en sociale integratie in de straat, buurt of wijk erg belangrijk.

De aanpak is integraal en wordt vanuit meerdere programma's uitgezet. Voornemens zijn terug te vinden in de programma's 1. Zorg en welzijn, 2. Werk, inkomen en onderwijs, 4. Veiligheid en 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen.

Duurzaamheid

Dit programma draagt bij aan de People lijn van duurzaamheidscirkel. Sociale duurzaamheid betekent: kiezen voor oplossingen die het probleemoplossend vermogen van de samenleving zelf versterken, waardoor op termijn minder zorg/ondersteuning nodig is en mensen toekomstperspectief hebben.

Dat betekent: inzetten op eigen kracht en zelfredzaamheid en zo mogelijk kiezen voor oplossingen waarbij inwoners en hun informele netwerken een rol spelen. Niet zorgen voor een oplossing, maar helpen een oplossing te vinden, zodat de inwoner of de buurt een volgende keer meer zelf kan oppakken. Dat komt tot uiting in de manier waarop ondersteuning en welzijn worden ingevuld en uitgevoerd, maar ook in concrete activiteiten zoals: preventie, gezondheidsprojecten, mantelzorgondersteuning, ondersteuning van vrijwilligerswerk, combinaties van 1^e en 2^e lijnsondersteuning, enzovoort.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Jongeren met delict voor de rechter	Waarstaatjegemeente.nl	1,86%	2012	-
Jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp	Waarstaatjegemeente.nl	12,4%	2015	-
Jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming	Waarstaatjegemeente.nl	1,6%	2015	-
Jongeren van 12-23 jaar met jeugdreclassering	Waarstaatjegemeente.nl	0,4%	2015	-
Cliënten met maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	540	2015	-

Programma 2. Werk, inkomen en onderwijs

1. Wat willen we bereiken?

Iedereen doet mee naar vermogen. We streven ernaar om iedereen zoveel mogelijk te laten participeren. In werk, op school en breder in de samenleving, bijvoorbeeld met vrijwilligerswerk. Ons doel is zelfredzaamheid, (economische) zelfstandigheid en talentontwikkeling. Onze opdracht is om de kwetsbare inwoner op de arbeidsmarkt te begeleiden naar werk, primair in regulier werk. Daarbij is het van belang dat het onderwijs goed aansluit op de arbeidsmarkt en dat uitval in het onderwijs zoveel mogelijk wordt voorkomen.

Onze opgave is om een omvangrijke en diverse doelgroep van mensen met een kleine en een grote afstand tot de arbeidsmarkt, al dan niet met een arbeidsbeperking, aan het werk te helpen. Werk waarin mensen hun talenten kunnen inzetten en zich kunnen ontplooiën. Onze uitstroom naar werk is hoog in vergelijking met andere gemeenten in de regio en het land. Toch blijft het aantal mensen in de bijstand stijgen. Vooral de toestroom van vluchtelingen/vergunninghouders draagt daaraan bij. Met onze ondersteuning en programma's willen we zo goed mogelijk aansluiten bij de verschillende mensen: kwetsbare jongeren, maar ook ouderen en vergunninghouders.

Vaak is er bij het ontbreken van inkomen (uit werk) meer aan de hand. We willen daarom integraal werken, in een combinatie van werk, zorg, schuldhelpverlening en armoede-ondersteuning bijvoorbeeld. Daarbij willen we zo goed mogelijk maatwerk bieden.

Voldoende werkgelegenheid is een belangrijke basis voor een bloeiende gemeenschap waarin inwoners actief hun leven kunnen vormgeven. We hebben de ambitie om meer werkgelegenheid te realiseren. We zetten hier vooral vanuit programma 8. Economie en vrije tijd op in. Ons uitgangspunt bij de arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. We bekijken samen over welke opleidingen, ervaring en vaardigheden hun personeel moet beschikken en hoe daar zo goed mogelijk op aangesloten kan worden. Op regionaal niveau werken we daarom samen in AgriFood Capital werkt!. Op lokaal niveau werken we op dit terrein samen met de Osse ondernemers en onderwijsinstellingen. Dat doen we via het Actieplan Lokaal Arbeidsmarktbeleid.

In het sociaal domein is de inzet van vrijwilligers onmisbaar. Vrijwilligerswerk biedt mogelijkheden voor zelfontplooiing en participatie. We willen vrijwilligerswerk stimuleren en vrijwilligers goed ondersteunen. Vanuit deze visie hebben we het vrijwilligerswerkbeleid herijkt.

Onderwijs is van belang voor een evenwichtige ontwikkeling en ontplooiing van mensen. Binnen het onderwijs en ook in de aansluiting van het onderwijs op de maatschappelijke omgeving spelen diverse vraagstukken. Voorbeelden zijn passend onderwijs, de aanpak van onderwijsachterstanden, de aansluiting op het MBO en de aansluiting op de arbeidsmarkt. We bekijken samen met de partners wat de koers hierin wordt en welke stappen we hierin zetten.

Een actief punt van samenwerking is de ontwikkeling van onderwijs voor vluchtelingen/vergunninghouders in de Internationale Schakelklas (ISK) en de school voor de noodopvang.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Stroomlijnen van regionaal en lokaal arbeidsmarktbeleid
2. Kwetsbare groepen hebben onze prioriteit
3. Op maat toepassen van armoedebeleid
4. Zorgen voor een goede lokale aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt
5. Verhogen van de kwaliteit van onderwijs

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Visie Onderwijshuisvesting en meerjarige investeringsplanning (december 2013)
2. Beleidskader 2013-2016 Regionaal Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten Brabant Noordoost (RBL)
3. Maatregelen Wet werk en bijstand (2015)
4. Beleidskader Participatiewet (2015)
5. Beleidskaders Minimabeleid (2015)
6. Beleidskader Schuldhulpverlening 2016-2020 (2016)
7. Vrijwilligerswerkbeleid 2016-2020 (2016)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Eerder erbij zijn (preventie)

We bieden goede ondersteuning bij uitstroom uit de bijstand en het oplossen van schuldenproblematiek. Toch blijven de bestanden stijgen. Dat komt door de hoge (jeugd)werkloosheid, kortere WW en de toestroom van vergunninghouders. Dit vraagt een meer preventief beleid. We willen samen met partners als het UWV en onderwijs vooraan in het traject (nog voordat een bijstandsuitkering wordt aangevraagd) activiteiten gericht op toeleiding naar werk vormgeven. Ook door jongeren en andere niet-uitkeringsgerechtigden (nuggers) naar werk te bemiddelen. We komen in de programmabegroting 2017-2020 met projectvoorstellen. De duurzame uitstroom naar werk van deze extra groepen mensen is voor ons van belang, ondanks de hogere uitvoeringskosten.

In dit kader starten we voor vergunninghouders een aandachtsteam dat zich speciaal richt op het toeleiden naar werk, onder andere door taalcursussen.

Ook bij schuldhulpverlening en armoedebeluid willen we juist investeren in het voorkomen van problemen. Hierover zijn we met diverse mensen uit het werkveld in gesprek. Samen met partners als woningbouw en welzijn zoeken we naar manieren om eerder steun te kunnen bieden. Daar hebben we specifieke aandacht voor kinderen in armoede.

Integraal werken en maatwerk

Kwetsbare mensen hebben vaak problemen op meerdere terreinen. In onze visie is werk de beste vorm van participatie. Daarom is dat de eerste insteek bij ondersteuning van kwetsbare inwoners. Werk gaat voor zorg. Dit najaar brengen we in beeld hoe we daar in de praktijk mee aan het werk gaan en welke consequenties dit heeft, onder andere voor dagbesteding en beschut werk. We vinden het belangrijk om integraal samen te werken aan de 'voorkant', daar waar het eerste contact plaatsvindt. Vanuit gedeeld belang voor de inwoner werken we samen als werk & inkomen, schuldhulpverlening, zorg en de sociale teams. Daarbij willen we maatwerk realiseren door uit te gaan van de situatie van de inwoner. We willen meer samenhang brengen tussen bepaalde regelingen, en zoeken naar de beste toepassing vanuit het doel van de regeling. Bijvoorbeeld door in een situatie van problematische schulden te kijken wat de meest effectieve oplossing is. Maatwerk betekent ook dat we accepteren dat er verschillen zijn in de ondersteuning die we bieden, passend bij de situatie.

We werken aan ontschotting binnen het sociaal domein en zien verbindingen met zorg. Dat geldt voor dagbesteding en beschut werk, en ook voor de leeftijdsgroep 18-23 jarigen.

Stimulans arbeidsmarkt

De beroepsbevolking van Oss is gemiddeld relatief laag opgeleid. Terwijl het gewenste opleidingsniveau binnen bedrijven steeds hoger wordt en banen in het middensegment verdwijnen, onder andere door robotisering en digitalisering. We zien onderwijs als de sleutel. In overleg met bedrijven, MBO en HBO werken we aan een goede aansluiting van onderwijs op de vraag van de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld door het realiseren van leertrajecten op maat met het bedrijfsleven als partner. Aandachtspunten daarbij zijn stageplekken voor alle jongeren en een goede begeleiding van de meest kwetsbare mensen. In het Actieplan Lokaal Arbeidsmarktbeleid staan de ambities van onderwijs, ondernemers en overheid om in Oss zoveel mogelijk inwoners aan het werk te hebben en te houden. Met gezamenlijke inzet komen we tot een groot aantal activiteiten. De Talentencampus is een belangrijke uitvoerende schakel voor nieuwe initiatieven en in de verbindingen tussen onderwijs, ondernemers en overheid. Ook als gemeente dragen we hierin bij. Bijvoorbeeld door te zoeken naar vernieuwende methoden om zoveel mogelijk mensen aan het werk te krijgen. Het regionale arbeidsmarktprogramma AgriFood Capital Werkt! is hier ook op gericht. Dit programma leidt tot opbrengsten voor Osse inwoners, scholen en bedrijven. We willen voor deze sociale innovatie ook lokaal zorgen voor middelen om concrete projecten te kunnen financieren. Daarvoor zullen we gebruik maken van de bestaande reserve Arbeidsmarktvragestukken. Het experiment Werk en Inkomen is onderdeel daarvan.

Onderwijsvernieuwing

Onderwijs is belangrijk voor de ontwikkeling van mensen; met gelijke kansen voor iedereen. We streven ernaar dat ze opgroeien tot zelfredzame mensen, die het liefst met een startkwalificatie de arbeidsmarkt betreden. De arbeidsmarkt van de toekomst vraagt om flexibele, ondernemende mensen die verantwoording nemen voor hun eigen ontwikkeling. Een leven lang leren! We zetten de kwaliteit en vernieuwing van onderwijs daarom centraal. In de Lokaal Educatieve Agenda formuleren we samen met het onderwijs (basisonderwijs, voortgezet onderwijs, MBO) de ontwikkelpunten. Onderwerpen die daarin terugkomen en waar we afspraken over maken zijn de Integrale Kindcentra (IKC), peuteropvang, aanpak van onderwijsachterstanden, aansluiting van jeugdhulp op onderwijs (passend onderwijs), onderwijs aan vluchtelingen/vergunninghouders, vernieuwing van MBO en entree-opleiding, en goede aansluiting op HBO-onderwijs in Oss. Daarnaast hebben we aandacht voor volwasseneneducatie en laaggeletterdheid.

Momenteel werken we samen met onze partners de Osse onderwijsvisie en speerpunten uit. We zorgen voor financiële ruimte om vervolgens daadwerkelijk ontwikkelingen te kunnen stimuleren en faciliteren. Bij de programmabegroting 2017-2020 komen we met een uitgewerkt voorstel hiervoor.

Duurzaamheid

In dit programma leveren we een bijdrage aan de 'people-lijn' van de Duurzaamheidskring. Sociale duurzaamheid betekent dat iedereen zoveel mogelijk meedoet in de samenleving. Door werk of vrijwilligerswerk. Ook de mensen met een arbeidsbeperking. We ondersteunen mensen met een uitkering om passend werk te krijgen en te houden. Eventuele belemmeringen om te kunnen meedoen, zoals psychische problemen of problematische schulden, willen we helpen hanteerbaar te maken door ruim armoedebeleid en ondersteuning vanuit de Wmo. Onderwijs is een goede basis voor zelfredzame inwoners. We streven naar een startkwalificatie bij een zo groot mogelijke groep en gaan uitval uit onderwijs tegen.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Vrijwilligers	Waarstaatjegemeente.nl	42%	2014	50%
Voortijdig schoolverlaters	OssStat	1,7%	2014	< 2,0%
Bereik VVE doelgroep	TOV jaarverslag	86%	2015	100%
Bereik doelgroep armoedebeleid	Minimascan StimulanSZ	70,1%	2015	80%
Afvlakking percentage stijging bijstandsuitkeringen	WISZ	4,7%	2015	5%

*Nieuw toegevoegd: landelijk
verplicht*

Absoluut verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (niet ingeschreven op school)	Waarstaatjegemeente.nl	4	2014	4
Relatief verzuim onderwijs per 1.000 leerlingen (wel ingeschreven, niet aanwezig)	Waarstaatjegemeente.nl	64	2014	60
Achterstandsl leerlingen	Waarstaatjegemeente.nl	13,09%	2012	-
Kinderen in uitkeringsgezin	Waarstaatjegemeente.nl	3,84%	2012	-
Personen > 18 jaar met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	274	2015	274
Werkloze jongeren 16-22 jaar	Waarstaatjegemeente.nl	1,55%	2012	1,2%
Personen 15-64 jaar met lopend re- integratietraject per 10.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	176,8	2015	-
Netto arbeidsparticipatie (aandeel beroepsbevolking met baan)	Waarstaatjegemeente.nl	64,9%	2014	68%
Demografische druk (verhouding tussen niet-productieve leeftijdsgroepen < 20 jaar en > 65 jaar en productieve groep 20-64 jaar)	Waarstaatjegemeente.nl	52,6%	2015	-

Programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten

1. Wat willen we bereiken?

Mensen vormen met elkaar gemeenschappen, in buurten, wijken en kernen, in verenigingen, in sportclubs, in scholen, in kerken en moskeeën etcetera. Hoe sterker, zelfstandiger en vitaler al deze gemeenschappen kunnen functioneren, hoe beter het is. Dan krijgen we bloeiende gemeenschappen met kunst, cultuur, verenigingsleven en sport. Inwoners nemen hier waar mogelijk zelf initiatieven voor en organiseren dit zelf. Als gemeente stimuleren en ondersteunen we dit. Verenigingen en vrijwilligers zijn belangrijke voorwaarden om ontmoeten, sporten en cultuur mogelijk te maken. Naast de traditionele aandacht voor de jeugd willen we ook meer focus op andere groepen, zoals het sterk toenemend aantal ouderen. Actieve deelname aan de gemeenschap waar je deel van uitmaakt is ook goed voor de leefbaarheid in de wijken en kernen. Samen met inwoners werken we aan goede en betaalbare voorzieningen voor cultuur, sport, gezond bewegen en ontmoeten. Met voorzieningen bedoelen we de gebouwen, de sportparken, maar ook de activiteiten van instellingen en verenigingen en de netwerken van mensen hiertussen. We willen hierin zien te bereiken dat inwoners makkelijker verantwoordelijkheid durven en kunnen nemen voor de voorzieningen die ze zelf belangrijk vinden. Anders gezegd: we willen de maatschappelijke organisatiekracht faciliteren, benutten en versterken.

We hebben eerder geld vrijgemaakt om het aanbod van maatschappelijke accommodaties in overeenstemming te brengen met de (toekomstige) vraag. De herinvesteringsstemmen we af op de uitkomsten van de voorzieningenkaarten. Het vertrekpunt is de vraag 'wat is er nodig?'. De uitkomsten van de gesprekken vertalen we vervolgens in een meerjarig investeringsplan (MIP). Op deze wijze geven we ook invulling aan de menselijke kant van ons duurzaamheidsbeleid: duurzame oplossingen met draagvlak van de gemeenschap.

Cultuur hoort bij mensen. Het biedt de mogelijkheid om te boeien, betekenis te geven, om te verbazen, te troosten, te inspireren, te ontwikkelen, te vormen en te vermaken. Daarom vinden we het belangrijk dat cultuur laagdrempelig en toegankelijk is. Cultuur moet zoveel mogelijk bereikbaar zijn daar waar mensen wonen en werken, dus in de wijken en buurten en door en voor de inwoners. Daarnaast heeft cultuur ook een economische en sociale betekenis. Economisch omdat culturele voorzieningen het voor mensen aantrekkelijk maken om in een gemeente te komen wonen en werken. Sociaal omdat via bijvoorbeeld cultuureducatie de leefbaarheid in buurten verbeterd kan worden.

Sporten blijft één van de meest beoefende vrijetijdsactiviteiten van mensen. Sporten bevordert sociale cohesie en maatschappelijke participatie. En sporten draagt bij aan een gezonde(re) leefstijl. We stimuleren daarom in de breedte dat iedereen aan sportactiviteiten kan deelnemen en zetten in op een gezonde leefstijl van inwoners.

Tegelijkertijd stimuleren we dat de sportaccommodaties beter gebruikt worden.

Ontmoeten zal een steeds grotere rol innemen binnen onze wijken, buurten en kernen. Steeds vaker zien we dat inwoners in hun eigen buurt iets organiseren en ondernemen. Deze initiatieven leveren een belangrijke bijdrage aan de leefbaarheid. Ontmoeten kan op steeds meer manieren en in steeds meer vormen plaatsvinden. Van dagbesteding tot bewegen, van kinderopvang tot samen koken. Als gemeente zullen we juist hier vooral kijken naar de vragen van de inwoners en waar mogelijk ondersteunen.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Behoud van functionele, duurzame en betaalbare voorzieningen
2. Activiteiten op het gebied van sport, cultuur en ontmoeten zijn laagdrempelig en toegankelijk
3. Een duurzaam en toekomstbestendig sport-, ontmoetings- en cultuurveld
4. Het versterken van maatschappelijke organisatiekracht, regie van verenigingen en vrijwilligerswerk
5. Meer mensen met een gezonde levensstijl

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Integraal Voorzieningenbeleid (inclusief opstellen en uitwerken van adviezen voorzieningenkaarten)
2. Rapport cultuur 'De messen geslepen'
3. Visie sport en bewegen
4. Uitvoeringsnota maatschappelijk vastgoed (2013)
5. Meerjarig investeringsplan gemeentelijk vastgoed (MIP)
6. Planontwikkeling centrum
7. Nota gezondheidsbeleid Maasland

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Cultuur

Cultuurfuncties huisvesten in het stadscentrum

We voeren met de raad de discussie of het gewenst is cultuurfuncties naar het centrum te verplaatsen. We hebben vier scenario's voorgelegd. Op basis van de uitkomsten van de discussie werken we één scenario verder uit voor de programmabegroting.

Hervormingen professionele organisaties

Dit jaar ronden de professionele culturele organisaties hun hervormingen af. Museum Jan Cunen draait sinds januari als zelfstandige stichting. De geplande verbouwingswerkzaamheden gaan in juli van start. Muzelinck heeft de organisatie op een andere leest geschoeid; de andere manier van aanbieden van culturele activiteiten lijkt zijn vruchten af te werpen. Het Stadsarchief is succesvol geïntegreerd in de bibliotheek en de verzelfstandigingsstappen bij de Groene Engel zijn nu allemaal afgerond. Bij de programmabegroting 2017-2020 maken we de balans op of de afgesproken bezuinigingen in de cultuursector gerealiseerd zijn.

Cultuurtafel

De Cultuurtafel krijgt steeds meer vorm en inhoud. De professionele cultuurinstellingen onderzoeken nieuwe samenwerkingsmogelijkheden. De focus op de lokale verbinding, de samenwerking op buurt- en wijkniveau en met het amateurveld is inmiddels goed terug te zien in de besproken agendapunten. We blijven dit stimuleren.

Vlaktglasmuseum

Zoals bekend onderzoeken we de mogelijkheden voor het behoud van het Vlaktglasmuseum in Ravenstein. We onderzoeken in nauwe samenspraak met het museum naar een haalbare toekomstvisie. Ook de samenwerking met andere partijen betrekken we in het onderzoek. We denken in juli met een uitwerkingsrichting te kunnen komen.

Evenementenbeleid

Het evenementenbeleid heeft in de programmabegroting 2015-2018 een flinke financiële impuls gekregen. We komen binnenkort met een evaluatie. De uitbreiding van het evenementenbudget was deels bedoeld om nieuwe initiatieven op starten, waarna onze financiële betrokkenheid verminderd zou worden. Dat beoogde effect lijkt echter maar betrekkelijk weinig op te treden.

We zullen dit jaar een besluit moeten nemen over Winterland. Als we dat willen voortzetten zijn extra financiële middelen nodig. Datzelfde geldt voor het succesvolle evenement Living Statues.

De extra inzet op evenementenbeleid lijkt zijn vruchten af te werpen. Het aantal evenementen is de laatste jaren namelijk flink toegenomen. Dat brengt aan de vergunningenkant extra druk met zich mee, vooral ook door de aangescherpte eisen als gevolg van het incident in Haaksbergen.

Erfgoed

Oss heeft veel cultuurhistorisch erfgoed, zowel in monumenten als in archeologische vondsten. Daar zijn wij zuinig op. Zij vertellen het verhaal van ons verleden. Daarnaast verhogen ze de aantrekkingskracht van ons gebied, voor inwoners en voor toeristen. Onze monumenten en de unieke vondsten elk met het bijbehorende verhaal zijn nog onvoldoende bekend bij onze inwoners en potentiële toeristen. Dat willen we verbeteren. Ook zien we mogelijkheden om in combinatie met andere voorzieningen de educatieve waarde van ons erfgoed beter te benutten.

De gebouwen van het religieus erfgoed zijn gebouwen met vaak sociale en emotionele lading. Ze bepalen ook mede het silhouet van een kern of dorp. Over de toekomst daarvan blijven we in gesprek met de eigenaren en betrokkenen. Samen met de provincie Noord-Brabant en andere gemeenten nemen we deel aan de activiteiten rond de Zuiderwaterlinie.

Cultureel creatief fonds

We willen bouwen aan een gezond, duurzaam en dynamisch cultureel klimaat waarin ook nieuwkomers en jong talent met creatieve en vernieuwende ideeën volop kunnen meedoen. Daarom leeft de gedachte om, naast het bestaande aanbod (ons reguliere cultuurbeleid en financieringssysteem), als gemeente mee te doen in een op te (laten) richten cultureel creatief fonds. We gaan eerst onderzoeken of hier behoefte aan is en vervolgens kijken wat voor regeling hierbij aansluit.

Sport

Sport voor gehandicapten

Sport is er voor iedereen. In dat licht vinden we de gehandicaptensport in onze gemeente enigszins onderbelicht. Daar bedoelen we mee dat het voor mensen met een beperking net zo gemakkelijk moet zijn om aan sport deel te nemen dan voor anderen. We onderzoeken in samenwerking met het Sportexpertisecentrum (SEC) de mogelijkheden om de toegankelijkheid van sport voor mensen met een beperking te vergroten, waar mogelijk in combinatie met de reguliere sportclubs en waar nodig in regionaal verband.

Sport en ontmoeting

We zien ook de noodzaak dat sportclubs hun sociale ontmoetingsfunctie verbreden. We willen zoveel mogelijk werk maken van maatschappelijke participatie en denken dat de sportclubs hier meer in kunnen betekenen. We gaan hierover in gesprek met de sportverenigingen om hiervoor tot een gezamenlijk draagvlak te komen. Ook past dit in de manier waarop we tegen vrijwilligerswerk aan willen kijken (zie ook programma 2. Werk, inkomen en onderwijs).

We vinden het ook belangrijk dat sportmogelijkheden op wijk- en buurtniveau beschikbaar zijn. Dat verlaagt de drempel om gezond en actief bezig te zijn. We kijken met het SEC naar mogelijkheden voor de uitbreiding hiervan.

Gezonde leefstijl

Een gezonde leefstijl voor iedereen vinden we belangrijk. Met programma's als Jongeren Op Gezond Gewicht en Gezond In de Stad geven we hier actief invulling aan.

Sportexpertisecentrum

Het SEC functioneert inmiddels een aantal jaren. De stichting laat zich zien als een proactieve club, die op allerlei manieren werkt aan stimulering van sportactiviteiten. We denken wel dat meer focus van het SEC gewenst is, om versnippering tegen te gaan. Daarom werken we samen met het SEC aan een nieuwe visie.

Sportaccommodaties

Golfbad

Het Golfbad heeft exploitatieproblemen. We hebben aan het bestuur gevraagd om met een toekomstvisie op de watersport en -recreatie te komen. Deze verwachten we in juli. Op basis hiervan kunnen we voorstellen uitwerken om de exploitatie duurzaam te verbeteren. Ondertussen blijven we het Golfbad financieel extra steunen via een garantiesubsidie voor de komende 2 jaar.

Voetbal

We willen een optimale bezetting van de buitensportaccommodaties. In overleg met de verenigde voetbalclubs werken we daarom aan een geaccepteerde herziene norm voor het gebruik van (kunst)grasvelden voor het voetbal. We kijken daarbij hoe we de samenwerking tussen de voetbalclubs ook een impuls kunnen geven. Daarnaast zijn op verschillende plekken voetbalclubs met elkaar in gesprek om tot meer samenwerking te komen. In Ravenstein en in Demen/Dieden gaan de voetbalclubs fuseren. Zij hebben de wens om op één complex te spelen, namelijk in Demen (Onder d'n Plag). De clubs werken nu aan een plan over welke aanpassingen dit vraagt. We zoeken hierbij actief de dialoog met de clubs om tot een aanvaardbaar pakket te komen.

Energiebesparing sportaccommodaties

In het domein sport is veel belangstelling voor duurzaamheidsmaatregelen gericht op energiebesparing. We willen dit ook op onze sportparken stimuleren. Dat doen we door sportverenigingen de mogelijkheid te geven hiervoor een geldlening aan te vragen. Hierbij sluiten we aan bij de landelijke subsidieregeling voor duurzame sportaccommodaties. De gebundelde aanpak moet in omvang en beleving een sterke impuls geven aan het verduurzamen van het sportdomein. Het doel is om hiermee bij sportverenigingen en -stichtingen een structurele ontwikkeling op gang te brengen.

Sportpark Nieuw Zevenbergen

In 2013 heeft de gemeenteraad onder een aantal voorwaarden besloten tot herontwikkeling van circuit Nieuw Zevenbergen. De plannen voor herontwikkeling zijn in de maak. Inmiddels benaderen we Nieuw Zevenbergen als één van onze sportvoorzieningen en niet alleen als een circuit. De voorziening biedt immers mogelijkheden voor het beoefenen van motorcross, kart, off-road modelautoracen en schietsport.

In overleg met andere gemeenten werken we de plannen voor de realisatie van het nieuwe sportpark Nieuw Zevenbergen en de financiële consequenties verder uit.

Ontmoeten

Uitwerking voorzieningenkaarten op basis van MIP

We werken op basis van de planning van de MIP (meerjarig investeringsplan) aan de uitvoering van de vastgestelde voorzieningenkaart adviezen van Oss Noord-West, Ravenstein en Herpen. In 2016 bieden we de raad de adviezen van Centrum, Krinkelhoek, Mettegeupel, van Oss-Zuid en van Geffen aan en mogelijk ook nog het advies van Haren, Macharen en Megen. In de programmabegroting 2016-2019 is een investeringsvolume van € 18,5 miljoen voor maatschappelijke voorzieningen opgenomen. In de aankomende programmabegroting komen we met een actualisatie van het MIP (inclusief het jaar 2020) en willen we voor alle vastgestelde voorzieningenkaarten gebiedsbudgetten vaststellen.

Er zijn twee redenen waarom we bij de uitwerking van de voorzieningenkaarten met een bestuurlijke opdracht en gebiedsbudget willen werken. De eerste is dat een heldere opdracht en mandaat van alle betrokken partijen het proces versnelt, zonder in te boeten op samenwerking/co-creatie. De tweede reden is dat een gebiedsbudget, waar alle inwoners over mogen meepraten, de focus houdt op het algemene belang van leefbaarheid in het hele gebied.

Lopende projecten

Naast de uitwerking van de voorzieningenkaarten werken we aan de afronding van diverse projecten. Denk aan dorps huis Haren, de MFA (multifunctionele accommodatie) Oijen, MFA Schadewijk en wijk huis de Kinkelsoos in de Meteor. Om met de uitwerking van de voorzieningenkaarten aan de slag te kunnen moeten we de bestaande projecten eerst afronden.

Gemeenschapsaccommodaties

We blijven de probleemexploitaties monitoren en hebben een onderzoek uitgezet om alle exploitaties van wijk- en dorps huizen in kaart te brengen. De probleemexploitaties blijven we voorlopig extra financieel ondersteunen. In het onderzoek kijken we niet alleen naar de kosten, maar ook naar de maatschappelijke rendementen. Verder nemen we het huidige beheersmodel onder de loep. Uit de voorzieningenkaartadviezen en gesprekken met de beheerstichtingen en het welzijns- en jeugdwerk komt namelijk naar voren dat het huidige exploitatiemodel niet altijd stimulerend werkt voor een goed gebruik van de accommodaties. We maken in 2016 samen met de belanghebbenden een start met deze discussie om tot een herijking van het bestaande beleidskader te komen.

Onderzoek verduurzaming maatschappelijk vastgoed

We willen zelf het goede voorbeeld geven. Daarom willen we inzetten op een (op termijn) energiezuinige en CO₂-neutrale vastgoedportefeuille. Dit past binnen en draagt bij aan onze ambities op het gebied van duurzaamheid (zie programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied). Er zijn meerdere opties voor het verduurzamen van onze eigen gebouwen, elk met een eigen kostenplaatje dat erg uiteen loopt. In de aankomende periode willen we samen met de raad aan de hand van verschillende scenario's onze ambitie, de uitvoering en de hiermee gepaarde kosten vaststellen.

Omdat we alvast een goede start willen maken met het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille willen we alle nieuwbouw- en renovatieprojecten, waarvoor in de MIP budgetten zijn geraamd, CO₂-neutraal realiseren.

Daarnaast dragen we in dit programma via de 'people-lijn' bij aan duurzaamheid. Dat doen we bijvoorbeeld door in te zetten op projecten die gaan over gezonde leefstijl en het beschermen van cultureel erfgoed.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Tevredenheid inwoners over voorzieningen	Waarstaatjegemeente.nl	72%	2014	73%
Gevoel verantwoordelijkheid voor voorzieningen in de buurt	GGD	62%	2014	63%
Deelname aan verenigingen e.d.	Waarstaatjegemeente.nl	63%	2014	63%
Tevredenheid inwoners over cultureel aanbod	Waarstaatjegemeente.nl	7	2012	7
Volwassenen die voldoen aan norm gezond bewegen	GGD	61%	2014	62%
Mensen met ernstig overgewicht	GGD	34,25%	2014	32%

Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht

Niet-sporters	Waarstaatjegemeente.nl	49,1%	2014	-
---------------	------------------------	-------	------	---

Programma 4. Veiligheid

1. Wat willen we bereiken?

Dit programma richt zich op het zorgen voor zo veilig mogelijke wijken en dorpen in Oss. We kiezen ervoor om hardnekkige problemen integraal aan te pakken en een veiligheidsincident zo goed mogelijk op te lossen op het moment dat het zich voordoet. Daarbij is een goede verbinding met het sociaal domein belangrijk. Veiligheid is v n iedereen en vóór iedereen. Het op peil houden van de veiligheid en veiligheidsbeleving moeten we samen met de Osse inwoners doen. Iedereen heeft hierin zijn eigen verantwoordelijkheid. We maken onze inwoners en organisaties bewust van hun eigen mogelijkheden om onveilige situaties te voorkomen. We richten onze inzet op de zaken die we als gemeente kunnen beïnvloeden.

Aanpakken van hardnekkige veiligheidsproblemen

Oss is een gemeente waar geen grote veiligheidsproblemen zijn. Ondanks een ingezette daling zijn er nog steeds veel inbraken in woningen. Ook is er sprake van hardnekkige jeugdoverlast. Daarnaast is er ondermijnende georganiseerde criminaliteit, een probleem dat meestal niet zichtbaar is in het dagelijks leven. Op het niveau van Zuid-Nederland is met politie en provincie afgesproken dat ondermijnende georganiseerde criminaliteit extra aandacht krijgt. In 2013 is besloten de drie hardnekkige problemen woninginbraak, jeugdoverlast en ondermijnende criminaliteit via een ketenaanpak meerjarig aan te pakken. Hierdoor pakken we deze problemen vanuit verschillende invalshoeken (preventie, repressie, nazorg) aan.

Voorkomen en oplossen van veiligheidsincidenten (op grote en kleine schaal)

We proberen veiligheidsproblemen te voorkomen of zo snel en zo goed mogelijk op te lossen. Hierbij gaat het om twee soorten incidenten:

- De aanpak van rampen en crises. Bij de aanpak van rampen en crises hebben we de verantwoordelijkheid voor bevolkingszorg.
- Veiligheidsincidenten in wijken en dorpen. We zijn verantwoordelijk voor het oplossen van actuele openbare orde- en veiligheidsproblemen.

Hardnekkige veiligheidsproblemen en veiligheidsincidenten pakken we waar nodig aan met een stevige verbinding met het sociaal domein.

Veiligheidsbeleving en preventie

In het kader van leefbaarheid is het van belang dat mensen zich zo veilig mogelijk voelen. Bij de aanpak van de drie hardnekkige problemen en veiligheidsincidenten is het veiligheidsgevoel een belangrijk aspect. We zetten hierop in met preventie, goede communicatie, voorlichting en zichtbaarheid van professionals. Daarnaast kunnen mensen zelf ook voorzorgsmaatregelen nemen waardoor de veiligheid en het veiligheidsgevoel vergroot worden.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Woninginbraken laag houden
2. Jeugdoverlast beperken en jeugdcriminaliteit aanpakken
3. Bestrijden van ontwijking door ondermijnende criminaliteit
4. Veiligheidsincidenten of -problemen oplossen
5. Mensen ondersteunen met complexe problematiek m.b.t. straf en zorg

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Beleid integrale veiligheid 2013-2016 gemeente Oss
2. Regionaal veiligheidsplan politie Brabant-Oost 2015-2018
3. Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio Brabant-Noord 2016-2019
4. Kadernota Regionaal Veiligheidshuis Maas en Leijgraaf 2017
5. Beleidskader Veiligheidsregio Brabant-Noord 2017

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Verlenging beleidskader integrale veiligheid tot en met 2018

We zien dat onze prioriteiten in dit programma (woninginbraak, jeugdoverlast en ondermijnende georganiseerde criminaliteit) nog actueel zijn. We willen de komende jaren doorgaan met de aanpak daarvan. Aanvullend daarop willen we extra inzetten op nieuwe ontwikkelingen. Hierbij kiezen we voor de aanpak van fietsendiefstallen (het huidige beeld scherper maken en mogelijk interventies doen op het gebied van preventie en heling).

De opvang van vluchtelingen en het huisvesten van statushouders pakken we integraal aan. Dat is toegelicht in programma 1. Zorg en welzijn. Vanuit dit programma zorgen we voor openbare orde en veiligheid (bijvoorbeeld rondom bewonersavonden, onrust in wijken, demonstraties).

Brandweerkazerne Oss

De brandweerkazerne in Oss moet her- of verbouwd worden. Er zijn verschillende scenario's: basisspuithuis, basisspuithuis met werkplaats/logistieke functie, basisspuithuis met kantoor, basisspuithuis met werkplaats/logistieke functie en kantoor. In de loop van 2016 informeren we de gemeenteraad over de inhoudelijke en financiële aspecten van deze verschillende scenario's. Om een scenario te kunnen kiezen is naast lokale besluitvorming ook een regionale visie nodig. Deze visie moet nog gevormd worden.

Complexe casussen straf en zorg

We zien een toename van verstoring van de openbare orde door mensen met complexe problemen (onder andere de 'verwarde personen-problematiek'). Voor deze veiligheidsproblemen is vaak een zorgoplossing nodig. Deze problematiek is niet eenvoudig op te lossen. We gaan samen met het sociaal domein een aanpak ontwikkelen. Het Veiligheidshuis is hierbij een belangrijke partner.

Duurzaamheid

In dit programma dragen we bij aan de people-lijn van de duurzaamheidskring. In een duurzame samenleving zijn veiligheid en veiligheidsgevoelens van belang. Met de integrale aanpak van de hardnekkige problemen en het oplossen van geweldsincidenten (zie speerpunt Verlenging beleidskader integrale veiligheid tot en met 2018) zetten we in op het vergroten van de objectieve veiligheid en het behouden van de huidige veiligheidsgevoelens.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Incidentmeldingen jeugdoverlast	Politie	461	2015	400
Incidentmeldingen verwarde personen	Politie	198	2015	150
Controles waarbij hennep en/of harddrugs is aangetroffen (13b)	Gemeente	45	2015	-
- waarna bestuurlijke waarschuwing		23	2015	-
- waarna sluiting pand		20	2015	-
Interne BIBOB toetsen	Gemeente	41	2015	-
- waarna BIBOB toetsen door landelijk bureau BIBOB		4	2015	-
Rapportcijfer veiligheid	Veiligheidsmonitor	7,1	2015	7
Aangiftes fietsendiefstal	Politie	1.157	2015	1.000

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Verwijzingen Halt 12-17 jaar per 10.000 inwoners van 12-17 jaar	Waarstaatjegemeente.nl	146,9	2014	-
Harde kern jongeren 12-24 jaar per 10.000 inwoners van 12-24 jaar	Waarstaatjegemeente.nl	9	2014	-
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	1,7	2014	-
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	5,5	2014	-
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	3,3	2014	-
Vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	7,4	2014	-

Programma 5. Mobiliteit en openbare ruimte

1. Wat willen we bereiken?

Inwoners, bedrijven en overige gebruikers zijn tevreden over de inrichting, het onderhoud en het functioneren van de openbare ruimte. Ze zijn betrokken bij de beleidskeuzes en de uitvoering daarvan. We werken doelmatig samen aan instandhouding en verbetering.

In de openbare ruimte komen inwoners, bedrijven en overige gebruikers elkaar tegen, ieder met een eigen visie en belang. De beleving van de openbare ruimte heeft invloed op de tevredenheid van inwoners over hun leefomgeving. De tevredenheid monitoren we. Waar nodig vertalen we dat in aangepaste communicatie of werkwijzen. Bewoners zijn betrokken bij de eigen woon- en leefomgeving en voelen zich mede eigenaar en verantwoordelijk.

De inrichting en het beheer van de openbare ruimte vormen een belangrijk visitekaartje voor onze gemeente. Voor een duurzame en klimaatbestendige inrichting en beheer van de openbare ruimte zetten we in op leefbaarheid, bereikbaarheid, veiligheid en efficiency. Daarbij is de groene infrastructuur in relatie tot klimaatverandering steeds belangrijker.

In de leefgebieden is vooral sprake van bestemmingsverkeer. We hebben een uitgebreid net van comfortabele fietsverbindingen. Als de auto of fiets geen optie is, dan is gebruik van een vorm van openbaar vervoer of kleinschalig georganiseerde vervoersdienst mogelijk. Het verkeer veroorzaakt voor bewoners en gebruikers zo min mogelijk overlast in de vorm van onveilige situaties, hinder van geluid of slechte luchtkwaliteit.

De hoofdwegenstructuur met de daarop aangesloten parkeerterreinen in het centrum, de bereikbaarheid via spoor en water, de bedrijventerreinen, woonwijken en kernen dragen bij aan Oss als vitale, economisch sterke en aantrekkelijke gemeente en centrumstad. Oss is een multimodaal knooppunt in zowel nationale als internationale verbindingen.

Voor de gemeentelijke watertaken zetten we in op schoon, mooi, voldoende en veilig water. Dat doen we niet alleen, maar samen met waterpartners en de regio. We houden daarbij rekening met klimaatverandering.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Behoud van goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid
2. Meer duurzame vervoersbewegingen
3. Tevreden en betrokken gebruikers van de openbare ruimte
4. Doelmatig functionerende openbare ruimte

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Mobiliteitsvisie (2009) en mobiliteitsplan (2011)
2. Parkeerbeleidsplan (2005)
3. Leidraad Openbare Ruimte (2013 en 2015) en kwaliteitskeuze onderhoud (2013)
4. Beleidsnota openbare verlichting (2014)
5. Beheerplannen openbare ruimte
6. Plan gemeentelijke watertaken (2012)
7. Boomstructuurplan (2016)
8. Speelruimtebeleid (2016)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Klimaatbestendig inrichten en beheren

De openbare ruimte zien we bij uitstek als een duurzame investering en investering in duurzaamheid. De infrastructurele onderdelen van de openbare ruimte, zowel boven als in de grond, vragen om een lange termijn-aanpak. Inrichten en beheren van de openbare ruimte vraagt om maatregelen die negatieve effecten van klimaatverandering verminderen (mitigatie) en bovenal om maatregelen die de gevolgen van klimaatverandering kunnen opvangen (adaptatie). Een klimaatrobuust openbaar gebied betekent voor de komende jaren meer en andere aandacht voor biodiversiteit, bomen, de groene ruimte en wateropvang en meer aandacht voor fietsers en voetgangers.

We brengen in beeld welke inspanningen we kunnen doen en welke kansen we zien voor de verbetering en vermeerdering van openbaar groen en water. De Routekaart klimaatbestendig Oss gaat in op consequenties en aanpak van klimaatverandering.

We werken met de As-50 plusregio via de gemeenschappelijke visie op samenwerken aan riolering en zuivering. In deze visie staat ook de ambitie op het gebied van klimaatbestendige inrichting. Een invulling hiervan is bijvoorbeeld dat we per 2016 met de partijen in de As-50+ een gemeenschappelijke stimuleringsregeling klimaat actief bebouwd gebied hebben.

Daarnaast werken we aan het herstel van boomstructuren uit het boomstructuurplan. We zetten ook in op het verder uitbouwen van de openbare verlichting naar een energiezuinige installatie.

We stimuleren duurzame vervoerswijzen met een comfortabel netwerk en voorzieningen.

Beheer in beweging

In de instandhouding en ontwikkeling van de openbare ruimte zijn veranderende rollen van gemeente, bewoners, gebruikers maar ook uitvoerende partijen goed merkbaar. Onder andere met samenspraak, zelfbeheer en integrale contractvormen met aannemers voelen belanghebbenden zich steeds meer mede eigenaar. Soms roept dit onderlinge spanningen op. Nieuw eigenaarschap van de openbare ruimte, cocreatie en intensievere communicatie zijn nodig voor het bevorderen van beleving, tevredenheid, bruikbaarheid en betaalbaarheid.

We dagen inwoners meer uit en verleiden ze om een actieve rol te nemen in het onderhoud van de eigen woonomgeving. Ook bouwen we integrale onderhoudscontracten uit naar belevingscontracten en doen daar ervaring mee op. We zetten meer in op goede en tijdige communicatie over onderhoud en maatregelen. Daarnaast betrekken we gedragsbeïnvloeding nadrukkelijk bij de afwegingen over inrichting en onderhoud. Samen met hogeschool Avans ontwikkelen we daar een werkwijze voor.

We streven naar minimale overlast en hinder. Als wel sprake is van overlast pakken we dat samen met bewoners voortvarend aan. Onder andere met de richtlijn hinder en overlast bomen doen we dit op een transparante en objectieve manier. Met het nieuwe speelruimtebeleid maken we spelen en ontmoeten in de openbare ruimte voor kinderen uitdagender en actiever.

In het Integraal Uitvoeringsprogramma (IUP) staat de integrale onderhoudsaanpak van de openbare ruimte. Voor de komende jaren staan daar onder andere de volgende projecten op: Rogstraat, Vlashoek Zuid-oost, Pastoor van Hapertstraat Lith, Willibrordusstraat e.o. Berghem.

Hoofdinfrastructuur op orde

De hoofdinfrastructuur draagt in belangrijke mate bij aan behoud van een goede bereikbaarheid en verkeersveiligheid. Hier liggen ook kansen voor het intensiveren van duurzame vervoersbewegingen. In de hoofdstructuur zal steeds geïnvesteerd moeten worden. We actualiseren het verkeersmodel en mobiliteitskader als toetsingskader voor onder andere het MIPMO (meerjarig investeringsprogramma mobiliteit), IUP en onderhoudsprojecten.

Voor 2017 t/m 2020 staan onder andere de volgende inspanningen op de planning:

- Renovatie van wegen in combinatie met centrumontwikkeling.
- We verwachten de uitkomsten van onderzoek naar de doorstroming op de Singel 1940-1945 concreet te vertalen naar maatregelen.
- Renovatie van de Nieuwe Hescheweg en het vergroten van de kruising met de Julianasingel/Dr. Saal van Zwanenbergsingel.
- Reconstructie van de Heesterseweg tussen Oss en Geffen.
- Reconstructie van de Osseweg in Berghem.
- Havenstraat.
- Verkeersregelininstallatie op de kruising van de Saal van Zwanenbergsingel en Zwijssenlaan.
- Afronding van de fietsstraten en de fietssnelweg F59.
- We investeren nog enkele jaren in het openhouden van de tijdelijke extra fietsenstalling bij het station en overleggen met ProRail en de NS over uitbreiding van de NS-fietsenstallingen.
- We komen in samenspraak met de provincie Noord-Brabant met een concrete invulling voor het fietspad aan de Kennedybaan.
- Het aantal ongelukken bij Ravenstein is gestegen. We hebben hierover contact met het Rijk. We blijven lobbyen voor de structurele verbetering van de A50 en knooppunt Paalgraven.
- We intensiveren de lobby voor spoorverdubbeling in combinatie met waterveiligheidsmaatregelen aan de Maas.

Duurzaamheid

In dit programma is de planet-lijn belangrijk. Het speerpunt klimaatbestendig inrichten en beheren gaat vooral in op een toekomstbestendige openbare ruimte met aandacht voor robuuste basisvoorzieningen, water, groen, biodiversiteit en minimaal energieverbruik.

In het speerpunt beheer in beweging is de interactie met en betrokkenheid van bewoners een belangrijk duurzaamheidsaspect.

Voor duurzame mobiliteit lobbyen we voor meer Smart Mobility technologie in ons verkeersnetwerk. We zetten via parkmanagement in op vermindering van spitsritten per auto. Met comfortabele fietsvoorzieningen stimuleren we fietsgebruik.

Voor alle investeringen in fysieke voorzieningen willen we ten minste voldoen aan de criteria van duurzaam inkopen (Pianoo).

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Tevredenheid inwoners over onderhoud groen en wegen	Veiligheidsmonitor	77,4%	2015	> 70%
Bereikbaarheid	Gemeente	N.v.t.	N.v.t.	< 95% gebruik wegcapaciteit (2020)
Kostendekkendheid tarieven rioolheffing	Gemeente	€ 168,48	2015	2017 = 2012 (+ index) of 100%?
Modal Split	CBS	Fiets 37%, OV 4%	2013	Fiets 40%, OV 5% (2020)
Onderhoudsniveau	Gemeente	Sober, Sober+ (wonen) en Basis (centra)	2015	Sober, Sober+ (wonen) en Goed (centra)

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Aandeel ziekenhuisopnamen van verkeersongeval met motorvoertuig	Waarstaatjegemeente.nl	11%	2014	0%
Aandeel ziekenhuisopnamen van verkeersongeval met gewonde fietser	Waarstaatjegemeente.nl	11%	2014	0%

Programma 6. Duurzaamheid, milieu en buitengebied

1. Wat willen we bereiken?

We hebben de ambitie om zo duurzaam mogelijk te zijn met uiteindelijk een plaats in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten. Een duurzaam Oss voorziet in de behoefte van vandaag zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Een balans tussen nu en de toekomst, en een balans tussen mens (people), natuur (planet) en economie (profit). In dit programma staat de duurzaamheidspijler planet centraal. We hebben nog een lange weg te gaan om van de huidige situatie naar onze ambitie te komen. Voorlichting over onze ambitie aan inwoners, vooral via educatie aan kinderen en het geven van het goede voorbeeld, helpt daarbij.

Binnen 'planet' hebben we drie thema's: energie, afval en grondstoffen, en natuur en klimaat (Duurzaamheidscirkel Oss).

Energie

We hebben het doel om als gemeente energieneutraal te zijn. Dat betekent het verminderen van het energiegebruik (energiebesparing) en onze energie duurzaam opwekken. We geven zelf het goede voorbeeld door onze gebouwen energieneutraal te maken. We stimuleren en verbinden onze inwoners en bedrijven om hetzelfde te doen.

Afval en grondstoffen

We willen minder grondstoffen gebruiken en minder afval veroorzaken. Dat doen we door afval te scheiden en geschikt te maken voor recycling en hergebruik (circulaire economie). Daarvoor is de inzet van onze inwoners en ondernemers nodig. We willen dit bereiken via voorlichtingscampagnes, ook op scholen. Daarmee willen we het bewustzijn stimuleren en het draagvlak vergroten om afval te scheiden en te hergebruiken.

Natuur en klimaat

We hebben het doel Oss klimaatbestendig (hitte- en waterproof) te maken en de kwaliteit van onze natuur te verbeteren. We werken aan schoon water en schone grond, waterveiligheid, het vergroten van de biodiversiteit, het 'vergroenen' en het zichtbaar maken van ons erfgoed. Stad en buitengebied bieden onze inwoners en toeristen aantrekkelijke mogelijkheden om te wonen, te verblijven, te recreëren en te ondernemen. Agrarische ondernemers werken aan een duurzame bedrijfsvoering. We moedigen deze ontwikkeling aan.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een energieneutrale gemeente in 2050, met als tussenstap 14% in 2020
2. Het verminderen van het gebruik van grondstoffen en afval: in 2020 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilo restafval per inwoner
3. De kwaliteit van onze natuur verbeteren: onze score op biodiversiteit in de Telos-meting verbeteren
4. Een klimaatbestendige gemeente: in 2050 zijn we hitte- en waterproof
5. Via de pijler 'planet' bijdragen aan de ambitie om tot de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten te behoren

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Duurzaamheidscirkel (2016)
2. Routekaart duurzame energie 2016-2018
3. Agrarische geurgebiedsvisie Oss 2013
4. Andere aanpak afval Oss 2015
5. Geluidnota Oss 2010
6. Nota evaluatie Natuur- en landschapsbeleid 2014
7. MaashorstManifest 2.0 2014 (IBEP 2015-2019)
8. Evaluatie bosomvorming Herperduin
9. Natuur- en landschapsvisie Over bossen, beesten en boerenland
10. Landschapsnota

11. Bomennota
12. Archeologiebeleid 2010 gemeente Oss
13. Beleidsvisie externe veiligheid 2011

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Duurzame energie opwekken en besparen

Zonne-energie biedt de beste kans om concreet en dichtbij massa te creëren en prestaties te leveren. We zoeken kansen voor de realisatie van grootschalige opwekking van zonne-energie op daken van bedrijven of grondpercelen. In 2017 gaan we verder met de uitwerking van de plannen voor windmolens bij Elzenburg- De Geer. Ook op andere plekken ontstaan initiatieven. Op de middellange termijn kan windenergie bijdragen aan onze doelstellingen. Een grotere inzet op zonne-energie en windenergie leidt tot kosten voor cofinanciering bij projecten en ambtelijke capaciteit voor bijvoorbeeld ondersteuning en onderzoek.

Daarnaast blijven we inzetten op energiebesparing. Dat doen we onder andere door samen te werken met de Energiecoöperatie Oss (zij geven besparingsadviezen), Brabant Wonen (Nul op de meter) en het Osse bedrijfsleven. Verder werken we aan de Stroomversnelling Brabant.

Energieneutraal maken eigen vastgoed

We geven zelf het goede voorbeeld. In 2050 willen we al onze eigen gebouwen energieneutraal hebben. Deze ambities kunnen we met de huidige budgetten niet realiseren. We stellen een plan van aanpak op voor de verduurzaming (energie is daar een onderdeel van) van al ons maatschappelijk vastgoed. Met scenario's maken we de benodigde investeringen, tijdsplanning en prestaties inzichtelijk. Dit speerpunt is verder toegelicht in programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten.

Inkoopbeleid

Ons algemene inkoopbeleid is gebaseerd op zo duurzaam mogelijk inkopen. Daarbij gebruiken we de landelijke uniforme criteria voor grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). We hebben in 2016 en 2017 tijdelijk extra budget nodig om zelf het goede voorbeeld te kunnen geven en de doelstellingen uit de Routekaart duurzaam energie voor circulair inkopen mogelijk te maken.

We willen ook het goede voorbeeld geven bij onderhoud en projecten in de openbare ruimte. Dit heeft mogelijk gevolgen voor lopende projecten en onze meerjarenonderhoudsplannen. Hier gaat het bijvoorbeeld over de inkoop van materialen voor wegen. We maken inzichtelijk welke verbeteringen we nog kunnen doorvoeren en welke mogelijkheden extra geld kosten.

Afval en grondstoffen

Het verminderen van afval en grondstofverbruik is één van de speerpunten uit onze Duurzaamheidscirkel. In de tweede helft van 2016 evalueren we het afvalbeleid. Dat leidt tot een vernieuwde aanpak voor de periode 2017-2020. In 2020 moeten we zorgen voor 75% afvalscheiding en maximaal 100 kilo restafval per inwoner (2015: 168 kg). Dit zijn de landelijke doelstellingen voor afval.

Onderdeel van de vernieuwde aanpak voor afval is het aflopende contract met Attero (februari 2017). Het nieuwe contract met AVR biedt zowel inhoudelijke als financiële kansen. Daarbij gaan we de kansen voor nascheiding onderzoeken.

Vanaf 2024 is er een verbod op asbestdaken. Voor die tijd moeten pandeigenaren het asbest op een veilige manier verwijderen. Het grootste deel van de asbestdaken ligt op agrarische gebouwen. Daarom is dit vraagstuk sterk verbonden met ons beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB)-beleid. Met het huidige tempo van saneren zijn in 2024 niet alle daken aangepast. We hebben hierover contact met de provincie, de omgevingsdienst (ODBN) en de G32 (netwerk van grote en middelgrote steden) en volgen de ontwikkelingen.

Natuur en klimaat

De klimaatveranderingen hebben gevolgen voor onze gemeente. We komen met een nota Klimaatbestendig Oss waarin we aangeven hoe we met klimaatveranderingen omgaan. Deze nota werken we vervolgens uit in concrete acties voor 2017-2020 om Oss in 2050 klimaatbestendig (hitte- en waterproof) te maken.

Met onze Groenagenda werken we aan het vergroten van het aandeel groen in onze gemeente. Niet alleen de hoeveelheid groen is belangrijk, maar ook de kwaliteit daarvan: gezond, gevarieerd, vitaal en passend in de omgeving. In de agenda staan onze inspanningen en planning voor de komende jaren.

Verder willen we ons erfgood beter zichtbaar maken. Dit onderwerp komt terug in programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten. Voor recreatie komt de uitvoering terug in programma 8. Economie en vrije tijd.

Verduurzaming van de agrarische sector heeft onze aandacht. Dat geldt ook voor de maatschappelijke verbinding met andere functies en gebruikers in het buitengebied.

Impuls Diddewerf

In de Diddewerf werken onze afdelingen Afvalinzameling en Uitvoering voor de openbare ruimte. Door groei van de gemeente en verandering van het takenpakket is de personele bezetting groter geworden. Het kantoorgebouw en de werkplaats zijn nu bovendien beperkt toegankelijk en ze voldoen niet aan de eisen voor arbeidsomstandigheden.

Richting de programmabegroting zoeken we uit welke maatregelen minimaal nodig zijn om aan de actuele eisen te voldoen.

Duurzaamheid

We hebben de ambitie om zo duurzaam mogelijk te zijn met uiteindelijk een plaats in de top 3 van meest duurzame Brabantse gemeenten. Een duurzaam Oss voorziet in de behoefte van vandaag zonder het vermogen van toekomstige generaties om in hun eigen behoeften te voorzien in gevaar te brengen. Een balans tussen nu en de toekomst, en een balans tussen mens, natuur en economie. In dit programma staat de duurzaamheidspijler natuur (planet) centraal.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Oordeel inwoners over schone, gezonde, groene en veilige leefomgeving	GGD Gezondheidsmonitor*	7,8 (gemiddelde stad en buitengebied)	2010	8
Inwoners die positieve bijdrage buitengebied aan gezondheid en welzijn ervaren	GGD Gezondheidsmonitor*	10.714	2010	70%
Duurzaamheidsindicator	Telos-meting (1e kwartaal 2016)	N.v.t.	N.v.t.	PM
Energiebesparing eigen gebouwen	Gemeente	15%	2015	100% in 2025
Energiebesparing bedrijven	Gemeente	6%	2015	21%
Vermindering restafval	Gemeente	21%	2015	20%

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Omvang huishoudelijk restafval per inwoner	Waarstaatjegemeente.nl	201 kilo	2014	100 kilo in 2020
Hernieuwbare elektriciteit	Waarstaatjegemeente.nl	3,7%	2013	5% in 2017

* We voeren de GGD Gezondheidsmonitor, inclusief milieubelevingsonderzoek, in 2016 uit.

Programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen

1. Wat willen we bereiken?

Oss is een krachtige gemeente. Een grote stad met prachtige kernen in een afwisselend buitengebied. In Oss is het fijn wonen, met veel variatie, kwaliteit en voorzieningen. Dat willen we behouden en versterken. Sociale cohesie is daarbij belangrijk.

Het doel is een aantrekkelijke stad. Dat betekent een krachtig centrum om te winkelen, te recreëren en te wonen, maar ook bedrijvigheid voor werkgelegenheid voor de stad en de regio.

We versterken de woningmarkt volgens de speerpunten uit de woonvisie. Een belangrijk speerpunt is de integrale benadering van wonen, welzijn en zorg. Mensen met een specifieke woonbehoefte willen we zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen. Een ander speerpunt is de beschikbaarheid van voldoende betaalbare huurwoningen.

Het stadscentrum is het hart van de gemeente, een plek waar inwoners en mensen uit de regio graag komen. Het is de plek voor winkelen, ontspannen met een hapje of drankje, elkaar ontmoeten en cultuur ervaren. Mensen wonen er ook met plezier en er is altijd iets te doen. De aanwezigheid van cultuur en het organiseren van evenementen zijn belangrijk om de aantrekkelijkheid van het centrum te behouden en te vergroten.

In de wijken en kernen kiezen we voor maatwerk. Wijken en kernen kennen namelijk ieder hun eigen dynamiek en hun eigen identiteit en perspectief. Daarom is het belangrijk dat het aanbod van voorzieningen aansluit op de behoeften. Daarbij kijken we realistisch vooruit, houden we rekening met de bevolkingsontwikkeling en sociaal-economische trends en met de leefbaarheid in de kernen.

De verschillende functies in de wijken en kernen in de gemeente moeten in balans zijn. Daarbij hebben we aandacht voor de juiste afweging van belangen vanuit economie, duurzaamheid, cultuur en leefbaarheid. We streven hierbij meer naar maatwerk en we stellen minder regels op. Als voorbeeld noemen we het welstandsbeleid.

In het landelijk gebied vinden we de basis van de agrifoodketen: de landbouw. Daarnaast biedt het ook een afwisselend landschap, natuur en volop mogelijkheden voor recreatie en toerisme. We hebben volop aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, cultuurhistorie, landschap en natuur om de kernen en het buitengebied vitaal en aantrekkelijk te houden. Zo draagt het landelijk gebied bij aan een goed leef-, werk- en vestigingsklimaat in Oss.

Binnen het speerpunt Agrifood vormt de agrarische sector de onmisbare basis. Het is daarom van belang dat er een goede agrarische productiestructuur blijft. We hebben ook oog voor de andere ontwikkelingen in de sector, vooral voor de verwachte leegstand van agrarische bebouwing.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Een krachtig stadscentrum
2. Een leven lang wonen in Oss
3. Nieuw evenwicht in een veranderend buitengebied

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Toekomstvisie: Oss op weg naar 2020 (2004)
2. Structuurvisie Oss 2020 (2006)
3. Koers Stadshart Oss (2016)
4. Structuurvisie Buitengebied Oss 2015
5. Visie op de detailhandelsstructuur Oss 2007-2015 (2008)
6. Woonvisie (2013)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Levendig en bruisend stadscentrum

Toekomst stadscentrum

Het perspectief voor het stadscentrum is beschreven in het document Koers Stadshart Oss. Speerpunt van de koers is het versterken van de ontmoetingsfunctie van het centrum voor onze inwoners. Dat willen we bereiken door in te zetten op een ruimtelijk compact(er) centrum, met een meer gevarieerd aanbod (naast winkels en horeca ook cultuur, evenementen en wonen) in een eigen authentieke sfeer (de Osse couleur). Een specifieke ruimtelijke opgave is de integrale aanpak van De Wal en omgeving. Een levendig en verrassend centrum vraagt blijvende aandacht en inspanning van alle partijen.

Sinds 2 jaar hebben we de Taskforce centrum. Dit is een intensieve samenwerking tussen ons en centrumondernemers. Van daaruit hebben we het centrum al veel impulsen gegeven. Deze zijn gericht op het stimuleren en faciliteren van vernieuwende activiteiten in het centrum, vernieuwend ondernemerschap en verbetering van de ruimtelijke sfeer en uitstraling.

Vanuit de Werkplaats Stadshart aan de Peperstraat ondersteunen we samen met Inretail ondernemers in het centrum. Extra promotionele aandacht kan ook van hieruit worden opgepakt. Daarbij zorgen we voor aansluiting bij citymarketing.

We willen doorgaan met de samenwerking in de Taskforce en daar middelen voor beschikbaar stellen.

Daarnaast zien we meer evenementen in het centrum en hebben ze een hogere kwaliteit. Evenementen zijn onmisbaar om voor verrassing te zorgen en extra publiek te trekken. Ze versterken de ontmoetingsfunctie. Dit is verder toegelicht in programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten.

Visie Oss Avenue

De komende jaren leggen we de focus in eerste instantie op ons stadshart. Gezien de financiële ontwikkelingen maken we voor Oss Avenue een pas op de plaats. We gaan wel de verkeersveiligheid verbeteren door de belangrijkste oversteekplaatsen aan te passen.

Verder willen we budget vrijmaken voor de Oostwal. Aan de Oostwal ligt het sheddakencomplex. De tenderprocedure waarin we de markt hebben uitgedaagd met plannen te komen is afgerond. Het heeft geleid tot gunning aan een partij die het complex voor eigen rekening en risico een nieuwe toekomst gaat geven. Deze partij heeft als voorwaarde gesteld dat de Oostwal aangepakt wordt, vooral het deel waar het complex aan grenst. Er zijn aanpassingen nodig om een veilige en aantrekkelijke looproute langs het complex te maken. Hiervoor is in 2017 budget nodig. We hebben globaal berekend hoeveel. Verder onderzoek is nodig. We moeten onder andere nog kijken naar gevolgen voor het verkeer (doorstroming en intensiteit).

Wonen in een duurzame leefomgeving

In het Volkshuisvestelijk Manifest Oss hebben we samen met woningcorporaties afspraken gemaakt om op een aantal effecten te sturen. De speerpunten zijn:

1. het in Oss beschikbaar zijn van voldoende betaalbare en duurzame huurwoningen voor mensen met een laag inkomen of voor mensen die om andere redenen moeilijk passende huisvesting kunnen vinden. Dit geldt voor de stad én voor de kernen.
2. het voor iedereen zoveel mogelijk betaalbaar houden van de woonlasten.
3. ervoor zorgen dat inwoners die dat willen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen wonen.

De speerpunten lichten we hierna toe.

Ad. 1 Voldoende betaalbare en duurzame huurwoningen

De beschikbaarheid van deze woningen staat onder druk, onder andere door de komst van grote aantallen vluchtelingen. Ook voor mensen die een vorm van ondersteuning nodig hebben is niet altijd geschikte huisvesting aanwezig. We willen samen met de corporaties en huurders zorgen voor een gelijke slaagkans voor woningen voor de verschillende doelgroepen (zie ook programma 1. Zorg en Welzijn). We onderzoeken mogelijkheden van nieuwe locaties, versnelling van bouwplannen, aanpassing van kantoren en tijdelijke oplossingen. Het wijzigen en versnellen van woonprogramma's kan invloed hebben op de grondexploitaties. Daarnaast zijn we bezig met een herijking van het grondprijsbeleid, dat ook invloed op de exploitaties kan hebben.

Ad. 2 Betaalbare woonlasten

Iedereen heeft te maken met stijgende lasten. Recent onderzoek laat zien dat het steeds moeilijker is deze te beïnvloeden. Bovendien stijgen de besteedbare inkomens van lage inkomens weinig. Dat is vooral voor veel huurders een toenemend probleem.

Ad. 3 Zo lang mogelijk zelfstandig wonen

Zowel de ouderen in Oss als in de dorpen geven de voorkeur aan zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen. De meeste mensen kunnen dat op eigen kracht. Bij veranderende lichamelijke en/of geestelijke conditie wordt dat minder en is een goede afstemming tussen wonen en zorg van groot belang. Om het langer zelfstandig wonen te bevorderen voeren we de "blijverslening" in. In de kernen is een groeiende behoefte aan kleinere woningen merkbaar. De voorzieningenkaarten (zoals besproken in programma 3. Voorzieningen voor sport, cultuur en ontmoeten) zijn via participatie en co-creatie tot stand gekomen. Ze zorgen ervoor dat de leefbaarheid per kernencluster behouden blijft en maatschappelijk vastgoed efficiënt gebruikt wordt.

Verder actualiseren we het woonwagengebeleid. We verwachten dat dat leidt tot een aanpassing van woonwagelocaties in ons eigendom. Dit heeft financiële gevolgen.

In het centrum stimuleren we wonen, zowel boven winkels als in winkels buiten het stadshart.

Veranderend buitengebied

In het buitengebied vinden grote veranderingen plaats. Binnen de agrarische sector zien we schaalvergroting, verbreding (met nevenactiviteiten) en bedrijfsbeëindiging. Het is de kunst om deze ontwikkelingen op de juiste plaatsen te faciliteren of te begeleiden.

Om een goede agrarische productiestructuur te houden wijzen we in de structuurvisie Buitengebied Oss 2015 en het nieuwe bestemmingsplan buitengebied gebieden aan waar het primaat bij de landbouw ligt. Andere delen van het buitengebied hebben een meer gemengd karakter. Daar geven we ruimte aan verbreding en nieuwe initiatieven, bijvoorbeeld op het vlak van vrijetijdseconomie of dagbesteding.

We merken dat ruimtelijke verdraagzaamheid verandert. De verschillende beleidsdoelen met elkaar verbinden betekent integraal afwegen. We maken een zorgvuldige afweging tussen alle, soms tegenstrijdige, belangen. De problematiek van vrijkomende agrarische bebouwing (veelal met asbest) is groot. We brengen het probleem in beeld en zoeken naar oplossingen.

Plannen voor de verbetering van waterveiligheid van de Maas bereiden we de komende jaren integraal voor. Belangrijke deelprojecten zijn het waterfront Ravenstein en het dijktraject Lith-Ravenstein. Naast waterveiligheid spelen natuurontwikkeling, spoorverbreding, verbetering van dijken, toegang tot de haven, cultuurhistorie, toerisme en recreatie een rol. We moeten cofinanciering verzorgen voor met name de toegang naar de haven, de passantenhaven Ravenstein, bakenbomen en cultuurhistorie. We zorgen in de loop van 2016 voor meer inzicht in de behoefte aan budgetten en capaciteit.

Gefaseerde invoering Omgevingswet

De Omgevingswet vraagt meer flexibiliteit en maatwerk in ruimtelijke ordening. De invoering van deze wet is voor grote delen van de organisatie ingrijpend en zal een cultuurverandering vragen. Het proces van invoering start al in 2016, maar heeft vooral in 2017 en 2018 een grote impact.

We moeten een omgevingsvisie voor Oss opstellen. Dit vraagt het samenbrengen van deelvisies. We maken hier in 2016 een procesvoorstel voor. Mogelijk heeft het opstellen van de visie financiële gevolgen. We houden de raad hiervan op de hoogte. De heroriëntatie op het welstandsbeleid past in deze nieuwe ontwikkeling. Daarnaast zijn ICT-aanpassingen nodig. Dit pakken we regionaal op.

Duurzaamheid

In dit programma werken we aan de planet-lijn van de Duurzaamheidscirkel. Voor het opwekken van duurzame energie zijn ruimtelijke ingrepen nodig. Dat vraagt draagvlak van inwoners die daarmee te maken krijgen. Het betekent vaak ongemakkelijke keuzes met gevolgen voor direct belanghebbenden.

Bestaande woningen worden energiezuiniger. Daarvoor nemen we deel aan Brabant Woont Slim en de Deal Brabantse Stroomversnelling. Nieuwe woningen worden zoveel mogelijk energieneutraal.

Vraag en aanbod van functies in gebouwen stemmen we goed op elkaar af en we stimuleren hergebruik.

We passen de 'Ladder duurzame verstedelijking' consequent toe.

Daarnaast zetten we in op de people-lijn van de Duurzaamheidscirkel door voor voldoende betaalbare huurwoningen te zorgen.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Bezoekers centrum (per week)	Locatus	74.168	2015	Minimaal gelijke tred met landelijke cijfers
Langdurige leegstand kernwinkelgebied	Locatus	2,8%	2016	0% (2018)
Verkooppunten centrum per 1.000 inwoners	CBS	4,8	2016	4,7 (2018)
Algemeen oordeel centrum	Consumentenonderzoek	6,5	2014	6,7% (2016)
Gerealiseerde woningen	CBS	236	2015	300
Te koop staande woningen	Huizenzoeker	800 (Oss 01-01)	2016	1.000
		1.190 (Oss+)	2016	1.250

Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht

Nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen	Waarstaatjegemeente.nl	5,9	2013	6,5
--	------------------------	-----	------	-----

Programma 8. Economie en vrije tijd

1. Wat willen we bereiken?

In Oss willen we een toename van de werkgelegenheid en een goed vestigingsklimaat voor de bestaande en nieuwe bedrijven. In de regio Noordoost Noord-Brabant is Oss dé werkstad. We houden het huidige bedrijfsleven in Oss door goed accountmanagement met veel aandacht voor samenwerken en verbinden. We bieden nieuwe vestigers gevarieerde en goed ontsloten vestigingsmogelijkheden en een passende arbeidsmarkt. Ook goede mogelijkheden voor de beleving van vrije tijd dragen bij aan het vestigingsklimaat.

Welzijn, welvaart en werkgelegenheid

Als het economisch goed gaat bloeien de bedrijven en is er voldoende werkgelegenheid. Dat verbetert het leefklimaat: er is geld voor wonen en vrije tijd, voor zorg en ondersteuning, voor verenigingen, voor sport en cultuur, wijken, natuur en heel veel andere zaken. Economie gaat dus ook over welzijn. Over de balans tussen geld verdienen, en tegelijk zuinig zijn op mensen, dieren en de aarde als leefomgeving en leverancier van grondstoffen.

Betaald werk zorgt voor inkomen, maar ook dat iemand zich gewaardeerd voelt. Betrokken bij wat er zich rondom hem of haar afspeelt. Ons uitgangspunt bij werkgelegenheid en arbeidsmarkt is de vraag van ondernemers. Binnen hun bedrijven zijn immers de banen aanwezig. Over welke opleiding, ervaring, motivatie en vaardigheden moet hun personeel beschikken? Zowel vanuit economisch beleid als vanuit participatiebeleid zijn dit essentiële vragen om te beantwoorden. Dat doen we samen met ondernemers en het onderwijs in het Actieplan Lokaal Arbeidsmarktbeleid (zie programma 2. Werk, inkomen en onderwijs).

Maakindustrie

Oss is een maakstad. Hier worden producten geproduceerd, doorontwikkeld en naar hun eindbestemming gebracht. De industrie is in al zijn verschijningsvormen in Oss goed voor ruim een kwart van de banen. We vinden een verdere verbinding van maakindustrie met arbeidsmarkt en (vak)opleidingen belangrijk. Daarbij gaat het om inzet op verbindingen met MBO-, HBO- en WO-opleidingen.

Regionale samenwerking

Economie houdt niet op bij een gemeentegrens. Vandaar dat Oss ook actief deel uitmaakt van de regio Noordoost- Brabant/Agrifood Capital. Met als doel een toekomstbestendige arbeidsmarkt, sterke bedrijvigheid (starters en nieuwe bedrijven), betekenisvolle innovaties en een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving. De opzet van deze samenwerking is dat ondernemers en onderwijs worden gestimuleerd om samen te innoveren en om als regio mee te praten bij beleidsontwikkeling van hogere overheden.

De aanleg van glasvezel in het buitengebied is een belangrijk succes van Agrifood Capital. Dit zal, naar verwachting vanaf begin 2017, het Osse buitengebied een economische impuls geven.

Economische speerpunten

Drie van onze vier economische speerpuntsectoren, die benoemd zijn in het stuk Economische ambities 2014-2020, komen voort uit en bevatten bedrijven uit de maakindustrie: Logistiek, Life Sciences en Agrifood. De maakindustrie en het midden- en kleinbedrijf lopen voor een groot deel dwars door deze sectoren heen. Het stadscentrum is de vierde speerpuntsector. Dat beschrijven we in programma 7. Ruimtelijke ontwikkeling en wonen.

Logistiek

Logistieke bedrijven in Oss, 's-Hertogenbosch, Veghel en het Land van Cuijk werken samen in 'Vijfsterren Logistiek'. Dat gebeurt samen met het onderwijs en de gemeenten. De samenwerking is gericht op nieuwe bedrijvigheid in de logistiek en een sterke verbinding tussen onderwijs en het bedrijfsleven. De inbreng vanuit Oss in deze regionale samenwerking wordt voorbereid in het Logistiek Platform Oss (LpOss).

Life Sciences

Binnen dit speerpunt speelt de doorontwikkeling van Pivot Park als open, innovatieve campus op het terrein van de Life Sciences. Het moet doorgroeien tot een levendige en groeiende community waar de voorwaarden voor succesvol ondernemen aanwezig zijn. Daarnaast is een optimale huisvesting van MSD en Aspen in Oss van belang. Dit zijn de grootste werkgevers in onze gemeente.

Agrifood

We maken het Osse netwerk van bedrijven in de Agrifood zichtbaar. Het gaat hier om de hele keten van Agrifood: van agrarische bedrijven via voedselverwerking tot verpakking en detailhandel. Verder stimuleren we ondernemers om samen nieuwe verdienmodellen op te zetten en om de aansluiting tussen bedrijfsleven en onderwijs te versterken. Dat doen we onder andere door Osse ondernemers aan te laten haken bij de activiteiten van (Noordoost) Brabant als 'Europese Regio van de Gastronomie'.

Recreatie en toerisme

De vrijetijdseconomie vindt plaats in héél Oss; in de Maashorst, de stad, en langs en op de Maas. We willen graag dat deze deelgebieden optimaal functioneren en dat er goede samenwerking ontstaat. Zodat toeristen en recreanten tevreden zijn en vaker terugkomen. We willen verder dat verblijfsrecreanten uit de Maashorst worden verleid om ook de stad en de Maasoever te bezoeken. Goede informatie over de recreatieve en toeristische mogelijkheden speelt hierin een sleutelrol.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Oss staat in de top 4 van logistieke hotspots in Nederland
2. Oss wordt herkend als dé 'Industrial hotspot' voor medicijnontwikkeling en productie in Nederland
3. Oss is toonaangevend in vlees en vleesvervangers
4. Osse ontwikkel- en maakbedrijven zijn vernieuwend
5. Oss scoort onder onze inwoners en bezoekers een tevredenheid van 90% over de toeristisch-recreatieve voorzieningen. De werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie blijft gelijk (of stijgt waar mogelijk)

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Economische ambities 2014-2020
2. Masterplan Bedrijventerreinen Oss
3. Kracht van Oss 2.0
4. Benchmark Ondernemersklimaat Oss (BOK)
5. Agrifood Capital: Agenda richting 2020

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Pivot Park: open campus en community

Pivot Park doet waarvoor het in 2012 is opgezet: het ondersteunen van innovatieve startende bedrijven, het ontwikkelen van innovatieve medicijnen, het behouden en versterken van kennis en (hoogopgeleide) werkgelegenheid in de regio, en het creëren van publieke waarde.

Pivot Park werkt hard aan de toekomst. De omgeving wordt omgebouwd naar een open innovatiecampus. Verder wordt gewerkt aan een uniek ecosysteem in de Nederlandse Life Sciences, met internationale uitstraling. Nu al zijn veel bedrijven op Pivot Park met nationale en internationale kennisinstellingen en academische ziekenhuizen actief betrokken bij onderzoek. Het ecosysteem wordt de komende jaren verder ingevuld en uitgebouwd.

We hebben eerder aangegeven dat de financiële positie van OLSP Vastgoed BV en Pivot Park Holding een aandachtspunt is. Nog voor de zomer komen we met een voorstel hierover. De gemeenteraad kan dit in oktober bespreken.

Bedrijventerreinen Vorstengrafdonk en Heesch-West

We hebben een regionale functie op het gebied van werkgelegenheid. Om deze functie te kunnen behouden is de aanleg van bedrijventerrein Heesch-West belangrijk. Zonder deze locatie gaat Oss (uiteindelijk) op slot: het beperkt de mogelijkheid voor groeiende Osse bedrijven. Het beperkt ook de aantrekkelijkheid van de regio 's-Hertogenbosch-Oss als vestigingslocatie voor bedrijven die van buitenaf komen.

We willen Heesch-West (samen met de gemeenten 's-Hertogenbosch en Bernheze) tot een volwaardig bedrijventerrein ontwikkelen. We willen inzetten op zeer grootschalige logistiek. Dat is een sector die nog steeds groeit en werkgelegenheid oplevert. Ook marktpartijen geven aan dat er behoefte is aan zo'n terrein. Daarbij bekijken we welke mogelijkheden er zijn voor de plaatsing van installaties om duurzame energie op te wekken, zoals ook is gevraagd in de motie die de gemeenteraad op 9 juni heeft aangenomen.

De belangstelling voor kavels op Vorstengrafdonk neemt toe. Het is belangrijk dat dit zich vertaalt in overeenkomsten. Dat is vooral van belang voor de werkgelegenheid in Oss, want nieuwe vestigingen leiden tot nieuwe werkgelegenheid. Dat is ons belangrijkste doel bij de uitgifte van bedrijventerreinen. Dit vraagt een goede 'match' tussen de vraag van bedrijven en het aanbod aan bedrijventerreinen.

Regionale afstemming is de nieuwe norm bij de ontwikkeling en planning van bedrijventerreinen. De voorgeschreven aanpak uit de 'Ladder duurzame verstedelijking' is steeds meer bepalend. Nog meer dan in het verleden worden bestaande en nieuwe terreinen uit de hele regio Noordoost-Brabant tegen de marktontwikkeling afgezet in één regionaal afsprakenkader. Voor Oss gaat het dan vooral om Vorstengrafdonk en Heesch-West.

Economische positionering van de Osse haven

De Osse binnenhaven draagt optimaal bij aan de ontwikkeling van de logistieke hotspot Noordoost-Brabant. Water, spoor en weg worden in Oss benut voor het transport van goederen. Op onze bedrijventerreinen vestigen zich bedrijven die goederen produceren én bedrijven die de aan- en afvoer voor deze maakindustrie organiseren en waarde toevoegen aan de goederen via verpakken en ompakken, retourlogistiek en assemblage. Mede dankzij de goede bereikbaarheid via de Osse haven worden steeds meer goederenstromen in Oss met elkaar verknoot. Daardoor vormen het logistieke bedrijfsleven, het logistieke onderwijs en de overheid een logistieke hotspot van (inter)nationaal belang. De logistieke sector biedt blijvend een groot deel van de werkgelegenheid in de regio Noordoost-Brabant.

Hoger onderwijs in Oss

De beroepsbevolking van Oss is relatief laag opgeleid. Dit terwijl het gewenste opleidingsniveau binnen organisaties steeds hoger is en banen in het middensegment verdwijnen. We zien onderwijs als de sleutel om vraag en aanbod beter op elkaar aan te laten sluiten. We willen samen met studenten een toekomstgerichte economie vormgeven. Zo worden studenten enerzijds opgeleid om deel uit te maken van de economie van morgen en anderzijds ontwikkelen we samen met die studenten een nieuwe economie.

We willen de samenwerking met hoger onderwijsinstellingen (onder andere HAS, Avans, HAN en TuE) structureel voortzetten. Dit doen we samen met het bedrijfsleven en het MBO (onder andere ROC De Leijgraaf). Het Osse bedrijfsleven maakt het verschil om Oss aantrekkelijk te maken voor hoger onderwijs. Zij kunnen dit doen door het aanbieden van stageplaatsen, baangaranties en het laten gebruiken van bijvoorbeeld hun machinepark door studenten.

Maken en de kracht van New Business

Nieuwe kennis leidt tot vernieuwing en innovaties bij bedrijven. Nieuwe ontwikkelingen komen van onderop tot stand. Zeker in een industriestad als Oss. Jonge en talentvolle mensen spelen een grote rol in het vertalen van nieuwe behoeften in kansrijke producten en diensten. En in de daadwerkelijke productie hiervan. Verschillende ondernemers, individueel en collectief, denken na over en zoeken vormen bij innovatiebevordering en 'New Business'. Dat doen ze in netwerken zoals Kracht van Oss, Metaalkracht en Logistiek Platform Oss en op fysieke plekken zoals op het Pivot Park en de Talentencampus. Dat kan op verschillende manieren, maar wel met een centraal uitgangspunt: samenwerken en verbinden.

In bijvoorbeeld de Kracht van Oss zijn we als gemeente ook zelf actief in het uitvoeringsprogramma de Kracht van New Business. Dit programma ondersteunt samenwerkende ondernemers of instanties bij het ophalen en uitwerken van nieuwe business cases. Voor kansrijke cases uit maakindustrie, Logistiek, Agrifood en Life Sciences zijn vrij inwisselbare kennisvouchers beschikbaar.

Verschillende Osse ondernemers in de Logistiek en Agrifood hebben contact met Vietnamese handelspartners en zien intensivering hiervan als een belangrijke kans voor nieuwe business. Met name voor Aziatische landen geldt dat internationale business pas mogelijk is via een goede relatie op overheidsniveau. We blijven deze overheidsrelatie mede vormgeven om daarmee deuren te openen voor de ondernemers in onze gemeente.

Gebiedsmarketing

Diverse Osse partijen vragen om een vorm van citymarketing. Wij hebben de voorkeur dit te benaderen als gebiedsmarketing. De afgelopen jaren hebben verschillende Osse organisaties en bedrijven met 'Dat is Oss' de handen al ineen geslagen. Bewoners en ondernemers dragen meer dan voorheen hun trots op Oss uit in de gemeente. Daarom zijn we klaar voor de volgende stap: zorgen dat ook de buitenwereld de kwaliteiten en mogelijkheden van Oss ziet, bijvoorbeeld toeristen, bedrijven of nieuwe inwoners. Dat betekent: keuzes maken, gericht op de toekomst. Daarna kunnen we de probleemstelling helder krijgen: welk probleem kunnen we oplossen met marketing, gebruik makend van wat er in Oss al is. Vervolgens kunnen we een heldere opdracht formuleren en een plan maken zodat we van start kunnen. En als we in Oss investeren in gebiedsmarketing dan doen we dat voor de lange termijn en met een duidelijk doel voor ogen.

Duurzaamheid

Dit programma levert een bijdrage aan meerdere doelen uit de Duurzaamheidscirkel, vooral aan de 'profit'-kant:

Arbeid

Door te streven naar een maximale werkgelegenheidsfunctie leveren we een bijdrage aan meerdere indicatoren, zoals besteedbaar inkomen, armoede, jeugdwerkloosheid en verhuissaldo. Daarom zetten we in op 1.000 banen netto extra voor de Osse economie voor 2020.

Kennis

Het opleidingsniveau van de beroepsbevolking en dus de aanwezigheid van hoger onderwijs is de sleutel tot de toekomst. We zetten dan ook maximaal in op de samenwerking met bijvoorbeeld Avans, HAS en universiteiten in onze nabijheid.

Ruimtelijke vestigingsvoorwaarden

We kijken kritisch naar ons ruimtegebruik, onder andere door toepassing van de 'Ladder duurzame verstedelijking'. Bij de ontwikkeling van bedrijventerrein Heesch-West is dit een belangrijke factor. We hebben hier regionaal afstemming over.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Werkgelegenheid	Ossstat	39.385	2016	39.865 (2020)
Vestigingsklimaat	Benchmark Ondernemersklimaat	6,2	2015	6,5
Ranking Logistieke hotspot	www.logistiek.nl	4	2016	4

*Nieuw toegevoegd: landelijk
verplicht*

Functiemenging (verhouding tussen banen en woningen, 0 is alleen wonen, 100 is alleen werken)	Waarstaatjegemeente.nl	50,8	2014	-
Bruto gemeentelijk product (aantal banen per inwoner x toegevoegde waarde banen, score 0-70)	Waarstaatjegemeente.nl	24,4	2013	-
Vestigingen bedrijven per 1.000 inwoners 15-64 jaar	Waarstaatjegemeente.nl	100,9	2014	-
Banen 15-64 jaar per 1.000 inwoners	Waarstaatjegemeente.nl	669,3	2015	-

Programma 9. Bestuur, organisatie en dienstverlening

1. Wat willen we bereiken?

Als bestuur en organisatie stellen we de kracht van de samenleving centraal en willen we daar optimaal gebruik van maken. Dat wil zeggen van (burger)kracht van mensen, van netwerken en van samenwerkingsmogelijkheden. Dat leidt tot een toenemende interactie met en betrokkenheid van inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers. De zeggenschap en verantwoordelijkheid van de maatschappij wordt verder verstevigd.

Om de kracht van de samenleving te benutten en de rol van de overheid te veranderen gaan we op een andere manier werken en organiseren. Dit vraagt transparantie in het proces van besluitvorming en een organisatie die samenwerkt, co-creatie met anderen aangaat, oplossingsgericht is en zorgt voor een goede dienstverlening.

We willen dat Oss een sterke en sociale gemeente blijft waarin mensen kunnen meedoen. We doen bij de inwoners die hiertoe in staat zijn een groter beroep op hun creativiteit en de eigen verantwoordelijkheid. Ook hebben we aandacht voor de rol en positie van de gemeente in de regio.

De afgelopen jaren ontwikkelden we ons naar een netwerkorganisatie die krachten in de samenleving herkent, zijn gang laat gaan maar ook actief ondersteunt, mobiliseert, versterkt, verbindt en deze ook productief kan maken. We werken samen met inwoners, ondernemers, onderwijs en de regio.

We blijven alert op ontwikkelingen die maatschappelijk ondernemen en duurzaamheid versterken. En we vertalen ze naar concrete toepassingen in onze organisatie. We voeren programma's en projecten uit die zich richten op verbetering van de dienstverlening, procesinnovatie (lean), efficiency en personele mobiliteit. Daarnaast blijven we structureel investeren in organisatieontwikkeling en in de ontwikkeling van medewerkers om ook op lange(re) termijn een vitale organisatie te blijven.

De vraag van inwoners en bedrijven staat centraal in ons handelen. We werken oplossingsgericht en sluiten aan bij hun behoeften. Ons gedrag is erop gericht mensen snel, vriendelijk en goed te helpen. De kernwaarden van onze dienstverleningsvisie zijn:

- We zijn betrokken en proactief.
- We zijn gemakkelijk bereikbaar via website, telefoon, post en balie.
- We werken integraal, eenduidig en transparant.
- We voeren de dienstverlening efficiënt en deskundig uit.

De mondige, digitaal vaardige inwoner vraagt om een andere rol van de overheid. Tegelijkertijd blijft het aantal gemeentelijke producten en diensten groeien. Daarbij hebben we een hoge dienstverleningsambitie en zetten we het digitaal loket en gegevensmagazijn intensiever in. Daarnaast willen we met partners samenwerken met nieuwe systemen. De uitvoering van taken organiseren en regisseren we meer en meer vanuit netwerken. Hierdoor krijgen we te maken met een toenemende complexiteit in procesinrichting en informatiehuishouding.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Transparant, interactief en zorgvuldig besturen
2. Verder ontwikkelen van de (netwerk)organisatie
3. Een professionele en efficiënte dienstverlening
4. Een betere (digitale) informatievoorziening
5. Een digitaal toegankelijke overheid met een vangnet voor niet digivaardigen

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Kracht van de samenleving (2014/2015)
2. Visie op sturing (2013)
3. Visie op netwerkorganisatie (2012)
4. Visie op digitale dienstverlening (2013)
5. Nationaal uitvoeringsprogramma dienstverlening e-overheid (NUP)
6. Position paper 'Oss en de regio 2015-2020' (2015)

7. Visiebrief digitale overheid 2017: In het regeerakkoord is afgesproken dat de dienstverlening door de overheid beter moet. Zo moeten inwoners en bedrijven zaken die ze met de overheid doen (zoals het aanvragen van een vergunning) uiterlijk in 2017 digitaal kunnen afhandelen.
8. Digitale agenda 2020: een collectieve (landelijke) digitale agenda dienstverlening en informatiebeleid 2020
9. Sociaal jaarverslag 2015
10. Duurzaamheidscirkel Oss (2015)

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Transparant, interactief en zorgvuldig besturen

De gemeenteraad wil zijn kaderstellende, controlerende en volksvertegenwoordigende rol goed invullen. We zijn kritisch op de manier waarop we vergaderen. Het moet duidelijk zijn hoe besluiten tot stand komen en de besluiten moeten kunnen rekenen op voldoende draagvlak in de samenleving. We streven naar een goede dialoog en scherp debat in de vergaderingen van de gemeenteraad en de raadscommissies. We staan open voor nieuwe combinaties van representatieve en participatieve democratie. Zo gaan we door met podiumbijeenkomsten, werkbezoeken en bedrijfsbezoeken, maar doen we ook mee met nieuwe vormen van besturen zoals de burgerbegroting Geffen en Right to Challenge.

Jeugd en jongeren proberen we bij het bestuur te betrekken door projecten als Democracy, klassenbezoek en de jeugdgemeenteraad.

In 2017 beginnen de voorbereidingen voor de gemeenteraadsverkiezingen van 21 maart 2018. We streven er naar dat de acties van de raadswerkgroep opkomst verkiezingen zullen leiden tot een opkomst van minimaal 60%.

Doorontwikkeling (netwerk)organisatie

De komende periode gaan we door met de andere manier van werken en organiseren. We hebben steeds meer contact én gaan intensiever samenwerken met onze inwoners en met lokale en regionale partners. Dit doen we door te werken aan opgaven die tot stand komen vanuit maatschappelijke vraagstukken (zoals de transities in het sociaal domein en economie). We werken met een projectmatige, programmatische en procesmatige aanpak met een efficiënte sturing op routines en ruimte voor maatwerk.

We hebben in 2015 een plan van aanpak opgesteld voor de doorontwikkeling van de organisatie, managers en medewerkers. De veranderagenda loopt langs een aantal thema's:

- optimaliseren van interne samenwerking (elkaars kennis en kunde kennen)
- versterken van programma- en procesgericht werken (zelfsturing, lean, nieuwe rollen)
- nieuwe vormen van organiseren (experimenteren en innovatie)

De projectorganisatie onderzoekt veranderkansen, geeft advies en voert interventies uit om verder te ontwikkelen naar een netwerkorganisatie.

Om te voorkomen dat de ontwikkeling teveel vanuit onze eigen organisatie bekeken wordt halen we in het veranderproces ook resultaten en ervaringen uit de samenleving en ons netwerk op. Is de nieuwe werkwijze zichtbaar in de samenleving en hoe wordt dat ervaren? We doen dit nu door middel van veldwerkonderzoek. De resultaten gebruiken we om de organisatieontwikkeling verder te voeden, bij te stellen en te leren van praktijkvoorbeelden.

Regionale samenwerking bedrijfsvoering

Begin 2015 heeft het college besloten om op het gebied van ICT samen te gaan werken met de gemeenten Bernheze, Landerd en Uden. Door deze samenwerking en het samenbrengen van mensen en middelen zijn we minder kwetsbaar en kunnen we een betere continuïteit en kwaliteit garanderen. We streven ernaar om één ICT-organisatie, één ICT-infrastructuur en één ICT-applicatielandschap te realiseren. Dit is een meerjarig traject waarbij we op 1 januari 2019 de eerste mijlpaal willen bereiken.

Uiteraard betekent samenwerken op ICT-gebied veel voor onze processen, deze worden immers door ICT ondersteund. Het harmoniseren van de verschillende processen heeft de komende periode daarom veel aandacht in de samenwerking. Daarbij maken we gebruik van logische momenten in de tijd, zoals aanpassingen van wet- en regelgeving.

De regionale samenwerking op personele mobiliteit, opleiding en training en digitale P&O-toepassingen blijven we stimuleren en versterken.

Vitaliteit en diversiteit in de organisatie

De bezuinigingen in de afgelopen jaren, de nieuwe taken (decentralisaties) en de andere manier van werken zetten druk op de vitaliteit van onze organisatie. Dat zien we vooral terug in de werkdruk en het ziekteverzuim. Ook in de komende periode zullen we hier scherp op moeten blijven door goed (werk)overleg en preventieve aandacht voor medewerkers. Het laatste gedeelte van de bezuinigingen realiseren we komende jaren.

Door de verschuiving van de pensioenleeftijd naar 67 jaar en het afschaffen van de FPU is de uitstroom van pensioengerechtigden in onze organisatie later op gang gekomen. De komende jaren zal deze uitstroom samen met de reguliere uitstroom (+/- 100 fte) een sterke invloed hebben op ons personeelsbestand. Naast het invullen van vacatures is ook het verlies aan kennis een belangrijk aandachtspunt. Om de vitaliteit van de oudere medewerkers te versterken hebben we samen met het Georganiseerd Overleg (GO) eind 2015 een regeling uitgewerkt, het generatiepact. Hierbij kunnen medewerkers van 60 jaar en ouder minder gaan werken. Daarbij krijgen ze deels doorbetaald en blijft de pensioenopbouw gelijk. De vacatureruimte die vrijkomt gebruiken we voor herbezetting door jongeren. De regeling loopt tot 1 april 2018 en gaan we begin 2017 tussentijds evalueren.

Naast de vergrijzing is er ook sprake van ontgroening. Het blijft dus noodzakelijk om jong talent binnen te halen. Daarom gaan we door met het traineeprogramma De toekomst van Brabant en met nieuwe vormen van dienstverbanden om beter aan te sluiten bij de manier van werken van jongeren. Daarmee verjongen we ons personeelsbestand en dragen we bij aan het verminderen van de jeugdwerkloosheid.

Voor specifieke doelgroepen op de arbeidsmarkt gaan we actief mogelijkheden creëren door functies op maat te maken (jobcarving) zodat we als organisatie zelf ook werken aan de doelstellingen van de Participatiewet.

We hebben beleids- en sturingsafspraken over inhuur. We zorgen ervoor dat we de bezuinigingen/taakstellingen realiseren, de CAO-afspraken nakomen en de tijdelijke taken met de juiste mensen goed invullen. We huren in om te kunnen anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en om fluctuaties op te vangen in expertise (kennis) en capaciteit (uren).

Optimale dienstverlening

We kijken voor de ontwikkeling van onze dienstverlening altijd van buiten naar binnen. Bij ieder gekozen en gebruikt dienstverleningskanaal (website, telefoon, balie, post) moet de inwoner het gevoel hebben goed geholpen te zijn. Inwoners en ondernemers kiezen zelf op welke manier ze contact met ons opnemen en krijgen via datzelfde kanaal of een ander voorkeurskanaal het antwoord op hun vraag of voortgangsinformatie.

Door zaakgericht te werken bewaken we de kwaliteit en doorlooptijd van processen beter. Inwoners en ondernemers kunnen de afhandeling van zaken eenvoudiger en beter volgen, bijvoorbeeld via 'Mijn zaken' in het digitaal loket en 'MijnOverheid'.

We zijn aangesloten op de Berichtenbox en gaan dit uitbreiden om een betere digitale poststroom naar onze inwoners te ondersteunen. Bijvoorbeeld: inwoners krijgen op tijd bericht wanneer hun reisdocumenten verlopen. Dit verbetert de digitale dienstverlening en verhoogt de efficiëntie.

We stemmen onze dienstverlening en klantprocessen af op wat onze inwoners en ondernemers het belangrijkste vinden. Toptaakmanagement en de inzet van klantreizen helpt ons daarbij. We zetten de dienstverlening actief in zodat het als vliegwiel kan dienen voor participatieprojecten.

Burgerparticipatie kan heel laagdrempelig ontstaan. Onze dienstverlening is, veel vaker dan we ons realiseren, een ingang om participatie-activiteiten te omarmen. We willen onze dienstverlening hierop afstemmen.

Voor de niet digivaardigen zorgen we voor een vangnet in de klantprocessen. Dit doen we door goede opvang te regelen in bijvoorbeeld de telefonie, aan de balie of met initiatieven zoals de cursussen Digisterker en Klik en tik, beide in samenwerking met de bibliotheek.

Betere (digitale) informatievoorziening

We blijven onverminderd inzetten op digitale informatievoorziening waarbij inwoners en bedrijven centraal staan. Dit betekent dat we de informatie die zij nodig hebben zoveel mogelijk digitaal beschikbaar stellen. Dat doen we via onze eigen website maar ook via centraal aangeboden websites zoals overheid.nl. Informatie die we al hebben vragen we niet nog een keer op waardoor digitaal zakendoen gemakkelijker wordt.

Digitaal zakendoen met ons gaan we verder uitbreiden en verbeteren, onder andere door:

- Intensievere inzet van landelijke portalen zoals mijnoverheid.nl en overheid.nl.
- Inzet van nieuwe dienstverleningskanalen zoals WhatsApp.
- Doorlopende verbeteringen van de website op basis van prestatietesten en klantreizen.
- Verdere invoering van zaakgericht werken wat bijdraagt aan een transparante dienstverlening. Hiermee lopen we in de pas met de Digitale Agenda 2017 en 2020.

Uiteraard is het voor onze inwoners belangrijk dat de uitwisseling van informatie veilig plaatsvindt zodat onbevoegden hier geen gebruik van kunnen maken. Naast de informatiebeveiliging is ook het beschermen van de privacy van onze inwoners een belangrijke prioriteit. We volgen de wetgeving hierover nauwgezet en we gaan samen met onze ICT-samenwerkingspartners de coördinatie op informatiebeveiliging en privacy organiseren. Dit doen we door het benoemen van één centrale functionaris.

Om aan al het bovenstaande te kunnen voldoen zal onze informatiehuishouding op orde moeten zijn. Een belangrijke onderdeel hierbij is het aansluiten van onze basisregistraties op het landelijke netwerk. Basisregistraties waar we verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit (waarbij we bronhouder zijn) zijn al bijna allemaal in gebruik. Daarnaast gaan we verder aansluiten op de landelijke basisregistraties zodat we deze gegevens ook kunnen gebruiken. Voorbeeld van een bronhouder is de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG), voorbeeld van een landelijke basisregistratie is het Nationaal Handelsregister (NHR).

Ontwikkelingen die buiten onze organisatie plaatsvinden blijven we goed volgen. Daarbij vragen we ons steeds af of we gebruik kunnen maken van nieuwe ontwikkelingen om onze doelen sneller, beter of eerder te kunnen bereiken. De ontwikkelingen rondom BigData en Smartcities zijn actueel en volgen we. Hiervoor organiseren we een expertmeeting.

Duurzaamheid

Duurzaamheid is verwerkt in ons inkoopbeleid, aanbestedingsprocedures en inkooptrainingen. In onze eigen bedrijfsvoering, zoals gebouwenbeheer, wagenpark en catering, houden we rekening met duurzaam gebruik van grondstoffen, energieverbruik en sociale aspecten (social return). Onze inspanning voor de Participatiewet draagt bij aan duurzame arbeid.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Klanttevredenheid	Waarstaatjegemeente.nl	7,8	2014	Landelijk gemiddelde
Tevredenheid medewerkers	Gemeente	7,6	2014	7,5
Ziekteverzuim	Gemeente	5,8%	2015	5,3%
Bezuinigingsopgave	Gemeente	€ 5,2 miljoen	2015	€ 6,2 miljoen (2017)
Bezoekers website	Google analytics	205.956	2015	+ 30%

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Formatie per 1.000 inwoners	Gemeente	6,3 fte	2015	-
Bezetting per 1.000 inwoners	Gemeente	6,3 fte	2015	-
Overhead	Vensters voor Bedrijfsvoering	30,9%	2014	-
Apparaatskosten per inwoner	Vensters voor Bedrijfsvoering	€ 614	2014	-
Externe inhuur (kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur)	Gemeente	17,3%	2015	-

Programma 10. Financiën en belastingen

1. Wat willen we bereiken?

Een financieel gezonde gemeente is in het belang van alle inwoners in Oss. De begroting moet sluitend zijn. De meerjarenbegroting biedt inzicht in de verwachte inkomsten en uitgaven over een langere periode. We moeten zorgvuldig met het gemeentelijk geld omgaan, dus is er aandacht voor 'treasury' en moeten de reserves op orde zijn. Dat alles willen we realiseren tegen de achtergrond van een aanvaardbaar niveau aan lasten, zowel voor bewoners als voor ondernemers.

Een financieel gezonde gemeente is van belang, zodat doelstellingen van andere beleidsvelden financieel betaald en gerealiseerd kunnen worden. Daarvoor is nodig:

- een sluitende begroting met een gezond meerjarenperspectief
- goed beheer van deelnemingen en verbonden partijen
- een goede treasuryfunctie
- voldoende weerstandsvermogen om gemeentelijke risico's af te dekken
- voldoende waarborgen tegen calamiteiten (verzekeringen)
- een gunstige lastendruk voor Osse inwoners en ondernemers

Voor zowel het financiële beleid als het heffen en innen van belastingen geldt dat deze taken grotendeels wettelijk zijn vastgelegd in de Gemeentewet. De gemeenteraad heeft de kaderstellende rol. Op het gebied van de gemeentefinanciën stelt de raad kaders door middel van de begroting en de financiële verordening. De controlerende rol van de raad komt tot uiting bij de jaarstukken. Namens de gemeenteraad controleert de accountant de jaarstukken. Daarnaast houdt de provincie toezicht op de gemeentelijke financiën en ondersteunt de rekenkamercommissie de raad bij de controlerende taak.

De gemeenteraad stelt de belastingverordeningen vast. Gemeenten kunnen alleen belastingen innen die in de Gemeentewet zijn opgenomen. Een aantal heffingen (bijvoorbeeld riolering en afval) mag maximaal kostendekkend zijn. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ). Mede-overheden gebruiken de waardering ook. De Waarderingskamer houdt toezicht op de kwaliteit van de uitvoering van de Wet WOZ.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Beheerste lastendruk
2. Uitvoeren van stabiel financieel beleid

Belangrijke (beleids)kaders:

1. Nota reserves
2. Treasurystatuut
3. Financiële verordeningen artikel 212, 213, 213a Gemeentewet
4. Gemeentelijke verordening Ozb, hondenbelasting en toeristenbelasting
5. Kadernota 2016-2019

2. Wat zijn de komende periode de belangrijkste speerpunten?

Herziening lokaal belastingstelsel

Op verzoek van de raadscommissie hebben we in 2016 een opinienota opgesteld over het lokale belastingstelsel, met name over de kleinere belastingen. Daarnaast heeft Centrum Management Oss (CMO) de wens de reclamebelasting te herzien. In de opinienota zijn keuzes voorgelegd op het terrein van de reclamebelasting, toeristenbelasting, watertoeristenbelasting, hondenbelasting en de precariorechten. De uitkomsten van de discussie hierover vertalen we in een voorstel richting de gemeenteraad voor de programmabegroting 2017-2020.

Een belangrijk uitgangspunt in de nota is budgettaire neutraliteit. Met andere woorden: de totale belastinginkomsten blijven gelijk. Bij wijzigingen vinden dus vooral herverdeel effecten plaats. Het schrappen van een belastingsoort zonder hiervoor een andere belastingsoort (bijvoorbeeld OZB) te verhogen is in principe mogelijk, maar dan ontstaat er wel een gat in de begroting. Dan moet ook aangegeven worden wat we anders (of niet meer) gaan doen om dit begrotingstekort te repareren.

Nieuwe voorschriften begroting en verantwoording

Er komen nieuwe voorschriften voor de begroting en verantwoording daarover. De rode draad in deze nieuwe voorschriften is de versterking van de rol van de gemeenteraad en meer (financiële) vergelijkbaarheid tussen gemeenten. De meeste wijzigingen gaan in vanaf de programmabegroting 2017-2020. Een uitzondering is de wijziging voor grondexploitatie. Die is namelijk al in 2016 van toepassing. De belangrijkste wijzigingen zijn:

- Voor grondexploitatie gelden strengere regels.
- Investerings in de openbare ruimte moeten we in de toekomst gaan activeren. Dat betekent dat de jaarlijkse afschrijvings- en rentekosten in de begroting komen. Dit was eerst niet zo.
- Er komen verplichte regels voor de toerekening van rente en overheadkosten aan de producten van de begroting.
- We moeten binnen onze programma's verplichte beleidsindicatoren opnemen en in de paragraaf weerstandsvermogen financiële indicatoren.

Door al deze wijzigingen moeten we ook de verordening 212 aanpassen. In deze verordening staat hoe het college en de gemeenteraad met financiële onderwerpen omgaan. Meer informatie staat in het hoofdstuk Financiële positie verderop in deze kadernota.

We weten nog niet precies wat de financiële gevolgen van deze veranderingen zijn. We werken dit voor de programmabegroting 2017-2020 verder uit.

Invoering vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 zijn we als gemeente belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Dit betekent dat we vennootschapsbelasting moeten gaan betalen over het resultaat op activiteiten waarbij we fiscaal gezien een onderneming drijven. Op dit moment is nog niet duidelijk wat de effecten zijn. De Belastingdienst en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) voeren gesprekken over de invoering van de nieuwe regeling.

3. Indicatoren

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
Oordeel accountant over rechtmatigheid en getrouwheid	Controlerapport accountant bij jaarrekening	Positief (voorbehoud sociaal domein)	2015	Positief
Lokale lastendruk (lijst goedkoopste gemeenten)	COELO	101e plaats van 407 gemeenten	2016	Stabiel
Lokale lastendruk: bedrag onder landelijk gemiddelde	COELO	€ 40	2016	Minimaal € 25
Oordeel Waarderingskamer	Brief Waarderingskamer	Voldoende	2015	Goed
Tijdigheid P&C-documenten conform planning raad	Gemeente	100%	2015	100%
Betaalgedrag gemeente (% tijdig betaald binnen 30 dagen)	Gemeente	91%	2015	95%

Indicator	Bron	Laatste meting	Jaar	Streefwaarde
<i>Nieuw toegevoegd: landelijk verplicht</i>				
Gemiddelde WOZ-waarde	Waarstaatjegemeente.nl	€ 208.000	2015	-
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens	COELO	€ 684	2016	+ 1,5% inflatie
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens	COELO	€ 684	2016	+ 1,5% inflatie

Financiële positie

In dit hoofdstuk staan we uitgebreid stil bij onze financiële positie. Dat doen we aan de hand van de volgende onderwerpen:

- financiële kaders en uitgangspunten
- huidig financieel beeld
- financiële ontwikkelingen en risico's
- reservepositie

Samenvatting en conclusies

Financiële uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. We willen kansen benutten als deze zich voordoen. Daarvoor reserveren we ook geld. We vermijden extra bezuinigingen zoveel mogelijk.

Specifieke kaders zijn:

- Geen automatische prijscorrectie van budgetten.
- Voor subsidies gaan we uit van alleen een compensatie van loonstijging op basis van de specifieke CAO-ontwikkeling per sector. Dit betekent dat niet-professionele instellingen aan de nullijn gehouden worden.
- Voor de OZB kiezen we voor een jaarlijkse inflatieverhoging. Voor het jaar 2017 is dat 1,5%. Daarnaast stijgt in 2017 het OZB-tarief voor woningen ongeveer 9% extra (tegelijkertijd verlagen we de afvalstoffenheffing). Dit is conform eerdere besluitvorming.
- Voor de tarieven van rioolheffing en afvalstoffenheffing gaan we uit van 100% kostendeckendheid.
- De rente voor reguliere investeringen is 2%. De rente voor grondexploitaties is 1,5%.
- In de begroting zit jaarlijks een post onvoorzien van € 300.000.

Huidig financieel beeld

- Op dit moment wordt de structurele financiële ruimte bijna volledig bepaald door de meicirculaire. De huidige financiële positie sluit in 2017 met een tekort van € 1,6 miljoen. In het laatste begrotingsjaar 2020 is dit tekort € 0,7 miljoen. De tussenliggende jaren zijn ook negatief, respectievelijk € 1,1 en € 1,4 miljoen.
- De reservepositie ontwikkelt zich positief. Binnen de algemene reserve is sprake van een financiële ruimte van € 3 miljoen (op basis van de huidige inzichten rondom de Sociale Verzekeringsbank (SVB)).

Financiële ontwikkelingen en risico's

- We hanteren het uitgangspunt dat risico's in het sociaal domein in principe binnen het betreffende beleidsveld (jeugdzorg, Wmo, Participatiewet) opgevangen worden. Dit voor zover dat maatschappelijk verantwoord is.
- Ondanks de overschotten op het sociaal domein in 2015 handhaven we het uitgangspunt dat we geld van het Rijk voor het sociaal domein hiervoor reserveren. Als dat mogelijk en haalbaar is gaan we wel over op het 'ontschotten' van de budgetten van de verschillende onderdelen hierbinnen (overschotten op een onderdeel kunnen we dan bijvoorbeeld inzetten om tekorten op een ander onderdeel op te vangen).
- De risico's binnen de grondexploitaties blijven actueel hoewel voor diverse projecten verliesvoorzieningen/risicoreserves gevormd zijn. De algemene bedrijfsreserve van het grondbedrijf is ongeveer € 1,8 miljoen te laag. De algemene reserve vormt de achtervang hiervoor.

1. Inleiding

De meerjarige vooruitzichten voor Oss worden voor een groot deel bepaald door de ontwikkeling van de economie en de rijksuitgaven. De Nederlandse economie herstelt zich volgens het Centraal Planbureau (CPB) gestaag, maar niet uitbundig. Het CPB heeft in maart 2016 berekend dat de economische groei dit jaar aantrekt tot 1,8% en volgend jaar tot 2%. De stabiele economische groei gaat samen met een beperkte daling van de werkloosheid naar 6,5% dit jaar. De inflatie blijft laag (0,3% dit jaar).

Hoewel de economie aantrekt kunnen we hier de komende jaren nog niet van profiteren. Economische (beperkte) groei heeft vaak met enkele jaren vertraging pas effect op lokaal niveau. Daarom gaan we er vanuit dat de economische groei de komende jaren geen extra financiële middelen in het gemeentefonds oplevert. Uiteraard geven de circulaire hierover pas echte duidelijkheid.

2. Financiële kaders en uitgangspunten

In het coalitieakkoord 'Durven door te doen' is gekozen voor een solide financieel beleid met sluitende meerjarenbegrotingen. Er is gekozen voor stabiliteit. Deze stabiliteit is gekoppeld aan een gematigde lastendruk voor inwoners en bedrijven. In het coalitieakkoord is ook aangegeven dat we op voorhand geen grote investeringsbedragen voor nieuwe ontwikkelingen reserveren. Wel willen we kansen benutten als deze zich voordoen. Extra bezuinigingen vermijden we zoveel mogelijk.

Tegen deze achtergrond gelden de volgende algemene financiële kaders en uitgangspunten:

- Structurele uitgaven dekken we met structurele inkomsten. Tussentijdse beperkte, niet-structurele, tekorten zijn aanvaardbaar als deze uit reserves afgedekt kunnen worden.
- Incidentele uitgaven kunnen we dekken met incidentele middelen, bijvoorbeeld reserves.
- We beperken financiële risico's zoveel mogelijk. In de jaarrekening dekken we concrete risico's af met voorzieningen, conform bestaand beleid.
- Landelijke bezuinigingen op beleidsvelden vertalen we in principe door naar de specifieke beleidsvelden en budgetten (voor zover mogelijk en maatschappelijk verantwoord).

Meer specifiek gelden de volgende kaders:

Prijsontwikkeling

Het CPB verwacht in 2017 voor de overheidsuitgaven een prijsontwikkeling van 1,2%. Voor de loonontwikkeling gaan ze uit van 1,9%. In de jaarlijkse meicirculaire van het gemeentefonds krijgen gemeenten altijd geld voor de verwachte loon- en prijsontwikkeling. Dit is echter gebaseerd op een algemene prijsontwikkeling van het bruto binnenlands product. De verwachte inflatie voor de overheidsuitgaven is hoger. Vanuit de meicirculaire zetten we de noodzakelijke bedragen apart om loon- en prijsstijgingen op te kunnen vangen. In de begroting 2017 verhogen we de budgetten niet automatisch voor prijsstijging. We hanteren het beleid van geen prijscompensatie, tenzij dit contractueel afgesproken is of de marktprijzen voor bepaalde kosten/werkzaamheden aantoonbaar gestegen zijn.

Gesubsidieerde instellingen

Bij gesubsidieerde professionele instellingen is in zijn algemeenheid sprake van een 80/20-verhouding tussen het loongevoelige en prijsgevoelige deel van de uitgaven. Voor de compensatie van loonstijging gaan we uit van de specifieke CAO-ontwikkeling per sector. Voor reguliere prijscompensatie hanteren we de nullijn. Dat doen we ook voor de niet-professionele instellingen.

Gemeentelijke belastingen en heffingen

Voor de lastendruk is het uitgangspunt dat deze voor inwoners en bedrijven gematigd blijft. Voor de onroerende zaakbelasting (OZB) stellen we voor het volgende kader te hanteren:

- Voor de jaren 2017-2020 de OZB-opbrengst verhogen met de prijsontwikkeling. Met als uitgangspunt een 50/50-verhouding tussen het loongevoelig en het prijsgevoelig deel van de gemeentelijke uitgaven verwachten we voor 2017 een gemiddelde inflatie van 1,5%.
- In 2017 hebben we rekening gehouden met een extra OZB-opbrengst van € 860.000, gekoppeld aan een daling van de afvalstoffenheffing. Aangezien de verlaging van de afvalstoffenheffing volledig ten gunste komt van de inwoners stellen we voor om de verhoging van de OZB alleen door te voeren in de tarieven voor woningen. Dat komt neer op een stijging van ongeveer 9%. Deze stijging van de OZB en de daling van de afvalstoffenheffing is conform eerdere besluitvorming.

De tarieven voor rioolheffing en afvalstoffenheffing zijn in principe kostendeekkend.

Op verzoek van de raadscommissie is in 2016 een opinienota opgesteld over het lokale belastingstelsel. De uitkomsten van de discussie hierover vertalen we in een voorstel voor de programmabegroting 2017-2020.

Post onvoorzien

In de begroting hebben we een jaarlijkse post onvoorzien van € 300.000 opgenomen. Dit bedrag kan gedurende het jaar ingezet worden voor incidentele tegenvallers. Criteria daarvoor zijn:

- onuitstelbaar
- onvermijdbaar
- onvoorzienbaar

De verantwoording van de inzet van deze post nemen we op in de reguliere planning- en controldocumenten met vaststelling door de raad.

Rekenrente

De landelijke voorschriften voor het berekenen van rente in de begroting en jaarrekening zijn aangepast. Op basis van de cijfers 2016 leidt dit voor 2017 in principe tot de volgende rentepercentages:

- Percentage voor reguliere investeringen: 2%. Dit is gebaseerd op de zogenaamde 'renteomslag' waarbij alle rentekosten over de investeringen verdeeld worden.
- Percentage voor grondexploitatie: 1,5%. Dit is gebaseerd op het gewogen gemiddelde van de rentekosten van de gelden die we daadwerkelijk geleend hebben. In de jaarrekening moeten we uitgaan van de werkelijke rentekosten en -percentages.
- Percentage voor rentebijdragen op algemene reserves en reserves voor investeringen: 2%. Dit percentage is gekoppeld aan het gemiddelde percentage van gelden die we daadwerkelijk geleend hebben.

Voor de programmabegroting 2017 actualiseren we deze percentages, mede op basis van landelijke voorschriften. De verlaging van de rente betekent overigens dat de kosten van al geplande investeringen, zoals voor het meerjarig investeringsplan voorzieningen en het centrum, lager worden. Dit effect verwerken we in de programmabegroting.

3. Huidig financieel beeld

Samenvattend

Het huidige financiële beeld laat voor de periode 2017-2020 tekorten zien. Alleen voor 2016 is er een positief resultaat van € 107.000. De huidige financiële positie sluit in 2017 met een tekort van € 1,6 miljoen. In het laatste begrotingsjaar 2020 is dit tekort € 0,7 miljoen. De tussenliggende jaren zijn ook negatief, respectievelijk € 1,1 en € 1,4 miljoen.

Dit tekort wordt voornamelijk veroorzaakt door de meicirculaire. Voor de periode 2017-2020 zitten hier flinke nadelen in. Het grootste nadeel zit in 2017, namelijk € 1,7 miljoen. Voor 2018 geldt een nadeel van € 1,2 miljoen, voor 2019 € 1,4 miljoen en voor 2020 € 0,6 miljoen. Alleen in 2016 is er een voordeel van € 0,5 miljoen.

De huidige financiële ruimte wordt verder bepaald door het positieve resultaat vanuit de programmabegroting 2016-2019 en de nadelen vanuit de eerste financiële tussenrapportage. In vergelijking met de meicirculaire gaat dit om beperkte bedragen.

Binnen de algemene reserve is er incidentele begrotingsruimte van € 3 miljoen.

3.1 Structurele begrotingsruimte

Het financieel beeld wordt bepaald door:

- De meerjarenraming van de programmabegroting 2016-2019.
- De uitkomsten van de meicirculaire 2016.
- 3O-ontwikkelingen vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2016 (met focus op doorwerking vanuit de jaarrekening).
- 3O-ontwikkelingen die pas bij het maken van de programmabegroting 2017-2020 bekend zijn.

In de volgende tabel hebben we de uitkomsten samengevat.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Programmabegroting 2016-2019	-234	-267	-250	-66	-66
Meicirculaire 2016	-455	1.693	1.169	1.392	596
Eerste financiële tussenrapportage 2016	582	199	182	50	133
Financieel kader	-107	1.625	1.101	1.376	663

Toelichting op de tabel

Programmabegroting 2016-2019

Bij de begrotingsbehandeling in november 2015 is de meerjarenraming vastgesteld. Dit leidde tot een positief resultaat in 2016 (€ 234.000) en ook positieve resultaten voor de jaren erna.

Meicirculaire 2016

Samengevat is de uitkomst van de meicirculaire als volgt:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Meicirculaire 2016	-164.854	-162.191	-162.654	-161.849	-161.379
Septembercirculaire 2015	-159.666	-157.440	-156.873	-156.238	-156.238
Saldo	-5.188	-4.751	-5.781	-5.611	-5.141
Totaal af te zonderen	4.733	6.444	6.950	7.003	5.737
Netto ontwikkeling	-455	1.693	1.169	1.392	596

De meicirculaire 2016 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds laat ten opzichte van de septembercirculaire 2015 in 2016 een stijging van € 5,2 miljoen zien. Vanaf 2020 is de stijging € 5,1 miljoen. Hiervan moeten we diverse bedragen afzonderen voor specifieke onderwerpen. Als we daar rekening mee houden hebben we in 2016 een overschot van afgerond € 0,5 miljoen. In de jaren erna krijgen we te maken met de volgende tekorten:

- 2017: € 1,7 miljoen
- 2018: € 1,2 miljoen
- 2019: € 1,4 miljoen
- 2020: € 0,6 miljoen

Het tekort wordt voor een groot deel veroorzaakt doordat onze kosten voor loon- en prijsstijgingen hoger zijn dan de vergoeding die we hiervoor in het gemeentefonds krijgen.

In bijlage 1 hebben we een uitgebreide toelichting op de uitkomsten van de meicirculaire opgenomen.

Effecten eerste financiële tussenrapportage 2016

De effecten vanuit de eerste financiële tussenrapportage over 2016 zijn negatief. In 2016 is er een tekort van € 582.000. Vanaf 2020 is het tekort € 133.000. Voor een toelichting verwijzen we naar de afzonderlijke rapportage.

30-ontwikkelingen programmabegroting 2017-2020

Na de vaststelling van de kadernota gaan we de programmabegroting 2017-2020 opstellen. Daarbij kijken we naar alle producten van de begroting. Dit zal op onderdelen tot bijstellingen leiden, in positieve en negatieve zin. Een totaalbeeld is op dit moment uiteraard niet bekend maar we verwachten op basis van huidige inzichten (behoorlijke) nadelen op het gebied van beheerkosten Talentencampus/Sibeliuspark en de belastingsamenwerking BSOB. Daarnaast kunnen de risico's (die we hierna bij onderdeel 4 benoemd hebben) een grote impact hebben.

3.2 Incidentele begrotingsruimte

De incidentele begrotingsruimte wordt vooral bepaald door de ruimte binnen de algemene reserve. Het meerjarenbeeld van de algemene vrije reserve ontwikkelt zich naar een bedrag van afgerond € 18 miljoen (inclusief saldobestemming jaarrekening 2015). Dat betekent dat er binnen deze reserve ongeveer € 2 miljoen ruimte zit. Deze ruimte willen we inzetten om nieuwe ambities/projecten te realiseren.

Daarnaast wordt er bij de bestemming van het rekeningresultaat afgerond € 2,3 miljoen in de algemene reserve gestort voor onzekerheden en risico's in het kader van de afrekening van de PGB's met de Sociale Verzekeringsbank. Volgens de laatste informatie van de SVB (begin juni) krijgen we over 2015 nog te maken met extra kosten. Het restant blijft beschikbaar binnen de algemene reserve. We schatten nu in dat de vrije ruimte binnen de algemene reserve dan ongeveer € 3 miljoen is.

4. Financiële ontwikkelingen en risico's

In deze paragraaf beschrijven we de belangrijkste financiële ontwikkelingen en risico's.

4.1 Budgetten sociaal domein

We hanteren het uitgangspunt dat we risico's in het sociaal domein in principe binnen het specifieke beleidsveld opvangen (jeugdzorg, Wmo, Participatiewet). Dit voor zover dat maatschappelijk verantwoord is.

Op basis van de concept jaarrekening 2015 zien we ten opzichte van de rijksmiddelen voor de uitvoering budgettaire overschotten binnen:

- de nieuwe taken van de Wmo (Wmo begeleiding en beschermd wonen): € 1,3 miljoen
- jeugdzorg: € 1 miljoen

We handhaven het uitgangspunt dat we geld van het Rijk voor het sociaal domein hiervoor reserveren. Als het mogelijk en haalbaar is willen we de budgetten tussen de verschillende onderdelen wel 'ontschotten'.

Daarnaast kunnen we nog te weinig analyses maken om de kosten in de toekomst goed door te kunnen rekenen.

Bovendien worden de landelijke budgetten voor jeugdzorg in de toekomst op basis van objectieve maatstaven verdeeld. De invoering van dit nieuwe financieringsmodel betekent voor ons negatieve herverdeel-effecten: ons budget voor jeugdhulp wordt verlaagd, van € 21,8 miljoen in 2015 (prijsspeil 2015) naar € 21,7 miljoen in 2016 (prijsspeil 2016). Als we rekening houden met de jaarlijkse inflatie is dit een behoorlijke verlaging, waarbij het onzeker is of het zorggebruik in 2016 zich ook op die manier ontwikkelt.

In 2016 zijn we in de regio Brabant-Noordoost niet meer solidair met elkaar: we kopen samen in, maar iedere gemeente betaalt het daadwerkelijke zorggebruik van inwoners uit de eigen gemeente. Bij hoge pieken in zorggebruik en lagere budgetten draagt elke gemeente het risico dus zelf.

4.2 Risico toekomst uitvoering Participatiewet en Wsw

In samenwerking met 11 gemeenten zijn we bezig met een bestuurlijke opdracht over de toekomst van de uitvoering van de Participatiewet en Wsw vanaf 2017. Onderdeel hiervan is de rol van IBN in de uitvoering. Besluitvorming is gepland voor de tweede helft van 2016. Daarna zal duidelijk zijn hoeveel gemeenten, naast de afbouw van de Wsw, ook een deel van de Participatiewet door IBN laten uitvoeren. Concreet gaat het om het plaatsen van een deel van de doelgroep met een loonwaarde tussen de 30 en 80%. Mocht een aantal gemeenten een andere keuze maken dan zal dit consequenties hebben voor IBN. IBN zal de bedrijfsvoering hierop moeten aanpassen. Een exploitatieverlies is op termijn dan niet uitgesloten.

De gemeenten zijn via de gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Noordoost-Brabant eigenaar van IBN. Het Werkvoorzieningschap kan in deze situatie besluiten het exploitatieverlies aan te zuiveren. Voor zover ze dit niet uit eigen middelen kan financieren zijn dit verplichte uitgaven voor de gemeenten. Ook blijven de gemeenten via het Werkvoorzieningschap verantwoordelijk voor de werkgeverslasten van de Wsw-ers die een dienstverband bij het Werkvoorzieningschap hebben.

4.3 Risico's grondexploitaties

De ontwikkeling van de grondexploitaties is belangrijk voor onze toekomstige financiële positie. Per 1 januari 2016 is de totale boekwaarde ruim € 108 miljoen. Deze boekwaarde moet in de toekomst minimaal 'terugverdiend' worden.

Vanuit het meerjarenprogramma grondbedrijf (MPG) blijkt dat er nog toekomstige winsten van € 36,5 miljoen te verwachten zijn (gemiddeld € 1 - € 2 miljoen per jaar). In dit bedrag is rekening gehouden met een afdracht van ongeveer € 15 miljoen voor de afdekking van de kosten van de N329.

Binnen de totale grondexploitaties zijn verliesvoorzieningen en risicoreserves van € 10,6 miljoen gevormd. Het grootste deel hiervan bestaat uit een voorziening en een risicoreserve voor Heesch-West (respectievelijk € 5,6 miljoen en € 2,7 miljoen).

De cijfers voor de woningbouw ontwikkelen zich positiever. In Oss steeg het aantal koopovereenkomsten in de tweede helft van 2015 met 21%. Dit is in lijn met de landelijke stijging. Voor 2016 verwachten we een blijvend hogere verkoop in de woningbouw. Het aantal dagen dat een woning in Oss te koop staat is gedaald van 216 naar 195. Dat is echter nog wel 2 keer zo lang als het gemiddelde in Nederland.

Ook voor de industrie worden de cijfers iets gunstiger. Het vertrouwen bij bedrijven is groot. De groei zit op dit moment vooral bij de maakindustrie als gevolg van een stijging van de bedrijfsinvesteringen. Over de hele linie zien we in Oss een steeds grotere interesse in bedrijfsgrond (zowel kleinere percelen als grotere percelen). Ondanks de iets gunstigere ontwikkelingen is het belangrijk om de grondexploitaties kritisch te blijven volgen.

4.4 Risico Heesch-West

De totale boekwaarde van dit regionale project is op dit moment € 64 miljoen. Ons aandeel hierin is 30%. Voor dit project hebben we in Oss een verliesvoorziening (€ 5,6 miljoen) en een risicoreserve (€ 2,7 miljoen) gevormd. Het risico in een worse case scenario betekent dat deze boekwaarde afgeboekt moet worden naar een lagere agrarische waarde. Dit betekent een forse afboeking.

De huidige grondexploitatie is gebaseerd op de regionale afspraken in het Regionaal Ruimtelijk Overleg (RRO) van 2012. We denken echter dat (zeer) grootschalige logistiek een haalbaar en kansrijk uitgangspunt moet zijn. In juni 2016 neemt het RRO een besluit over de regionale ontwikkelingsmogelijkheden. Op basis daarvan wordt er in de zomer een globaal stedenbouwkundig plan gemaakt dat uitgaat van grote kavels, flexibel in te delen, etc.. Daarna kan de grondexploitatie bijgesteld worden. Dat gaat over te verwachten inkomsten (wat doet deze keuze met de uitgifteprijs en het gemiddelde aan uit te geven hectares per jaar) en uitgaven (hoe efficiënt kan het gebied worden ingedeeld, hoeveel verhard oppervlak heb je nog nodig, moet er nog een tweede toegangsweg komen, etc.). We verwachten dat een aangepaste grondexploitatie eind 2016 vastgesteld kan worden.

4.5 Risico vennootschapsbelasting

Sinds 1 januari 2016 zijn we belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. Dit betekent dat we vennootschapsbelasting moeten gaan betalen over het resultaat op activiteiten waarbij we fiscaal gezien een onderneming drijven. Door deze kosten krijgen we mogelijk een tekort in de begroting. Op dit moment weten we nog niet wat de effecten zijn. We hebben de inventarisatie van de activiteiten met betrekking tot de invoering van de vpb-plicht afgerond. Alle activiteiten zijn beoordeeld. De activiteiten grondbedrijf, parkeren en bedrijfsafval zijn naar verwachting belastingplichtig. Op basis van onze huidige analyse is het grondbedrijf het belangrijkste onderdeel waarbij we met vennootschapsbelasting te maken krijgen. Voor het grondbedrijf gelden op landelijk niveau zeer specifieke richtlijnen. Ons financieel uitgangspunt hierbij is dat de belasting als extra kostenpost in eerste instantie binnen deze producten opgelost moet worden (dus binnen het grondbedrijf, parkeerbedrijf e.d.). Als dit niet haalbaar is komen de kosten ten laste van de totale begroting.

4.6 Risico invoering nieuwe voorschriften begroting en verantwoording

Er komen nieuwe voorschriften voor de begroting en verantwoording (BBV). De belangrijkste doelen hiervan zijn de versterking van de rol van de gemeenteraad en meer (financiële) vergelijkbaarheid tussen gemeenten. De meeste wijzigingen gaan in vanaf de programmabegroting 2017. Alleen de wijzigingen voor grondexploitaties gelden al in 2016. Op hoofdlijnen zijn de wijzigingen:

- a) Strengere regels voor grondexploitaties (looptijd wordt beperkt tot 10 jaar, rente op basis van werkelijke rente, beperkingen in het toerekenen van kosten, vanuit grondexploitaties geen stortingen meer in groenfondsen, strategische aankopen, bovenwijkse voorzieningen e.d.).
- b) Investerings in de openbare ruimte moeten in de toekomst geactiveerd worden. Dat betekent dat de jaarlijkse afschrijvings- en rentekosten dan in de begroting komen. Dit is een behoorlijke verandering.
- c) Verplichte regels voor rentetoerekening binnen de producten van de begroting. Daarbij zijn er specifieke voorschriften voor de grondexploitaties.
- d) Verplichte regels over het doorbelasten van overhead aan de producten van de begroting. Daarbij is het verplicht om aan te geven hoeveel overheadkosten in de tarieven voor bijvoorbeeld afval en riolering zijn doorgerekend.
- e) Verplichte beleidsindicatoren binnen programma's en financiële indicatoren in de paragraaf weerstandsvermogen.
- f) De jaarlijkse begroting moet gepresenteerd worden in verplichte taakvelden. Dit naast de eigen indeling in programma's.

De invoering van deze voorschriften heeft ook financiële effecten. Dat geldt vooral voor de onderdelen a) tot en met d). We weten nog niet hoeveel, maar het kan wel een grote invloed hebben. Dat inventariseren we de komende tijd.

5. Reservepositie

De volgende tabel geeft een overzicht van onze reservepositie op basis van de jaarrekening 2015.

bedragen x € 1.000	
Omschrijving	1-1-2016
Algemene reserves:	
- Algemene vrije reserve	19.564
- Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)	226
'Beklemd' bestemmingsreserves	47.504
Vrije bestemmingsreserves	39.800
Totaal	107.094

Korte toelichting

Algemene vrije reserve

De algemene vrije reserve is bedoeld voor de opvang van algemene risico's en fluctuaties in de rekeningresultaten. De norm voor de algemene reserve is 10% van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Op basis van de begroting 2016 is deze norm afgerond € 16 miljoen. Dit is te splitsen in:

- reguliere algemene uitkering: € 8,5 miljoen
- sociaal domein: € 7,5 miljoen (deze norm is inclusief gelden die we als centrumgemeente aan beschermd wonen uitgeven).

Voor een overzicht van de algemene reserve verwijzen we naar bijlage 2.

Algemene bedrijfsreserve grondbedrijf (ABR)

Het grondbedrijf dekt conjuncturele risico's af met de algemene bedrijfsreserve. Deze reserve dient als weerstandsvermogen voor het grondbedrijf. De minimale ondergrens van de ABR is € 1 miljoen. Dat bedrag moet beschikbaar blijven, ook in het meest negatieve scenario. In dat meest negatieve scenario gaan we uit van een maximale winstneming van slechts 50% (door vertraging en lagere grondprijzen). Op basis daarvan komt de ABR op € 0,8 miljoen negatief uit. Dat is € 1,8 miljoen te laag. Deze reserve biedt dus nog maar een beperkte buffer voor toekomstige risico's. Dat betekent dat de algemene reserve als achtervang dient voor het opvangen van de conjuncturele risico's.

'Beklemde' bestemmingsreserves

Beklemde bestemmingsreserves zijn reserves waarbij de besteding vastligt (geen echte bestedingsvrijheid meer) omdat de inzet ervan gekoppeld is aan investeringen in het verleden. Daarnaast zijn er ook reserves, zoals de reserve Maaslandgas, die elk jaar voor een deel worden ingezet voor de dekking van de reguliere exploitatie.

Vrije bestemmingsreserves

Vrije bestemmingsreserves zijn reserves waar in principe nog bestedingsmogelijkheden zijn. In bijlage 3 hebben we een overzicht van de grootste bestemmingsreserves opgenomen. Deze reserves geven een beeld van de incidentele investeringsruimte in de komende jaren.

Financiële vertaling op weg naar de programmabegroting

1. Inleiding

In het vorige hoofdstuk hebben we onze financiële positie uitgebreid toegelicht. In dit hoofdstuk geven we aan hoe we hier richting de programmabegroting mee om willen gaan en hoe we omgaan met nieuwe ambities.

2. Onzekerheden financiële positie

De conclusie uit het vorige hoofdstuk is dat we in de jaren 2017 tot en met 2020 tekorten hebben. Dit komt vooral door de effecten vanuit de meicirculaire. We hebben in dit hoofdstuk ook aangegeven dat er nog veel onzekerheden in onze financiële positie zitten. Richting de programmabegroting 2017-2020 gaan we er vanuit dat de financiële positie verbetert. De belangrijkste onzekerheden gaan over:

Wijzigingen van de verslagleggingsvoorschriften (BBV)

Vanuit de wijzigingen van de verslagleggingsvoorschriften verwachten we dat er richting de programmabegroting 2017-2020 financiële voordelen ontstaan. Dit komt onder andere door:

- Rentevoordelen: door de verlaging van de rente worden nieuwe geplande investeringen goedkoper. Grote nieuwe investeringen die in de begroting verwerkt zijn, zijn met name de investeringen uit het MIP (Meerjarig Investeringsprogramma voorzieningen, € 18,5 miljoen) en het stadscentrum (€ 8 miljoen). Door verlaging van de rekenrente van 4,5% naar 2% verwachten we dat het tekort in 2020 aanzienlijk lager wordt.
- Activeren van investeringen in de openbare ruimte: een deel van de huidige uitgaven voor de openbare ruimte moeten we gaan activeren. Dat betekent voor de eerste jaren een incidenteel voordeel. Richting de programmabegroting doen we een voorstel hoe we hiermee omgaan (welk bedrag dit is en wat we ermee kunnen doen).

Het is op dit moment (nog) niet mogelijk om concrete bedragen te noemen omdat we alle wijzigingen in de voorschriften integraal gaan uitwerken in de programmabegroting. Naast deze wijzigingen zijn er namelijk nog meer wijzigingen die effect kunnen hebben. Wel schatten we in dat de tekorten hierdoor aanzienlijk lager worden.

Groot onderhoud gemeentefonds

Uit de analyse van de meicirculaire blijkt dat de landelijke discussie over een herverdeling van het gemeentefonds nog niet is afgerond. Deze herverdeling is het gevolg van groot onderhoud aan het fonds. In 2015 is de tweede fase van het groot onderhoud in principe afgerond. We hebben de effecten in de programmabegroting 2016-2019 verwerkt. Dit met uitzondering van het cluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. Over de herverdeling hiervan zijn landelijke discussies ontstaan. Daarom is toen besloten om de nieuwe verdeling in 2016 voor 33% in te voeren en ondertussen aanvullend onderzoek te doen. Dit onderzoek is uitgevoerd, maar als gevolg van de grote herverdeeleffecten is besluitvorming uitgesteld tot de septembercirculaire 2016. Wij zijn bij dit onderdeel een voordeelgemeente. Als de resterende herverdeling doorgaat krijgen we nog extra geld. Het gaat mogelijk om een bedrag van € 0,5 miljoen (ruwe inschatting).

Septembecirculaire

De meicirculaire kent een grillig verloop en kent ook bijzonderheden (deze zijn toegelicht in bijlage 1). - Dit grillige verloop en de bijzonderheden kunnen als gevolg hebben dat de septembecirculaire er weer anders uitziet.

Conclusie

De financiële positie laat vanaf 2017 tekorten zien. Hierin zitten nog een aantal onzekerheden. Deze pakken voor ons waarschijnlijk voordelig uit. We verwachten daarom dat het tekort in 2020 kleiner wordt en dat we hiermee een evenwichtige begroting kunnen opstellen. De onzekerheden zorgen er waarschijnlijk ook voor dat de tekorten in de tussenliggende jaren kleiner worden.

3. Vasthouden aan uitgangspunten

Om tot een sluitende (meerjaren)begroting te komen willen we vasthouden aan de volgende belangrijke uitgangspunten:

- Nieuwe bezuinigingen willen we zoveel mogelijk vermijden.
- De OZB-verhoging blijven we koppelen aan de inflatie. Overigens stijgt in 2017 het tarief voor woningen met ongeveer 9% extra en verlagen we de afvalstoffenheffing met hetzelfde bedrag.
- Geld dat we van het Rijk krijgen voor het sociaal domein blijven in het sociaal domein. Dit is voor 2017 leidend, waarbij het ontschotten van budgetten wel een optie is.

4. Eerder ingezette ambities

Deze kadernota gaat door op de koers die we bij de kadernota 2016-2019 en de programmabegroting 2016-2019 hebben ingezet. In deze programmabegroting hebben we structureel € 2,6 miljoen uitgetrokken voor nieuw beleid. De belangrijkste ambities waar we toen geld voor beschikbaar hebben gesteld zijn:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Innovatiebeleid huishoudelijke verzorging	300	150	150	150	150
Transformatie Wmo	500	500			
Kwetsbare jongeren	200	200	200		
Ontwikkeling stadscentrum	1.500		0	0	0
Impuls stadscentrum	0	0	650	650	650
Impuls duurzaamheid	100				
Impuls bomenbeleid	75				
Investerings maatschappelijke voorzieningen (MIP)	0	10	731	1.219	1.219
Bijdrage aan Agrifood Capital		270	270	270	270
Inzet algemene reserve voor centrum	-1.500				
Overige posten	808	535	491	300	300
Totaal nieuw beleid begroting 2016-2019	1.983	1.665	2.492	2.589	2.589

Deze ambities blijven de komende jaren bepalend voor de uitvoering van het coalitieprogramma.

5. Prioritering nieuwe ambities richting programmabegroting

Zoals we hiervoor al hebben aangegeven is de financiële positie erg in beweging. Richting de programmabegroting krijgen we hier meer duidelijkheid over. Daarom hebben we ervoor gekozen erg kritisch te zijn met het beschikbaar stellen van geld voor ambities. We hebben onze ambities geprioriteerd. We willen vooral inzetten op de volgende hoofdthema's:

- Sociaal domein
- Stadscentrum
- Duurzaamheid
- Maatschappelijke voorzieningen
- Economie en arbeidsmarktbeleid

In de volgende tabel geven we per hoofdthema een overzicht van de financiële vertaling van de ambities:

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Thema Sociaal domein						
1	Meer variatiemogelijkheden in oplossingen		0			
1	Opvang van vluchtelingen en vergunninghouders	PM	PM			
Thema Stadscentrum						
7	Extra storting reserve stadscentrum		400			
7	Centrum Management Oss (CMO)		40	40	40	40
7	Aanpassingen Oostwal		400			
Thema Duurzaamheid						
3	Verduurzaming gemeentelijk vastgoed			66	98	145
5	Bomenbeleid		210			
7	Ruimte voor duurzaamheid		150	150		
Thema Maatschappelijke voorzieningen						
3	Investerings maatschappelijke voorzieningen (MIP)		PM	PM	PM	PM
Thema Economie en arbeidsmarktbeleid						
8	Ondersteuning economische speerpunten	165	165	165	165	165
8	Inzet reserve economie			PM	PM	PM
8	Kracht van Oss		300			

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Progr.	Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
2	Agrifood Capital Werkt!		90	90	90	90
2	Arbeidsmarktbeleid		50	50		
2	- inzet van reserve arbeidsmarktvraagstukken		-50	-50		
2	Onderwijsvernieuwing		75	75		
8	Vrijetijdseconomie		80			
8	Gebiedsmarketing		PM	PM	PM	PM
Overige prioriteiten						
3	Garantiesubsidie Golfbad	60	60			
4	Brandweerkazerne Oss				PM	PM
6	Investerings in Diddewerf			PM	PM	PM
7	Woonwagengebeleid		PM			
7	Omgevingswet		PM	PM		
Onttrekking uit algemene reserve voor incidentele posten		-60	-1.675	-225		
Totaal		165	295	361	393	440

6. Conclusie

Per saldo hebben we ambities voor een structureel bedrag van € 440.000. Richting de programmabegroting maken we hier definitieve keuzes in op basis van een dan actueel begrotingsbeeld. Mocht er dan geen financiële ruimte blijken te zijn dan gaan we op zoek naar financiële ruimte binnen bestaande budgetten (nieuw-voor-oud).

Daarnaast hebben we ambities die incidenteel geld kosten. Per saldo gaat het om een bedrag van afgerond € 2 miljoen. Deze incidentele lasten kunnen we afdekken door een onttrekking uit de algemene reserve. Zoals we in het hoofdstuk over de financiële positie hebben aangegeven zit hier € 3 miljoen ruimte in. Het restant van de € 1 miljoen ruimte in de algemene reserve willen we, gezien de onzekere financiële positie en de diverse PM-posten, daarin laten zitten.

7. Toelichting nieuwe ambities per hoofdthema

Sociaal domein

Meer variatiemogelijkheden in oplossingen

In het eerste transitiejaar is gebleken dat de rijksbudgetten toereikend waren om de zorg te continueren. Er zijn zelfs overschotten. Dit geeft ruimte om versneld te investeren in de kanteling, in nieuwe aanpakken dicht bij huis. Bijvoorbeeld door de ontwikkeling van collectieve voorzieningen, investeren in mantelzorg en vrijwilligers en het versterken van de sociale teams zodat daar meer ondersteuningsvragen opgelost kunnen worden. En in innovatie, bijvoorbeeld door de lessen uit het IPW-project te vertalen in (nieuwe) activiteiten of aanpakken. Daarnaast zien we mogelijkheden om witte vlekken in het grensvlak met andere sectoren als re-integratie en wonen met zorg op te pakken. Zo maken we de aanpak van zorg en welzijn duurzamer en toekomstbestendig. In de programmabegroting zullen we daar voorstellen voor doen.

Opvang van vluchtelingen en vergunninghouders

Het plaatsen van vergunninghouders brengt op tal van terreinen kosten met zich mee. Daarbij valt te denken aan extra kosten voor vluchtelingenwerk, sociale uitkeringen, bijzondere bijstand en minimabeleid, maatschappelijke begeleiding en interne kosten. Op basis van het onderhandelingsakkoord met het Rijk krijgen gemeenten diverse vergoedingen. De vergoedingen worden verdeeld via de methodiek 'geld volgt vergunninghouder'. In de septembercirculaire van het gemeentefonds wordt meer bekend over de rijksbijdragen. Wat de financiële consequenties voor ons zijn is dus nog niet bekend. Vooralsnog nemen we geen bedrag op: we volstaan met een PM-raming.

Stadscentrum

Extra storting reserve stadscentrum

We willen € 400.000 extra in de reserve stadscentrum storten. Dit geld kunnen we uit de algemene reserve halen. Daarmee willen we vanaf 2018 de Taskforce voor het centrum nog minimaal drie jaar ondersteunen (ongeveer € 75.000 per jaar).

In de programmabegroting 2016-2019 hebben we een eenmalig budget beschikbaar gesteld voor investeringen in het centrum. Investeren in het stadshart blijven nodig om de doelstellingen te halen. We zetten het gevelverbeteringsproject door, we hebben extra aandacht voor het transformeren van de aanloopstraten en de inrichting van de openbare ruimte, en we ondersteunen initiatieven van ondernemers zoals couleur locale, monitoren passanten etc..

Naast extra geld voor de Taskforce willen we ook extra geld beschikbaar stellen voor het subsidiëren van Winterland en Living Statues. Dit zijn bewezen succesvolle evenementen. We kiezen hierbij voor een looptijd van drie jaar. Dat doen we omdat in de voorjaarsnota 2014 het evenementenbudget al structureel met € 140.000 verhoogd hebben en dat we na drie jaar willen kijken of Winterland en Living Statues in dit totale evenementenbudget opgenomen kunnen worden.

Centrum Management Oss (CMO)

Het is gewenst de jaarlijkse bijdrage aan het Centrummanagement met € 40.000 te verhogen.

De inkomsten van het Centrummanagement lopen sterk terug als gevolg van leegstand van grote panden en het compact maken van het centrum. Hierdoor past een aantal zaken niet meer in hun begroting. Denk daarbij aan subsidie voor evenementen, graffiti bestrijding en hanging baskets.

Aanpassingen Oostwal

Voor de herontwikkeling van het sheddakencomplex zijn aanpassingen nodig om een veilige en aantrekkelijke looproute langs het complex te maken. De eenmalige kosten hiervan schatten we op € 400.000. Dit bedrag halen we uit de algemene reserve.

Gezien de huidige financiële positie kennen we op dit moment geen hoge prioriteit toe aan de verdere uitwerking van de visie 'Oss Avenue'. Wel willen we vanuit de reserve mobiliteit kijken naar het verbeteren van de verkeersveiligheid bij de oversteekplaatsen aan de Raadhuislaan.

Duurzaamheid

Verduurzaming gemeentelijk vastgoed

We gaan een start maken met het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille. Daarvoor willen we voor het MIP 2016-2019 structureel € 145.000 beschikbaar stellen. We verhogen de huidige investeringsbedragen vanuit het MIP 2016-2019 met € 3,2 miljoen (inclusief MFA Lith). Deze extra investering betekent een extra jaarlijkse last van € 145.000 structureel.

Voor onze eigen gebouwen weten we dat het energiezuinig maken niet binnen de bestaande budgetten past. Afhankelijk van de te kiezen aanpak kost dit tot tientallen miljoenen euro's extra. Dit blijkt uit een eerste analyse. In deze analyse is op basis van kengetallen een indicatie gegeven van het benodigde budget voor verschillende scenario's. Deze indicatieve investeringsbedragen variëren van € 32,5 miljoen (CO2-neutrale vastgoedportefeuille via zowel gebouwelijke maatregelen als compensatie via duurzame energie-opwekking in 2045) tot € 77 miljoen (CO2-neutrale vastgoedportefeuille, voornamelijk via gebouwelijke maatregelen). In de aankomende periode stellen we samen met de raad via verschillende scenario's onze ambitie, de uitvoering en de hiermee gepaarde kosten vast. Wel gaan we alvast een goede start maken met het verduurzamen van onze vastgoedportefeuille door alle nieuwbouw- en renovatieprojecten, waarvoor in de MIP budgetten zijn geraamd, CO2-neutraal te realiseren.

Bomenbeleid

Om aan onze ambitie op het gebied van bomen te kunnen voldoen willen we het beschikbare bedrag in 2017 met € 210.000 verhogen. Dit halen we uit de algemene reserve.

In de programmabegroting 2016-2019 is € 75.000 vrijgemaakt voor prioriteiten uit het bomenbeleid. Na de vaststelling van de richtlijn 'Hinder en overlast' en het boomstructuurplan kan dit geld besteed worden. De prioriteiten zijn groter dan het beschikbare budget. In 2017 worden concrete opties uitgewerkt en voorgelegd, in combinatie met het lange termijn boomvervangingsplan. Op basis daarvan kunnen aanvullende middelen beschikbaar gesteld worden. Voor een concrete aanpak op korte termijn zijn de probleemsituaties in beeld gebracht en doorgerekend. Het gaat hierbij om de kap van bomen en de vervanging daarvan, inclusief bijbehorend straatwerk. Per gebied is hiernaar gekeken en zijn de probleemstraten geprioriteerd. Het is nodig om het huidige bedrag van € 75.000 te verhogen naar € 285.000 om in 2017 de meest urgente probleemstraten te kunnen aanpakken en omvormen.

Ruimte voor duurzaamheid

We willen een fonds voor duurzaamheid creëren. Voor de jaren 2017 en 2018 storten we hier jaarlijks € 150.000 in. Dit halen we uit de algemene reserve. Het fonds willen we inzetten voor het ondersteunen van concrete initiatieven en projecten. Daarnaast is geld nodig voor het onderzoek naar ruimte voor duurzame energie. Het onderzoek naar locaties voor grootschalige opwekking van energie heeft gevolgen voor het ruimtelijk beleid. Verder vraagt het ambtelijke begeleiding, communicatie, technische onderzoeken e.d..

Maatschappelijke voorzieningen

Investeringsprogramma maatschappelijke voorzieningen (MIP)

In de programmabegroting 2016-2019 is een investeringsvolume van € 18,5 miljoen voor maatschappelijke voorzieningen opgenomen. In de aankomende begroting actualiseren we het meerjarig investeringsplan (inclusief het jaar 2020) en willen we voor alle vastgestelde voorzieningenkaarten gebiedsbudgetten vaststellen. Dit wordt in principe binnen de bestaande budgetten gerealiseerd.

Economie en arbeidsmarktbeleid

Economie is dynamisch en wordt 'gemaakt' door veel verschillende partijen. Dat betekent voor ons vooral kansen creëren, snel inspelen op coalities die ontstaan en onze economische ambities in projecten en activiteiten omzetten. In deze kadernota vertalen we dat in ambities met een directe financiële vertaling en in ambities waarvoor het belangrijk is dat er voldoende geld in de reserve economie zit.

Ondersteuning economische speerpunten

We reserveren jaarlijks € 165.000 voor de ondersteuning van de (door)ontwikkeling van de economische speerpuntsectoren en de netwerkontwikkeling daarbinnen. Aangezien het jaarlijkse kosten zijn willen we deze kosten ook structureel in de begroting ramen. Tot op dit moment werden deze kosten uit de reserve economie betaald. De reserve wordt vervolgens ingezet om concrete projecten te realiseren.

Het jaarlijkse bedrag is bedoeld voor de ondersteuning van 5*logistiek (met een Business developer) en voor diverse onderzoeken, verkenningen en profileringen. Ook ondersteunen we hiermee initiatieven.

Inzet reserve economie

Om onze economische ambities te kunnen realiseren willen we de reserve economie inzetten, bijvoorbeeld voor hoger onderwijs in Oss en het Pivot Park.

De reserve economie heeft tot doel projecten en activiteiten te versnellen die een stimulans zijn voor 'economische innovatie & kennisontwikkeling' en voor 'ondernemerschap & nieuwe business initiatieven' binnen de gemeente. Voor projecten en activiteiten dus die invulling geven aan de 'Economische ambities Oss'. Om dit doel te kunnen ondersteunen is het wenselijk dat de reserve economie een robuuste omvang heeft. Zaken waar we nu aan denken die wellicht financiële ondersteuning van ons vragen zijn:

1. Hoger onderwijs in Oss

Met verschillende onderwijsinstellingen verkennen we de samenwerking in Oss. Het is waardevol dat hoger opgeleide studenten bij Osse bedrijven leer- en werkervaring opdoen. Mogelijk dat zij daarop ook in Oss werk zullen vinden. Voor onze bedrijven is het waardevol om de vernieuwende kennis van onderwijs en studenten op de eigen werkvloer toe te kunnen passen. Er is financiële ruimte nodig om deze samenwerking op gang te brengen en actief te stimuleren.

2. Pivot Park: ecosysteem

In 2016 leggen we de gemeenteraad een inhoudelijk voorstel voor over de toekomst van Pivot Park en OLSP Vastgoed. Dat zal vooral gaan over de exploitatie en kosten van het vastgoed. Daarnaast wordt er werk gemaakt van de vorming van de community rondom Pivot Park. Ook wij dragen daaraan bij.

De kosten betalen we uit de reserve economie.

Kracht van Oss

De Kracht van Oss is voor ons nog steeds erg belangrijk. Daarom willen we hier opnieuw geld voor reserveren, namelijk € 300.000 in 2017. Dit geld halen we uit de algemene reserve.

We onderschrijven de doelen van de Kracht van Oss nog steeds. Deze doelen worden om de twee jaar bijgesteld op basis van de nieuwste inzichten. Met het nieuwe uitvoeringsprogramma New Business krijgt de Kracht van Oss bovendien nog meer uitvoeringskracht en zal aan effectiviteit winnen. De reguliere middelen van de Kracht van Oss zijn nagenoeg op. Daarom willen we opnieuw budget beschikbaar stellen. Vanwege een uitvoeringsorganisatie met extra slagkracht zijn minder reguliere middelen nodig dan bij de vorige aanvraag (deze was in 2011 € 400.000). Onze belangrijkste partner in dit traject, Rabobank Oss/Bernheze, heeft haar bijdrage al met € 270.000 verlengd. Ook van dit geld worden belangrijke projecten ondersteund, zoals Starterssucces Oss, een aantal HAS-onderzoeken, Logistiek Platform Oss (onder andere de Dag van de Logistiek) en de Zomerondernemer, waarin we jongeren in Oss een zomer lang laten ondernemen met een echt eigen bedrijf.

Agrifood Capital Werkt!

Voor Agrifood Capital Werkt! reserveren we vanaf 2017 een bedrag van € 90.000, zoals besloten in de raadsvergadering van 9 juni.

In de jaren 2013-2015 voerden werkgevers, onderwijsinstellingen en overheden het regionale arbeidsmarktprogramma Noordoost Brabant Werkt! uit. Drie jaar regionaal arbeidsmarktbeleid heeft veel resultaten opgeleverd: meer mensen aan het werk, meer mensen op de juiste plek en meer mensen met een sterkere positie op de arbeidsmarkt. Regionale partners kennen elkaar en werken meer samen. De samenwerkingsovereenkomst loopt nu af. Wel moeten de arbeidsmarktregio's de komende jaren een aantal wettelijke taken uitvoeren, zoals het Regionaal Werkbedrijf. De partners in de arbeidsmarktsamenwerking hebben uitgesproken het programma te willen doorontwikkelen. Dit heeft geleid tot een nieuwe strategische agenda Agrifood Capital Werkt! 2016-2020. Voor de periode 2017 tot en met 2020 zijn er onvoldoende middelen voor de uitvoering van het programma, de 'people' lijn van Agrifood Capital. Agrifood Capital Werkt! vraagt de 17 gemeenten in de arbeidsmarktregio om voor de bekostiging van twee basisactiviteiten te zorgen, namelijk de coördinatie van het Regionaal Werkbedrijf en de continuering van een klein, slagvaardig en faciliterend programmateam. Daarvoor is jaarlijks € 1 per inwoner nodig.

Arbeidsmarktbeleid

Het Actieplan Lokaal Arbeidsmarktbeleid geeft de plannen van het bedrijfsleven, onderwijs en gemeente weer om zoveel mogelijk inwoners aan het werk te krijgen en te houden. Om concrete nieuwe projecten te ontwikkelen is ook een financiële impuls nodig. Voorstellen hiervoor werken we uit. We denken aan projecten gericht op middenbanen, aansluiting op het HBO, experiment Werk en Inkomen, samenwerkingsproject met UWV voor WW-ers (eerder erbij zijn). Voor 2017 en 2018 is een totaalbedrag van € 100.000 nodig. Dit kan betaald worden uit de reserve arbeidsmarktvragestukken. We hebben dus geen extra budget nodig.

Onderwijsvernieuwing

Momenteel werken we samen met onze partners de Osse onderwijsvisie en speerpunten uit. Als we op basis hiervan daadwerkelijk ontwikkelingen willen stimuleren en faciliteren is geld nodig. We denken aan € 75.000 voor 2017 en 2018. Bij de uitwerking kijken we of slimme combinaties te maken zijn met de gelden van de Kracht van Oss (de koppeling tussen onderwijs en economie). Bij de programmabegroting komen we met een uitgewerkt voorstel hiervoor.

Vrijetijdseconomie

Om de vrijetijdseconomie een impuls te geven willen we samenwerking, vernieuwing en kansrijke thema's stimuleren. Dat doen we onder andere door de informatievoorziening te verbeteren. Een Platform Gastvrij Oss is daarvoor een middel. We willen voor 2017 een eenmalig bedrag van € 80.000 reserveren. Dit komt ten laste van de algemene reserve. Dit geld kan als cofinanciering ingezet worden voor projecten die mogelijk ontstaan om de vrijetijdseconomie en de samenwerking binnen deze sector te bevorderen. We zetten erop in om via efficiencyverbeteringen (op dit moment veel versnippering) kosten te besparen in deze sector waardoor het bedrag van € 80.000 binnen de bestaande budgetten ingepast kan worden.

Gebiedsmarketing

Voor gebiedsmarketing zijn, afhankelijk van de te kiezen doelstellingen en aanpak, jaarlijks extra middelen nodig. Op dit moment ramen we hiervoor een PM-post. Naar verwachting is eind 2016 een plan van aanpak klaar voor de invulling hiervan. Afhankelijk van de keuzes ramen we daarna bedragen.

Overige prioriteiten

Garantiesubsidie Golfbad

Het Golfbad krijgt de exploitatie de laatste jaren niet meer rond. Dat lijkt een structureel probleem te worden. Daarom hebben we het Golfbad gevraagd om met een nieuwe meerjarensvisie voor het zwembad te komen. Op basis hiervan kunnen we onze structurele bijdrage opnieuw bepalen. Uitwerking en realisatie zullen naar verwachting enkele jaren in beslag nemen. Tot die tijd hebben we aanvullend een garantiesubsidie nodig om het Golfbad open te kunnen houden. Dit is een bedrag van € 60.000 per jaar (twee jaar).

Brandweerkazerne Oss

De kazerne in Oss moet her- of verbouwd worden. De kosten hiervan zijn nog niet duidelijk. Daarom ramen we een PM-post. Er zijn verschillende scenario's: basisspuithuis, basisspuithuis met werkplaats/logistieke functie, basisspuithuis met kantoor, basisspuithuis met werkplaats/logistieke functie en kantoor. De keuze voor een scenario kan gemaakt worden aan de hand van de nog te vormen regionale visie. De inhoudelijke en financiële keuzes van de scenario's leggen we in de loop van 2016 in een apart voorstel aan de gemeenteraad voor. Het gaat om een investering van enkele miljoenen.

Investeringen in Diddewerf

In de Diddewerf werken onze afdelingen Afvalinzameling en Uitvoering voor de openbare ruimte. Door groei van de gemeente en verandering van het takenpakket is de personele bezetting groter geworden. Het kantoorgebouw en de werkplaats zijn bovendien beperkt toegankelijk en ze voldoen niet aan de eisen voor arbeidsomstandigheden. Richting de programmabegroting zoeken we uit welke maatregelen minimaal nodig zijn om aan de actuele eisen te voldoen. We ramen hier nu een PM-post voor.

Woonwagenbeleid

We actualiseren het huisvestingsbeleid van woonwagenbewoners. Naar verwachting leidt het aangepaste beleid tot hogere kosten. De aanpassing houdt in dat we van afbouw van standplaatsen naar behoud hiervan gaan en locaties mogelijk worden aangepast.

Omgevingswet

De invoering van de Omgevingswet is voor grote delen van de organisatie ingrijpend. Naar verwachting leidt de invoering tot hogere kosten. Hoeveel is nog niet duidelijk. Daarom hebben we een PM-post opgenomen. Belangrijk onderdeel hierin is dat we een omgevingsvisie voor Oss moeten opstellen die financiële gevolgen kan hebben.

Bijlagen

Bijlage 1. Uitkomsten meicirculaire 2016

Samenvatting

In deze bijlage geven we een totaaloverzicht van de uitkomsten van de meicirculaire 2016. We beginnen met een samenvattend overzicht in de tabel. Daarna lichten we elk onderwerp toe. In het tweede deel van de bijlage geven we een nadere analyse van de uitkomsten.

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten

- is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten

bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Meicirculaire 2016	-5.188	-4.751	-5.781	-5.611	-5.141
Af te zonderen posten					
Wmo (met name huishoudelijke hulp)	285	505	505	505	505
Voorschoolse voorziening peuters	50	100	150	200	250
Maatschappelijke opvang	23	-381	-381	-381	-381
Jeugdzorg	384	1.157	1.321	1.296	1.299
Wmo/AWBZ	2.248	1.851	2.168	2.202	2.091
Participatiewet	783	812	787	781	-427
Loon- en prijsstijgingen	960	2.400	2.400	2.400	2.400
Totaal af te zonderen posten	4.733	6.444	6.950	7.003	5.737
Saldo meicirculaire	-455	1.693	1.169	1.392	596

Meicirculaire 2016

De meicirculaire 2016 van de algemene uitkering uit het gemeentefonds geeft de volgende uitkomsten: - 2016: € 5,2 miljoen positief- 2017: € 4,8 miljoen positief- 2018: € 5,8 miljoen positief- 2019: € 5,6 miljoen positief- 2020: € 5,1 miljoen positief

Af te zonderen posten

Van de uitkomsten van de meicirculaire moeten we nog diverse bedragen apart zetten voor specifieke onderwerpen. Deze beschrijven we hierna.

Wmo (met name huishoudelijke hulp)

We krijgen extra geld voor de Wmo, in € 2016 € 285.000 en vanaf 2017 jaarlijks € 505.000. Dit is bedoeld als reguliere compensatie voor prijsontwikkeling en voor vernieuwing van maatschappelijke ondersteuning. Het geld voor de vernieuwing krijgen we vanaf 2017. Dan wordt het budget voor de huishoudelijke hulp toelage structureel gemaakt. De voorwaarden voor de inzet van dit geld zijn dan niet meer van toepassing. Gemeenten mogen de middelen ruimer inzetten voor vernieuwing.

Voorschoolse voorziening peuters

We ontvangen budget om opvang te bieden aan peuters zonder recht op kinderopvangtoeslag die nu niet naar een voorschoolse voorziening gaan. Het gaat om € 50.000 in 2016, € 100.000 in 2017, € 150.000 in 2018, € 200.000 in 2019 en € 250.000 vanaf 2020. Landelijk gaan ongeveer 40.000 peuters niet naar de kinderopvang of peuterspeelzaal. Het is de bedoeling dat gemeenten alle peuters de mogelijkheid geven om naar een voorschoolse voorziening te gaan.

Maatschappelijke opvang

We krijgen vanaf 2017 jaarlijks € 381.000 minder voor maatschappelijke opvang. Dat komt door een aanpassing van het model waarmee het geld over de gemeenten verdeeld wordt.

Jeugdzorg

We krijgen extra geld voor de jeugdzorg, in 2016 € 384.000 en vanaf 2017 jaarlijks € 1,2 tot € 1,3 miljoen. Naast de reguliere loon- en prijsbijstellingen gaat het op hoofdlijnen om de volgende aanpassingen: - Vanaf 2016 geldt het objectieve verdeelmodel.- De ouderbijdrage is afgeschaft. Dit betekent een verhoging van het budget.- Vanaf 2017 worden de middelen die via de Wet langdurige zorg werden besteed aan orthocommunicatieve behandeling van kinderen met autisme aan het budget voor de jeugdzorg toegevoegd. - Een gemeentelijke bijdrage aan de uitvoeringskosten van de SVB in 2017. De maatstaven en aantallen die het Rijk heeft gebruikt voor 2017 zijn definitief. Dat zorgt voor stabiliteit voor gemeenten.

Wmo/AWBZ

We krijgen extra geld voor de Wmo/AWBZ, in 2016 € 2,2 miljoen en vanaf 2020 ruim € 2 miljoen. Naast de reguliere loon- en prijsbijstellingen gaat het op hoofdlijnen om de volgende aanpassingen: - Als centrumgemeente voor beschermd wonen krijgen we in 2016 € 0,6 miljoen compensatie omdat het verschil tussen het vernieuwde historische verdeelmodel 2016 en het oude historische model 2015 groter dan 5% is. - In 2016 worden de pgb's Wmo over 2015 afgerekend. Landelijk is afgesproken dat overschrijdingen als gevolg van onrechtmatige pgb-betalingen niet uitgezonderd worden van de afrekening van de SVB met gemeenten. - Een gemeentelijke bijdrage aan de uitvoeringskosten van de SVB in 2017.

Participatiewet

We krijgen extra middelen voor de uitvoering van de Participatiewet. Het gaat om een jaarlijks bedrag van € 0,8 miljoen. Het bedrag voor 2020 is aanzienlijk lager, door de afbouw van de WSW (verlaging van de raming ten opzichte van 2019). Het extra budget is bijna helemaal bedoeld als compensatie voor prijsontwikkeling.

Loon- en prijsstijgingen

We zetten geld apart om loon- en prijsstijgingen te kunnen betalen, in 2016 € 960.000 en vanaf 2017 € 2,4 miljoen. Op basis van de huidige CAO voor gemeenten stijgen de loonkosten in 2016 met 3% en in 2017 met 0,4%. Deze CAO loopt tot 1 april 2017. Het Centraal Planbureau verwacht dat de lonen in 2017 in totaal met 1,9% stijgen. In de algemene uitkering krijgen we altijd een vergoeding voor inflatie. Omdat de landelijke inflatie op dit moment lager is dan verwacht is deze vergoeding lager. Het gevolg is dat onze verwachte kosten voor loon- en prijsstijgingen hoger zijn dan de vergoedingen die we van het Rijk ontvangen.

Saldo meicirculaire 2016

Als we rekening houden met de bedragen die we moeten afzonderen voor specifieke onderwerpen is het saldo van de meicirculaire als volgt:

- 2016: € 455.000 positief
- 2017: € 1,7 miljoen negatief
- 2018: € 1,2 miljoen negatief
- 2019: € 1,4 miljoen negatief
- 2020: € 0,6 miljoen negatief

Analyse op hoofdlijnen

+ is nadeel: hogere uitgaven/lagere inkomsten
 - is voordeel: lagere uitgaven/hogere inkomsten
 bedragen x € 1.000

Omschrijving	2016	2017	2018	2019	2020
Samen de trap op en af	57	-174	-58	116	-58
Nominale ontwikkeling	960	2.052	2.493	2.872	3.314
Afbouw Wsw-regeling					-1.150
Verhoogde asielstroom	231	869			
Referendum Oekraïne	-155				
Korting apparaatskosten gemeenten					335
Overige rijksontwikkelingen	-1.548	-1.054	-1.266	-1.596	-1.845
Totaal	-455	1.693	1.169	1.392	596

Samen de trap op en af

De ontwikkeling van de algemene uitkering hangt voor een belangrijk deel af van de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Volgens de normeringssystematiek (samen de trap op en af) hebben wijzigingen in de rijksuitgaven direct invloed op de omvang van de algemene uitkering. Het rijk stort in 2016 € 117 miljoen minder in het gemeentefonds dan eerder aangekondigd. Over 2015 krijgen we nog een nabetaling, waardoor het nadeel beperkt blijft tot € 67 miljoen. Het verschil komt met name doordat in de laatste raming van het CPB (Centraal Planbureau) de inflatie lager is dan eerder verwacht. In 2017 is het accres weer positiever, waardoor beide jaren elkaar redelijk compenseren. Het jaar 2019 is weer wat negatiever dan de septembercircularie 2015.

Nominale ontwikkeling

Bij loon- en prijsstijging is sprake van een fors nadeel. Dat komt doordat we voor 2016 en 2017 een grotere loon- en prijsstijging verwachten dan we landelijk gecompenseerd krijgen in de algemene uitkering. Daarnaast zien we in de meicircularie een bijzondere ontwikkeling. Ten opzichte van de septembercircularie stijgt het prijsniveau van het bruto binnenlands product terwijl in het accres sprake lijkt te zijn van een dalende inflatie. We hebben ervoor gekozen dit deels te corrigeren, zodat we een reëlere inschatting hebben van de prijsontwikkeling.

Afbouw WSW regeling

De WSW regeling wordt jaarlijks afgebouwd. In 2016 ontvingen we € 21,5 miljoen en dit wordt afgebouwd naar € 15,8 miljoen in 2020. De verlaging in 2020 ten opzichte van 2019 (€ 1,1 miljoen) was nog niet werkt in de raming in de programmabegroting 2016-2019.

Verhoogde asielstroom

Het Rijk doet de komende jaren ook extra uitgaven als gevolg van de verhoogde asielstroom. Dit leidt tot hogere rijksuitgaven en daarmee tot een hoger gemeentefonds. In 2016 gaat het om € 160 miljoen en in 2017 om € 85 miljoen. Dit wordt aangeduid als partieel accres. De algemene uitkering wordt hiermee in 2016 en 2017 verlaagd en landelijk toegevoegd aan de decentralisatie-uitkering 'Verhoogde Asielinstroom'. Het is hiermee de bijdrage die alle gemeenten betalen om de verhoogde asielstroom te bekostigen. Voor Oss betekent dit een nadeel van € 231.000 in 2016 en € 869.000 in 2017. Gemeenten kunnen een beroep doen op de decentralisatie-uitkering 'Verhoogde asielinstroom' om hiermee hun kosten te dekken. Dat gaat naar rato van het aantal opgevangen extra statushouders. Het gaat om kosten van eerstejaarsopvang en kosten voor integratie en participatie van vergunninghouders.

Referendum Oekraïne

Onze algemene uitkering is in 2016 met € 155.000 verhoogd als compensatie voor de kosten van het referendum over de Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en Oekraïne op 6 april. We kunnen deze kosten binnen de bestaande begroting opvangen. Daarom is het niet nodig dit bedrag af te zonderen.

Korting apparaatskosten opschaling gemeenten

In het regeerakkoord is opgenomen dat het Rijk streeft naar minder en grotere gemeenten. De gedachte vanuit het Rijk is dat de beoogde opschaling van gemeenten leidt tot besparingen die ontstaan door schaalvoordelen, verminderen van toezicht, vereenvoudiging van regelgeving en minder dubbeling van taken. De besparing gaat uit van een daling van het aantal gemeenteambtenaren doordat gemeenten groter worden of met elkaar gaan samenwerken. Dit leidt tot een uitname uit het gemeentefonds. De landelijke besparing op de apparaatskosten (formatie en bedrijfsvoeringskosten) is € 180 miljoen in 2017. In totaal is voor deze operatie een structurele bezuiniging van € 975 miljoen opgenomen (2025). Voor het jaar 2020 betekent dit, vertaald naar Oss, een aanvullende bezuiniging van € 335.000.

Overige rijksontwikkelingen

Binnen de overige rijksontwikkelingen treden diverse effecten op, onder andere door:

- een hogere uitkeringsbasis (landelijke toename van aantallen en bedragen per eenheid).
- toename van hoeveelheden binnen het totaal van alle maatstaven.
- een correctie in verband met het plafond voor het BTW Compensatiefonds.
- diverse kleinere mutaties.

Belangrijke toekomstige ontwikkeling groot onderhoud gemeentefonds

De algemene uitkering is de grootste inkomstenpost voor gemeenten. De afgelopen jaren heeft hier landelijk groot onderhoud op plaatsgevonden. Het doel van het groot onderhoud is zorgen voor een toekomstbestendige basis voor het gemeentefonds en het gemeentefonds zo goed mogelijk over alle gemeenten verdelen.

Aanpassingen als gevolg van dit groot onderhoud leiden uiteraard tot herverdeeffecten tussen gemeenten.

In 2015 is de tweede fase van het groot onderhoud in principe afgerond. We hebben de effecten in onze programmabegroting verwerkt. Dit met uitzondering van het cluster Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing. Over de herverdeling hiervan zijn landelijke discussies ontstaan. Daarom is toen besloten om de nieuwe verdeling in 2016 voor 33% in te voeren en ondertussen aanvullend onderzoek te doen. Dit onderzoek is uitgevoerd, maar als gevolg van de grote herverdeeffecten is besluitvorming uitgesteld tot de septembercirculaire 2016. Wij zijn bij dit onderdeel voordeelgemeente. Als de resterende herverdeling doorgaat krijgen we nog extra geld. Het gaat mogelijk om een bedrag van € 0,5 miljoen.

Bijlage 2. Overzicht algemene vrije reserve

bedragen x € 1.000

Jaar	Saldo 1 januari	Rente bijschrijven	Storting	Onttrekking	Saldo 31 december
2016	19.564	284	2.234	3.766	18.315
2017	18.315	366	500	185	18.996
2018	18.996	380	100	0	19.476
2019	19.476	390	0	0	19.866

Per 1 januari 2016 wordt 1,45% rente toegevoegd. Vanaf 2017 wordt dit percentage 2%. Dit in verband met aanpassing van de BBV voorschriften.

2016

De storting van € 2.234.000 bestaat uit:

- Saldobestemming jaarrekening 2015: € 389.000
- Risico's en onzekerheden PGB kosten sociale verzekeringsbank 2015: € 2.281.000
- Gefaseerde terugstorting vanuit reserve risico's Maasdonk: € 971.000 (programmabegroting 2016-2019 en eerste financiële tussenrapportage 2016).
- Een onttrekking van € 1.409.000 voor het verwacht tekort van 2016 conform de besluitvorming over de programmabegroting 2014-2017. Dit is inclusief de raadsmotie om € 20.000 extra uit te trekken voor Buurtwerkt.

In 2016 zijn onttrekkingen uit de algemene reserve begroot voor een totaalbedrag van € 3.166.000. Deze bestaan uit:

- Centrumontwikkeling: € 1,5 miljoen
- Eerste fase ontwikkeling windpark: € 360.000
- Afboeken boekwaarde sheddakencomplex: € 706.000
- Afwikkeling risico's en onzekerheden sociale verzekeringsbank: € 1.200.000 (onzeker)

2017

De storting van € 500.000 is de gefaseerde terugstorting vanuit reserve risico's Maasdonk.

2018

Dit is de gefaseerde terugstorting vanuit reserve risico's Maasdonk voor een bedrag van € 100.000.

2019

In dit jaar zijn geen aanvullende stortingen of onttrekkingen geraamd.

Bijlage 3. Overzicht vrije bestemmingsreserves

In deze bijlage geven we een overzicht van de belangrijkste vrije bestemmingsreserves. We geven inzicht in de omvang ervan en lichten toe waar ze voor bedoeld zijn.

bedragen x € 1.000

Naam reserve	Stand 1-1-2016	Toelichting
Bestemmingsreserves		
Integraal uitvoeringsprogramma openbare ruimte (IUP)	5.625	Bestemd voor de uitvoering van projecten in de openbare ruimte (IUP-projecten).
Quick wins binnenhavens	3.714	Aankoop en opnieuw uitgifte van grond voor uitbreiding van de Osse Overslag Centrale.
Ruimtelijk-fysieke gebiedsontwikkeling	1.236	Investeringsprojecten voor de ontwikkeling van het stadscentrum.
Onderhoud onderwijs	777	Gevormd voor aanpassingen van onderwijshuisvesting.
Economie	948	Voor het aanjagen van projecten op sociaal-economisch terrein en de infrastructuur van Oss.
Mobiliteit	1.517	Treffen van mobiliteitsmaatregelen op basis van het investeringsprogramma mobiliteit (MIPMO).
Openbare verlichting	1.214	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van alle lichtmasten en armaturen voor de komende planperiode (4 jaar).
Hervormingen cultuur	750	Frictiekosten in verband met de verzelfstandiging van Museum Jan Cunen/Stadsarchief en de Groene Engel.
Bouwkundige aanpassingen MJC/Stadsarchief	665	Ter dekking van de bouwkundige aanpassingen bij Museum Jan Cunen.
Verzelfstandiging MJC/Stadsarchief	180	Afdekking van de frictiekosten in het kader van de verzelfstandiging van het museum en het Stadsarchief.
Herschikking buitensport	297	Frictiebudget voor clusteringskosten.
Integraal Voorzieningenbeleid	1.429	Voor de realisatie van de IVB-doelstellingen.
Bodemsaneringen	811	Voor bodemonderzoek en bodemsaneringsprojecten.
Verkeersregelinstallaties	1.090	Ter dekking van de vervangingsinvesteringen van verkeersregelinstallaties voor de komende planperiode.
Geluid	628	Het verminderen van geluidsoverlast en het oplossen van knelpunten op het terrein van geluidshinder.

Naam reserve	Stand 1-1-2016	Toelichting
Woninggebonden subsidies	693	Reserve voor volkshuisvesting/ duurzaamheidsleningen.
Groenfonds landelijk gebied	630	Gericht op de versterking van het buitengebied.
Wonen, welzijn en zorg	470	Voor vernieuwingen (transformatie) in het domein van wonen, welzijn en zorg.
De Hille knelpunten	250	Oplossen van knelpunten.
Egalisatiereserves/afdekken van risico's		
Risico's Heesch-West	2.742	Ter dekking van de ontwikkeling van regionaal industrieterrein Heesch-West.
Egalisatie renteomslag	1.763	Opvangen van renteschommelingen.
Doelmatigheid	2.151	Afdekken van fricties in het kader van personele bezuinigingen.
Kosten en risico's herindeling Maasdonk	1.731	Afdekken van mogelijke tekorten door de herindeling.
Egalisatie automatisering	1.183	Egaliseren van kosten van automatisering.
Beheerkosten startersleningen	1.438	De reserve is gevormd voor de dekking van de beheerkosten en risico's van de startersleningen.
Parkeren	1.201	Opvangen van fluctuaties in de opbrengsten van betaald parkeren.
Planeconomische risico's grondbedrijf	1.305	Afdekken van risico's.
Egalisatie rioolbeheer	981	Voor egalisatie van de kosten en tarieven van riolering.
Overige bestemmingsreserves		
Diverse reserves	2.381	
Totaal	39.800	